

21.05.2013

HALLINTO-OIKEUKSIEN EDUNVALVONTAA KOSKEVIA RATKAISUJA

1. Yleistä

2. Asiasanahakemisto

2.1. Asiasanat

2.2 Asiasanat ja otsikot

3. Hallinto-oikeuksien ratkaisuja hallinto-oikeuksittain aikajärjestyksessä

1. Yleistä

Tähän aineistoon on koottu pääosin maistraattien oikeusministeriöön lähettämiä tai Finlexissä julkaistuja lainvoimaisia hallinto-oikeuden ratkaisuja, joissa on ollut kysymys edunvalvontaa koskevasta asiasta. Aineisto sisältää siten julkaisemattomia tapauksia, joilla ei välttämättä ole laajaa yleistä merkitystä, mutta joista saattaa olla hyötyä maistraattien kehittäessä toimintaansa.

Ne ratkaisut, jotka on julkaistu Finlexissä, eivät pääsääntöisesti sisälly tähän tekstitiedostoon, vaan otsikosta on linkki Finlexiin.

Ratkaisut ovat tekstissä hallinto-oikeuksittain aikajärjestyksessä uusimmasta vanhimpaan. Ratkaisuista on poistettu yksilöintitiedot ja osa käsittelytiedoista. Muutoin ratkaisutekstit ovat sellaisenaan.

Aineistoon sisältyy haun helpottamiseksi asiasanahakemisto, jonka sanat on valittu silmällä pitäen maistraattien tarvetta.

Uusia lainvoimaisia edunvalvontaa koskevia ratkaisuja voi toimittaa oikeusministeriöön mieluiten sähköisessä muodossa maaria.rubanin@om.fi. Samaan osoitteeseen voi myös lähettää aineiston kehittämisehdotuksia.

2. Asiahakemisto

2.1. Asiasanat

[Alaikäisen edunvalvonta](#)

[Arvopapereiden hankkiminen](#)

[Asiakasmaksut](#)

[Asunnon myynti](#)

[Edunvalvojan määrääminen](#)

[Edunvalvojan palkkio](#)

[Edunvalvojan vaihtaminen](#)

[Edunvalvontailmoitus](#)

[Edunvalvontavaltuutus](#)

[Holhousasioiden rekisteri](#)

[Huoltaja](#)

[Julkisuus](#)

[Lahjoitus](#)

[Lainan ottaminen](#)

[Lapsen elatus](#)

[Lastensuojeluasia](#)

[Lupa-asia](#)

[Lääkärintlausunto](#)

[Maistraatin toimivalta](#)

[Maksu](#)

[Matkakustannukset](#)

[Omaisuusluettelo](#)

[Pakkokeino](#)

[Perinnönjako](#)

[Prosessiedunvalvoja](#)

[Testamentti](#)

[Toimeentulotuki](#)

[Valituskelpoinen päätös](#)

[Valitusoikeus](#)

[Vuositili](#)

2.2. Asiasanat ja otsikot

Alaikäisen edunvalvonta

[Alaikäisen edunvalvonta – holhousasioiden rekisteri: VaHAO17.5.2010, Dnro 00102/09/1127](#)

Arvopapereiden hankkiminen

[Lupa-asia – arvopapereiden hankkiminen: RoHAO, 6.9.2002, Dnro 00361/02/5900](#)

Asiakasmaksut

[Asiakasmaksut – maksut: KuHAO 24.6.2013 Dnro 01517/12/6114 \(Finlex\)](#)

Asunnon myynti

[Asunnon myynti – lupa-asia – testamentti: HeHAO 2.3.2004 Dnro 02897/03/5900](#)

[Lupa-asia – asunnon myynti – valitusoikeus: TuHaO, 28.11.2002, Dnro 01814/02/5900](#)

[Lupa-asia – asunnon myynti – lapsen elatus: TuHAO, 19.12.2001, Dnro 02208/00/5900](#)

Edunvalvojan määrääminen

[Edunvalvojan määrääminen – maistraatin toimivalta, TuHAO 28.2.2007, 00825/06/1207 \(Finlex\)](#)

[Edunvalvojan määrääminen – valituskelpoinen päätös: HäHAO, 16.1.2003, Dnro 02368/02/5900](#)

[Edunvalvojan määrääminen – kuuleminen: KuHAO, 31.1.2003, Dnro 01727/02/5900](#)

[Edunvalvojan määrääminen – maistraatin toimivalta: KuHAO, 4.10.2001, Dnro: 00649/01/5900](#)

[Edunvalvojan määrääminen – maksu, RoHAO, 5.9.2002, Dnro 00277/02/564](#)

[Edunvalvojan määrääminen – maistraatin toimivalta: RoHAO, 11.12.2000, Dnro: 00142/00/5900](#)

Edunvalvojan palkkio

[Edunvalvojan palkkio – toimeentulotuki, HäHAO, 8.5.2003, Dnro 00069/03/4010](#)

[Edunvalvojan palkkio – maksu – toimeentulotuki: KuHAO, 30.8.2002 Dnro 00543/02/4010 \(Finlex\)](#)

[Edunvalvojan palkkio – toimeentulotuki: RoHaO, 7.9.2001, Dnro 00210/01/4010](#)

[Edunvalvojan palkkio, VaHAO, 13.2.2003, Dnro 00607/02/5900](#)

Edunvalvojan vaihtaminen

[Edunvalvojan vaihtaminen – maistraatin toimivalta, KoHAO 12.10.2010 Dnro 01043/09/11207](#)

Edunvalvontailmoitus

[Edunvalvontailmoitus – Julkisuus KuHAO, 20.9.2012, Dnro 0097/12/120](#)

[Asiakirjan julkisuus – edunvalvontailmoitus: HäHAO, 9.11.2006, DNRO 00598/06/1203](#)

[Asiakirjan julkisuus – edunvalvontailmoitus: RoHAO, 18.3.2002, Dnro 00592/01/5300](#)

Edunvalvontavaltuutus

[Edunvalvontavaltuutus: KuHAO, 15.9.2011, Dnro 11/0358/2, \(Finlex\)](#)

Holhousasioiden rekisteri

[Alaikäisen edunvalvonta – holhousasioiden rekisteri: VaHAO17.5.2010, Dnro 00102/09/1127](#)

[Holhousasioiden rekisteri, HeHAO 16.2.2009 Dnro 00725/0811207](#)

[Holhousasioiden rekisteri, He HAO, 27.4.2001, Dnro 02901/00/5900](#)

Huoltaja

[Huoltaja – lastensuojeluasia 12.6.2006, Dnro 06431/05/6104 \(Finlex\)](#)

Julkisuus

[Edunvalvontailmoitus – Julkisuus KuHAO, 20.9.2012, Dnro 0097/12/120](#)

[Asiakirjan julkisuus – edunvalvontailmoitus: HäHAO, 9.11.2006, DNRO 00598/06/1203](#)

[Asiakirjan julkisuus – lääkärinlausunto – maksu KuHAO, 7.10.2002 \(b\), Dnro 01561/00/5300](#)

[Asiakirjan julkisuus – omaisuusluettelo: KuHAO, 7.10.2002, Dnro 01670/00/5300](#)

[Asiakirjan julkisuus – edunvalvontailmoitus: RoHAO, 18.3.2002, Dnro 00592/01/5300](#)

Kuuleminen

[Edunvalvojan määrääminen – kuuleminen: KuHAO, 31.1.2003, Dnro 01727/02/5900](#)

Lahjoitus

[Matkakustannukset – lahjoitus – maistraatin toimivalta: RoHAO, 24.9.2003, Dnro 00182/03/5900](#)

Lainan ottaminen

[Lupa-asia – lainan ottaminen, TuHAO, 24.5.2004, Dnro 01544/03/5900](#)

Lapsen elatus

[Lupa-asia – asunnon myynti – lapsen elatus: TuHAO, 19.12.2001, Dnro 02208/00/5900](#)

Lastensuojeluasia

[Huoltaja – lastensuojeluasia 12.6.2006, Dnro 06431/05/6104 \(Finlex\)](#)

Lupa-asia

[Lupa-asia – perinnöstä luopuminen – testamentti: VaHAO, 9.6.2010, Dnro 00253/08/1207](#)

[Asunnon myynti – lupa-asia – testamentti: HeHAO 2.3.2004 Dnro 02897/03/5900](#)

[Maksu – lupa-asia: HeHAO 14.3.2003 Dnro 05552/02/5640](#)

[Lupa-asia – arvopapereiden hankkiminen: RoHAO, 6.9.2002, Dnro 00361/02/5900](#)

[Lupa-asia – lainan ottaminen, TuHAO, 24.5.2004, Dnro 01544/03/5900](#)

[Lupa-asia – asunnon myynti – valitusoikeus: TuHaO, 28.11.2002, Dnro 01814/02/5900](#)

[Lupa-asia – asunnon myynti – lapsen elatus: TuHAO, 19.12.2001, Dnro 02208/00/5900](#)

Lääkärintlausunto

[Asiakirjan julkisuus – lääkärinlausunto – maksu: KuHAO, 7.10.2002 \(b\), Dnro 01561/00/5300](#)

Maistraatin toimivalta

[Edunvalvojan vaihtaminen – maistraatin toimivalta, KoHAO 12.10.2010 Dnro 01043/0911207](#)

[Edunvalvojan määrääminen – maistraatin toimivalta, TuHAO 28.2.2007, 00825/06/1207 \(Finlex\)](#)

[Edunvalvojan määrääminen – maistraatin toimivalta: KuHAO, 4.10.2001, Dnro: 00649/01/5900](#)

[Edunvalvojan määrääminen – maistraatin toimivalta: RoHAO, 11.12.2000, Dnro: 00142/00/5900](#)

[Matkakustannukset – lahjoitus – maistraatin toimivalta: RoHAO, 24.9.2003, Dnro 00182/03/5900](#)

Maksu

[Asiakasmaksut – maksut: KuHAO 24.6.2013 Dnro 01517/12/6114 \(Finlex\)](#)

[Maksu – perinnönjako, HeHAO 14.4.2009 Dnro 03988/08/8509](#)

[Maksu, HeHAO 20.3.2007, Dnro 06831/05/8509](#)

[Vuositili – maksu – valituskelpoinen päätös: HeHAO, 28.1.2004, Dnro 07077/02/5900](#)

[Maksu – lupa-asia: HeHAO 14.3.2003 Dnro 05552/02/5640](#)

[Asiakirjan julkisuus – lääkärinlausunto – maksu KuHAO, 7.10.2002 \(b\), Dnro 01561/00/5300](#)

[Edunvalvojan palkkio – maksu – toimeentulotuki: KuHAO, 30.8.2002, 00543/02/4010 \(Finlex\)](#)

[Edunvalvojan määrääminen – maksu, Ro HAO, 5.9.2002, Dnro 00277/02/564](#)

Matkakustannukset

[Matkakustannukset – lahjoitus – maistraatin toimivalta: RoHAO, 24.9.2003, Dnro 00182/03/5900](#)

Omaisuusluettelo

[Asiakirjan julkisuus – omaisuusluettelo: KuHAO, 7.10.2002, Dnro 01670/00/5300](#)

Pakkokeino

[Pakkokeino – valituskelpoinen päätös: KuHAO, 9.3.2001, Dnro 02272/00/5900](#)

Perinnönjako

[Maksu – perinnönjako, HeHAO 14.4.2009 Dnro 03988/08/8509](#)

Prosessiedunvalvoja

[Prosessiedunvalvoja: VaHAO, 18.2.2002, Dnro 00281/02/4600 \(Finlex\)](#)

Testamentti

[Lupa-asia – perinnöstä luopuminen – testamentti: VaHAO, 9.6.2010, Dnro 00253/08/1207](#)

[Asunnon myynti – lupa-asia – testamentti: HeHAO 2.3.2004 Dnro 02897/03/5900](#)

Valitusoikeus

[Lupa-asia – asunnon myynti – valitusoikeus: TuHaO, 28.11.2002, Dnro 01814/02/5900](#)

Toimeentulotuki

[Edunvalvojan palkkio – toimeentulotuki, HäHAO, 8.5.2003, Duro 00069/03/4010](#)

[Edunvalvojan palkkio – maksu – toimeentulotuki: KuHAO, 30.8.2002 Dnro 00543/02/4010 \(Finlex\)](#)

[Edunvalvojan palkkio – toimeentulotuki: RoHaO, 7.9.2001, Dnro 00210/01/4010](#)

Valituskelpoinen päätös

[Vuositili – maksu – valituskelpoinen päätös: HeHAO, 28.1.2004, Dnro 07077/02/5900](#)

[Vuositili – valituskelpoinen päätös, HeHAO, 2.10.2002, Dnro 01217/02/5900](#)

[Edunvalvojan määrääminen – valituskelpoinen päätös: HäHAO, 16.1.2003, Dnro 02368/02/5900](#)

[Pakkokeino – valituskelpoinen päätös: KuHAO, 9.3.2001, Dnro 02272/00/5900](#)

[Vuositili – valituskelpoinen päätös: TuHAO, 15.3.2005, Dnro 01031/04/1207](#)

Vuositili

[Vuositili – maksu – valituskelpoinen päätös: HeHAO, 28.1.2004, Dnro 07077/02/5900](#)

[Vuositili – valituskelpoinen päätös: HeHAO, 2.10.2002, Dnro 01217/02/5900](#)

[Vuositili: HeHAO, 20.2.2002, Dnro 01036/01/5900](#)

[Vuositili – valituskelpoinen päätös: TuHAO, 15.3.2005, Dnro 01031/04/1207](#)

3 Ratkaisut hallinto-oikeuksittain

3.1. Ratkaisuluettelo

Helsingin HAO

[Maksu – perinnönjako, HeHAO, 14.4.2009 Dnro 03988/08/8509](#)

[Holhousasioiden rekisteri, HeHAO, 16.2.2009 Dnro 00725/0811207](#)

[Maksu, HeHAO, 20.3.2007, Dnro 06831/05/8509](#)

[Huoltaja – lastensuojeluasia, HeHAO, 12.6.2006, Dnro 06431/05/6104, \(Finlex\)](#)

[Vuositili – maksu – valituskelpoinen päätös, HeHAO, 28.1.2004, Dnro 07077/02/5900](#)

[Asunnon myynti- lupa-asia – testamentti, HeHAO, 2.3.2004 Dnro 02897/03/5900](#)

[Maksu – lupa-asia, HeHAO, 14.3.2003 Dnro 05552/02/5640](#)

[Vuositili – valituskelpoinen päätös, HeHAO, 2.10.2002, Dnro 01217/02/5900](#)

[Vuositili, HeHAO, 20.2.2002, Dnro 01036/01/5900](#)

[Holhousasioiden rekisteri, HeHAO, 27.4.2001, Dnro 02901/00/5900](#)

Hämeenlinnan HAO

[Asiakirjan julkisuus – edunvalvontailmoitus: HäHAO, 9.11.2006, DNRO 00598/06/1203](#)

[Edunvalvojan palkkio – toimeentulotuki, HäHAO, 8.5.2003, Duro 00069/03/4010](#)

[Edunvalvojan määrääminen – valituskelpoinen päätös, HäHAO, 16.1.2003, Dnro 02368/02/5900](#)

[Maksu – vuositili, HäHAO, 7.1.2003, Dnro 00237/02/5900](#)

[Edunvalvojan määrääminen – maistraatin toimivalta, 26.9.2002, Dnro 02467/01/5900](#)

Kouvolan HAO

[Edunvalvojan vaihtaminen – maistraatin toimivalta, KoHAO 12.10.2010 Dnro 01043/0911207](#)

Kuopion HAO

[Asiakasmaksut – maksut: KuHAO 24.6.2013 Dnro 01517/12/6114 \(Finlex\)](#)

[Edunvalvontailmoitus – Julkisuus KuHAO, 20.9.2012, Dnro 0097/12/1203](#)

[Edunvalvontavaltuus: KuHAO, 15.9.2011, Dnro 01316/11/1207, \(Finlex\)](#)

[Edunvalvojan määrääminen – kuuleminen, Ku HAO, 31.1.2003, Dnro 01727/02/5900](#)

[Asiakirjan julkisuus – lääkärinlausunto - maksu, KuHAO, 7.10.2002 \(b\), Dnro 01561/00/5300](#)

[Asiakirjan julkisuus – omaisuusluettelo: KuHAO, 7.10.2002, Dnro 01670/00/5300](#)

[Edunvalvojan palkkio – maksu – toimeentulotuki, KuHAO, 30.8.2002 Dnro 00543/02/4010 \(Finlex\)](#)

[Edunvalvojan määrääminen – maistraatin toimivalta, KuHAO, 4.10.2001, Dnro 00649/01/5900](#)

[Pakkokeino – valituskelpoinen päätös, KuHAO, 9.3.2001, Dnro 02272/00/5900](#)

Rovaniemen HAO

[Matkakustannukset – lahjoitus – maistraatin toimivalta, RoHAO, 24.9.2003, Dnro 00182/03/5900](#)

[Lupa-asia – arvopapereiden hankkiminen, RoHAO, 6.9.2002, Dnro 00361/02/5900](#)

[Asiakirjan julkisuus – edunvalvontailmoitus, RoHAO, 18.3.2002, Dnro 00592/01/5300](#)

[Edunvalvojan palkkio – toimeentulotuki, RoHaO, 7.9.2001, Dnro 00210/01/4010](#)

[Edunvalvojan määrääminen – maksu, RoHAO, 5.9.2002, Dnro 00277/02/564](#)

[Edunvalvojan määrääminen – maistraatin toimivalta: RoHAO, 11.12.2000, Dnro 00142/00/5900](#)

Turun HAO

[Edunvalvojan määrääminen – toimivalta, TuHAO 28.2.2007, 00825/06/1207, \(Finlex\)](#)

[Vuositili – valituskelpoinen päätös, Tu HAO, 15.3.2005, Dnro 01031/04/1207](#)

[Lupa-asia – lainan ottaminen, Tu HAO, 24.5.2004, Dnro 01544/03/5900](#)

[Lupa-asia – asunnon myynti – valitusoikeus, TuHaO, 28.11.2002, Dnro 01814/02/5900](#)

[Lupa-asia – asunnon myynti – lapsen elatus, TuHAO, 19.12.2001, Dnro 02208/00/5900](#)

Vaasan HAO

[Lupa-asia – perinnöstä luopuminen – testamentti, VaHAO, 9.6.2010, Dnro 00253/08/1207](#)

[Alaikäisen edunvalvonta – holhousasioiden rekisteri, VaHAO17.5.2010, Dnro 00102/09/1127](#)

[Edunvalvojan palkkio, VaHAO, 13.2.2003, Dnro 00607/02/5900](#)

[Prosessiedunvalvoja, VaHAO, 18.2.2002, Dnro 00281/02/4600 \(Finlex\)\)](#)

3.2. Ratkaisut hallinto-oikeuksittain aikajärjestyksessä

Helsingin HAO

Antopäivä 14.4.2009

Diaarinumero 03988/08/8509

Taltio 09/0191/1

MAKSU - PERINNÖNJAKO

Kunnan yleinen edunvalvoja oli pyytänyt, että päämies A vapautetaan maksamasta maistraatille B:n jälkeen toimitetusta osituksesta ja perinnönjaon käsittelystä aiheutunutta 343 euron suuruisia käsittelymaksua oikeusapulain 4 §:n perusteella.

Maistraatti on hylännyt hakemuksen, oikeastaan oikaisuvaatimuksen. Koska ositus ja perinnönjako ovat tulleet koko kuolinpesän eduksi ja koska kuolinpesää ei saada ositettua ja jaettua ilman maistraatin lupaa, luvan hakemisesta aiheutuva kustannus kuuluu kuolinpesän välttämättömiin jakokustannuksiin. Vaikka lasku on kirjoitettu päämiehen nimelle, edunvalvojan tulee vaatia lupamaksu maksettavaksi kuolinpesän varoista.

Valituksessa esitetyt vaatimukset

Ositukseen ja perinnönjakoon annetusta luvasta määrätty maksu tulee poistaa lakiin perustumattomana.

Perusteet

A:lle on oikeusaputoimiston päätöksellä 25.9.2007 myönnetty oikeusapu ositus- ja perinnönjakoasiassa. Maistraatti on määrännyt lupapäätöksestään 11.6.2008 perittäväksi maksun ja sittemmin hylännyt maksua koskevan oikaisuvaatimuksen.

Valtion maksuperustelain 2 §:n mukaan jos muulla lailla tai laissa olevan valtuutuksen nojalla annetaan tästä laista poikkeavia säännöksiä, noudatetaan niitä tämän lain sijasta. Oikeusapulain 4 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan oikeusavun myöntäminen vapauttaa edun saajan velvollisuudesta suorittaa käsittelymaksua, toimituskirjamaksua ja erillisten kustannusten korvausta pääasialla käsittelevässä viranomaisessa; vastaavia maksuja ei peritä myöskään muissa viranomaisissa niiden suorittamista toimenpiteistä ja antamista toimituskirjoista, jotka ovat tarpeen asian hoitamiseksi.

Oikeusapulaki tulee erityislakina sovellettavaksi yleislain, valtion maksuperustelain, edellä mainitun nimenomaisen viittauksen perusteella. Lainsäätäjän tarkoitus ilmenee myös oikeusapulain säännöksen yksityiskohtaisista perusteluista (HE 82/2001 vp.): ”Asiakirjan tarpeellisuutta koskevalla edellä mainitulla kriteerillä on kuitenkin edellä esitettyä laajempi merkitys. Maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain 7 §:n 1 kohdan nojalla edun saaja on nimittäin katsottu oikeutetuksi saamaan asian käsittelyssä tarvitsemansa asiakirjat maksutta muiltakin kuin pääasialla käsittelevältä viranomaiselta. Siten edun saaja voi saada maksutta esimerkiksi virkatodistukset tai toista juttua koskevat asiakirjat, joita hän tarvitsee asiassa, jossa hän saa oikeusapua. Tämä etuus on aiheellista sisällyttää myös säädettävään lakiin, koska maksuvapautusten tarkoituksena on vapauttaa edun saaja kaikista asiansa käsittelyyn kuuluvista

kustannuksista. Tästä syystä ehdotetaan säädettäväksi, että edun saaja vapautuisi maksuista myös muussa kuin pääasiaa käsittelevässä viranomaisessa sen suorittaessa toimenpiteitä tai antaessa toimituskirjoja, jotka ovat tarpeen asian hoitamiseksi. Siten esimerkiksi sellaisen oikeusapua saavan, jonka asian hoitamiseksi on määrättävä uskottu mies, ei olisi tarpeen erikseen hakea oikeusapua uskotun miehen määräämistä koskevassa asiassa aiheutuvista käsittely- tms. maksuista vapautuakseen, vaan pääasiassa myönnetty oikeusapu vapauttaisi sanotuista maksuista myös edunvalvojan määräämistä käsittelevässä tuomioistuimessa. Säännös soveltuisi myös muihin kuin tuomioistuinasioihin, kuten maistraatin lupa-asioihin.”

Valituksenalaisessa päätöksessä todetaan osituksen ja jaon tulleen koko kuolinpesän eduksi. Näin voidaan perustellusti sanoa, mutta samalla unohtuu, että kuolinpesän osakkailta on perintökaaren 23:3 §:n säännöksen nojalla yksiselitteisesti sopimusvapaus tehdä perinnönjako haluamallaan tavalla; vajaanvaltaisen edunvalvoja tarvitsee kuitenkin maistraatin luvan ellei pesänjakajaa ole määrätty. Holhousvoimilain 34 §:n säännös velvoittaa maistraatin tutkimaan sopimuksen ja antaa toimivallan tutkia sen oikeellisuuden, ainoastaan vajaanvaltaisen osalta, sanotulla säädöksellä ei ole rajoitettu täysivaltaisten osakkaiden sopimusvapautta.

Kuolinpesä ei ole lupamenettelyssä asianosainen, eikä laissa ymmärrettävästi ole säännöstä, joka velvoittaisi pesän vastaamaan menettelyn kuluista. Todettakoon, että eri hallinto-oikeuksissa on käsitelty saman oikeusapulain säännöksen tulkintaa tilanteissa, joissa tarvitaan perunkirjoitusta varten virkatodistuksia maistraatista. Niissä on pääsääntöisesti päädytty nimenomaisen säännöksen nojalla pesän vastuuseen perunkirjoituskuluihin sisältyvistä suoritemaksuista. Edunvalvojan edustaman vajaanvaltaisen erityinen asema jakoprosessissa sen sijaan ja siitä seuraavat kustannukset eivät voi olla pesän vastuulla ilman vastuun perustavaa säännöstä.

Maistraatin perustelu on kestävä myös sen vuoksi, että holhousviranomaisen lupaa edellyttävissä oikeustoimissa on käytännössä aina myös muita asianosaisia kuin edunvalvojan päämies; esimerkiksi asuntokaupassa ”hyötyy” myös toisena osapuolena oleva täysivaltainen ostaja tai myyjä, velkaa otettaessa hyötyy myös velkoja jne., eikä edunvalvoja voi päämiestä sitovasti tehdä näitäkään oikeustoimia ilman maistraatin lupaa. Mikäli maksuvapautuksen edellytyksenä pidettäisiin sitä, että luvalla ei ole mihinkään muuhun tahoon ulottuvia oikeusvaikutuksia, jäisi oikeusapulain 4 §:n säännös sanotuista syistä käytännössä kuolleeksi kirjaimiksi. Edellä esitettyjen lain esitöiden perusteella on kohtalaisen selvää, että sellainen tulkinta ei ole ollut lainsäätäjän tarkoituksena, eikä mikään seikka toisaalta puolla vastakkaista käsitystä.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Perustelut

Holhousvoimesta annetun lain 85 §:n 3 momentin mukaan holhousviranomaisen suoritteista peritään maksuja siten kuin valtion maksuperustelaisissa säädetään.

Valtion maksuperustelain 1 §:n 1 momentin mukaan valtion viranomaisten suoritteiden maksullisuudesta ja suoritteista perittävien maksujen suuruuden yleisistä perusteista sekä maksujen muista perusteista säädetään tässä laissa.

Oikeusapulain 4 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan oikeusavun myöntäminen vapauttaa edun saajan velvollisuudesta suorittaa käsittelymaksua, toimituskirjamaksua ja erillisten kustannusten korvausta pääasiaa käsittelevässä viranomaisessa. Vastaavia maksuja ei peritä myöskään muissa

viranomaisissa niiden suorittamista toimenpiteistä ja antamista toimituskirjoista, jotka ovat tarpeen asian hoitamiseksi.

Jos perillinen on vajaavaltainen, asiasta tulee ilmoittaa holhousviranomaiselle. Kuolinpesän osakkaat saavat toimittaa perinnönjaon sopimallaan tavalla. Jos osakas on vajaavaltainen tai jos edunvalvoja muuten edustaa häntä perinnönjaossa, on kuitenkin noudatettava, mitä holhustoimesta annetun lain 34 §:n 1 momentin 9 kohdassa säädetään. Edunvalvojalla ei ole oikeutta ilman holhousviranomaisen lupaa päämiehensä puolesta tehdä sopimusta omaisuuden osituksesta tai perinnönjaosta, joka toimitetaan ilman pesänjakajaa.

Pesän varoista suoritetaan kohtuulliset hautaus- ja perunkirjoituskustannukset sekä pesän hoidosta, hallinnosta ja selvityksestä johtuvat tarpeelliset kustannukset (pesänselvitysvelat) niin kuin perintökaaren 21 luvun 1:ssä säädetään.

A:lle on myönnetty oikeusapua 25.9.2007 lukien ositus- ja perinnönjakoasiassa. Oikeusapu on myönnetty A:lle henkilökohtaisesti. Espoon maistraatti on 11.6.2008 antanut alaikäisen A:n osalta luvan osituksen ja perinnönjaon toimittamiseen 15.9.2006 kuolleen B:n jälkeen. Kuolinpesän osakkaina ovat A:n lisäksi leski sekä täysi-ikäiset pojat. Käsittelystä on aiheutunut rekisterihallinnon suoritteiden maksuista annetun sisäasianministeriön asetuksen mukainen 343 euron suuruinen maksu.

Kun kuolinpesään on kuulunut alaikäinen, hänelle on tullut määrätä edunvalvoja. Edunvalvoja ei ole voinut ilman maistraatin lupaa tehdä sopimusta osituksesta ja perinnönjaosta. Maistraatin antama lupa on näin ollen ollut välttämätön kuolinpesän osituksessa ja perinnönjaossa. Luvan hankkimisesta aiheutunut kustannus voidaan siten katsoa pesän selvittämisestä aiheutuneeksi tarpeelliseksi kustannukseksi ja se voidaan rinnastaa perintökaaren 18 luvun 5 §:ssä mainittuihin pesänselvityskuluihin, joten kustannus on tullut suorittaa kuolinpesän varoista. Maistraatin on siten tullut periä luvan antamisesta asianmukainen käsittelymaksu.

Maistraatin päätöksen muuttamiseen ei ole syytä.

Muut sovelletut oikeusohjeet

Perintökaari 18 luku 3 § 2 mom ja 5 § sekä 23 luku 3 § 1 mom
Laki holhustoimesta 34 § 1 mom 9 kohta
Valtion maksuperustelaki 4 §, 6 § ja 11 b §

Helsingin HAO

Antopäivä 16.2.2009

Diaarinumero 00725/0811207

Taltio 09/0141/2

HOLHOUSASIOIDEN REKISTERI

ASIA

Alaikäisen edunvalvonnan rekisterimerkinnän poistamista holhousasioiden rekisteristä koskeva valitus

VALITTAJA

A:n alaikäisten lastensa B:n, C:n ja D:n lakimääräisenä edunvalvojana

Maistraatti oli 3.5.2007 päättänyt, että alaikäisten B:n, C:n ja D:n edunvalvonta merkitään holhousasioiden rekisteriin. Alaikäiset olivat tuolloin osakkaina isänsä D:n kuolinpesässä. Kunkin alaikäisen osuus pesän varoista, vainajan tai pesän velkoja niistä vähentämättä, oli 25.2.2007 laaditun perunkirjan mukaan suurempi kuin 15 000 euroa.

A oli 20.12.2007 maistraattiin saapuneella hakemuksella vaatinut, että alaikäisten B:n, C:n ja D:n osalta holhousasioiden rekisteriin tehty merkintä poistetaan, koska alaikäiset eivät enää ole kuolinpesän osakkaita pesän tultua jaetuksi, eikä heillä ole muuta varallisuutta kuin perinnönjaossa kunkin saama 832,95 euroa.

Maistraatti on päätöksellään 3.1.2008 nro A1/2008 dnro 0711280 hylännyt A:n hakemuksen. Maistraatti on perustellut päätöstään seuraavasti: Holhoustoimilakiin ei sisälly säännöksiä siitä, millä edellytyksillä holhousasioiden rekisteriin tehty merkintä voitaisiin poistaa rekisteristä.

Rekisteriin tehty merkintä poistuu siinä vaiheessa kun alaikäisen edunvalvonta päättyy hänen tullessaan täysi-ikäiseksi. Holhousasioiden rekisteriin tehty merkintä alaikäisten edunvalvonnasta ei myöskään ole millään tavalla virheellinen. A toimii alaikäisten lastensa huoltajana ja edunvalvojana heidän täysi-ikäistymiseensä saakka, kuten rekisteriin on merkitty.

Valituksessa esitetyt vaatimukset

Maistraatti on velvoitettava poistamaan A:n alaikäisten lasten edunvalvontaa koskevat merkinnät holhousasioiden rekisteristä. Toissijaisesti vaaditaan, että maistraatti velvoitetaan holhoustoimesta annetun asetuksen 3 §:n mukaisesti merkitsemään holhousasioiden rekisteriin 3.5.2007 tehdyn rekisterimerkinnänjälkeen tapahtuneet tosiasialliset muutokset eli sen, ettei alaikäisten omaisuus ole lähelläkään 15 000 euroa eikä kukaan alaikäisistä ole minkään jakamattoman kuolinpesän osakas.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Hallinto-oikeus kumoaa maistraatin päätöksen 3.1.2008 nro A1/2008 dnro 0711280 ja palauttaa asian maistraatille käsiteltäväksi henkilötietolain 29 §:n mukaisena hakemuksena.

Perustelut

Holhustoimesta annetun lain 64 §:n 1 momentin mukaan holhousasioiden rekisteri on valtakunnallinen rekisteri, jota holhousviranomaiset ja Väestörekisterikeskus pitävät edunvalvojan ja edunvalvontavaltuutuksesta annetussa laissa tarkoitetun valtuutetun toiminnan valvomiseksi ja kolmansien oikeuden turvaamiseksi. Kyseisen lainkohdan 5 momentin mukaan rekisteriin talletettuja tietoja käsiteltäessä on noudatettava, mitä henkilötietolaissa säädetään.

Henkilötietolain 2 §:n 1 momentin mukaan henkilötietoja käsiteltäessä on noudatettava, mitä tässä laissa säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä.

Henkilötietolain 29 §:n 1 momentin mukaan rekisterinpitäjän on ilman aiheetonta viivytystä oma-aloitteisesti tai rekisteröidyn vaatimuksesta oikaistava, poistettava tai täydennettävä rekisterissä oleva, käsittelyn tarkoituksen kannalta virheellinen, tarpeeton, puutteellinen tai vanhentunut henkilötieto. Kyseisen pykälän mukaan jollei rekisterinpitäjä hyväksy rekisteröidyn vaatimusta tiedon korjaamisesta, hänen on annettava asiasta kirjallinen todistus. Todistuksessa on mainittava myös ne syyt, joiden vuoksi vaatimusta ei ole hyväksytty. Rekisteröity voi saattaa asian tietosuojavaltuutetun käsiteltäväksi. Vasta tietosuojavaltuutetun päätöksestä voi valittaa hallinto-oikeuteen.

Holhustoimesta annetussa laissa tai asetuksessa ei säädetä, millä edellytyksillä alaikäisen edunvalvontaa koskeva rekisterimerkintä voitaisiin poistaa holhousasioiden rekisteristä kuten maistraatti on päätöksessään 3.1.2008 todennut.

Hallinto-oikeus katsoo, toisin kuin maistraatti valituksen johdosta antamassaan lausunnossa, että henkilötietolakia yleislakina sovelletaan holhousasioiden rekisterissä olevien henkilötietojen käsittelyyn tilanteessa, jossa holhustoimesta annetussa laissa erityislakina ei asiasta ole säädetty. A:n maistraatille esittämissä vaatimuksissa on ollut kysymys henkilötietolain 29 §:n 1 momentin tarkoittamista vaatimuksista poistaa holhousasioiden rekisterissä olevia henkilötietoja. Maistraatti ei ole tutkinut ja ratkaissut rekisterimerkintöjä koskevia vaatimuksia henkilötietolain 29 §:ssä tarkoitetulla tavalla kuten sen olisi tullut tehdä. Tämän johdosta hallinto-oikeus kumoaa valituksenalaisen päätöksen ja palauttaa asian maistraatille uudelleen käsiteltäväksi.

Sovelletut oikeusohjeet

Perusteluissa mainittujen lisäksi Henkilötietolaki 40 § 2 mom ja 45 § 1 mom.

Helsingin HAO

Antopäivä 20.3.2007

Diaarinumero 06831/05/8509

Taltio 07/0236/4

MAKSU

Maistraatti on vaatinut, että verotoimiston antamasta P:n tuloja ja varallisuutta koskevasta selvityksestä määrätyt postiennakkomaksu sekä posti- ja toimituskulut, yhteensä 9,50 euroa palautetaan. Verovirasto on hylännyt oikaisuvaatimuksen.

Veroviraston päätöksen perustelujen mukaan selvityksestä on peritty valtiovarainministeriön verohallinnon suoritteiden maksullisuudesta antaman asetuksen (1261/2004) mukainen maksu. Valtion maksuperustelain mukaiset hinnoittelusäädökset voidaan ohittaa erityislainsäädännössä. Verohallituksen verovirastoille antaman ohjeen (14.1.2005, Dno 33/29/2005) mukaan erityislaissa tulee tällöin olla yksityiskohtainen oikeutus verotustietojen saamiseen maksutta. Holhoustoimesta annetussa laissa ei ole yksityiskohtaista oikeutusta saada pyydettyä selvitystä maksutta.

Vaatimukset hallinto-oikeudessa

Maistraatti vaatii, että valituksenalainen päätös kumotaan, maksu poistetaan ja verovirasto veloitetaan palauttamaan maistraatille sen maksamat 9,50 euroa.

Maistraatti oli pyytänyt verotoimistolta holhoustoimesta annetun lain (442/1999) 90 §:n 1 momentin nojalla selvityksen P:n tuloista ja varallisuudesta. Selvitys on ollut tarpeen P:tä koskevan edunvalvonta-asian ratkaisemiseksi. Pyydettyinä selvityksenä verotoimisto on lähettänyt maistraatille otteen P:tä koskevista verotuksen julkisista tiedoista. Ote on konekielinen tuloste. Mainitun selvityksen antamisesta verotoimisto on laskuttanut maistraatilta yhteensä 9,50 euroa.

Maistraatti katsoo, että otteen tulostamisesta ja lähettämisestä ei ole voinut aiheutua verotoimistolle merkittävää lisätyötä tai huomattavia kustannuksia. Verotoimisto ei ole edes väittänyt, että tällaista lisätyötä tai kustannuksia olisi aiheutunut. Verotoimistolla ei siten ole ollut oikeutta periä maistraatilta maksua sen pyytämästä selvityksestä.

Itä-Uudenmaan verotoimisto on antamassaan lausunnossa katsonut, että asiakirjoista pyydettyjen tietojen lähettäminen aiheuttaa aina verotoimistolle lisää työtä. Hinnoittelun perusteena on suoritteiden tuottamisesta verohallinnolle aiheutuneiden kustannusten korvaaminen omakustannusarvon mukaisesti. Otteesta verotuksen julkisista tiedoista on peritty valtiovarainministeriön asetuksen verohallinnon maksullisista suoritteista mukainen maksu. Tilauksen yhteydessä ei ole sovittu selvityksen toimitustavasta, joten valmis selvitys on toimitettu verohallituksen antaman ohjeen (Dno 854/510/2005) mukaan asiakkaalle postiennakkona. Asiakirjojen lähettämisestä on peritty lähetyksestä aiheutuneet välittömät kustannukset eli postiennakkomaksu ja postituskulut postin voimassa olevan hinnaston mukaisesti.

Maistraatti on antamassaan vastaselityksessä todennut, että Itä-Uudenmaan verotoimiston päätös periä tässä yksittäistapauksessa maksu holhousviranomaiselta poikkeaa muiden verovirastojen ja toimistojen sekä muiden valtion viranomaisten vakiintuneista käytännöistä. Maistraatti on saanut

aina muun muassa veroviranomaiselta pyytämänsä tiedot maksutta, kun ne ovat olleet tarpeen edunvalvonta-asian ratkaisemiseksi.

Postiennakkomaksu ja postituskulut ovat aiheutuneet välittömästi tietojen luovuttamisesta, joka on julkisoikeudellinen suorite. Postiennakkomaksu ja postituskulut on määrätty maksettaviksi samassa menettelyssä kuin maksu otteesta verotuksen julkisista tiedoista. Niitä ei voida katsoa itsenäiseksi, otemaksusta riippumattomaksi saamiseksi tai maksuksi, minkä vuoksi myös ne on määrättävä palautettaviksi valituksen johdosta.

Verohallituksen ohjeessa 14.1.2005 suositellaan verovirastoille laskutusmenettelyn käyttämistä, kun valtion viranomainen on asiakkaana. Itä-Uudenmaan verotoimisto ei ole noudattanut ohjetta lähettäessään pyydetyt tiedot postiennakolla.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Helsingin hallinto-oikeus kumoo Uudenmaan veroviraston valituksenalaisen päätöksen ja poistaa Itä-Uudenmaan verotoimiston määräämän maksun sekä määrää veroviraston palauttamaan maistraatille 9,50 euroa.

Perustelut

Valtion maksuperustelain 1 §:n 1 momentin mukaan valtion viranomaisten suoritteiden maksullisuuden ja suoritteista perittävien maksujen suuruuden yleisistä perusteista sekä maksujen muista perusteista säädetään tässä laissa. Lain 2 §:n 1 momentin mukaan, jos muulla lailla tai laissa olevan valtuutuksen nojalla annetaan tästä laista poikkeavia säännöksiä, noudatetaan niitä tämän lain sijasta. Holhousvoimasta annetun lain (442/1999) 90 §:n 1 momentin mukaan muun muassa valtion ja kunnan viranomainen ovat salassapitosäännösten estämättä velvollisia pyynnöstä antamaan holhousviranomaiselle ja tuomioistuimelle ne tiedot ja selvitykset, jotka ovat tarpeen vireillä olevan asian ratkaisemiseksi. Pykälän 2 momentin mukaan holhousviranomainen tai tuomioistuin voi pyytää kunnan sosiaali- tai terveydenhuollon toimielimeltä lausunnon, jos selvityksen saaminen asianomaisen olosuhteista on tarpeen tässä laissa tarkoitetussa asiassa. Pykälän 3 momentin mukaan, jos muun kuin 2 momentissa tarkoitetun tiedon tai selvityksen antamisesta aiheutuu sen antamiseen velvolliselle huomattavia kustannuksia tai merkittävää lisätyötä, selvityksen antamisesta voidaan periä kohtuullinen maksu.

Maistraatti on 22.7.2005 päivätyllä kirjeellä pyytänyt Itä-Uudenmaan verotoimistolta vireillä olevan edunvalvonta-asian käsittelyä varten selvityksen P:n tuloista ja varallisuudesta. Pyydetty selvitys on saapunut maistraatille 26.7.2005 postiennakolla. Verotuksen julkisista tiedoista annettu ote, postiennakkomaksu sekä posti- ja toimituskulut ovat olleet yhteensä 9,50 euroa.

Maistraatin saama selvitys tuloista ja varallisuudesta ei ole ollut huomattavia kustannuksia tai merkittävää lisätyöstä aiheuttava selvitys, josta voitaisiin periä holhousvoimasta annetun lain 90 §:n 3 momentin perusteella holhousviranomaiselta maksu.

Päätöksen tekemiseen ovat ottaneet osaa hallinto-oikeuden jäsenet Mikko Rossi ja Matti Anttila (t). Esittelijä Anna-Mari Seppälä

Helsingin HAO

Antopäivä 28.1.2004

Diaarinumero 07077/02/5900

Taltio. 04/0048/2

HOLHOUSTILI – MAKSU – VALITUSKELPOINEN PÄÄTÖS

Maistraatti oli kirjeessään 13.9.2002 antanut A:lle, joka toimii isänsä I:n edunvalvojana, muistutuksen I:n omaisuuden hoidosta tilivuonna 2001 (muistutus vuositiliin 2001). A:n 23.9.2002 päivätyn kirjeen johdosta maistraatti on päätöksessään 30.9.2002 todennut, että se ei tarkasta I:n omaisuuden hoidosta vuositiliä uudelleen eikä muuta 13.9.2002 antamaansa muistutusta. Maistraatti on 13.9.2002 määrännyt vuositilin tarkastuksesta 67,50 euron suoritemaksun. A:n vaadittua kirjeessään tilintarkastuksesta perityn palkkion poistamista maistraatti on 30.9.2002 hylännyt vaatimuksen.

A on vaatinut hallinto-oikeudessa, että muistutus poistetaan ja sen sijasta tarkastus toimitetaan uudelleen ja että peritty tilintarkastuspalkkio, oikeastaan maksu tilintarkastuksesta, poistetaan. Maistraatti on velvoitettava korvaamaan A:n oikeudenkäyntikulut.

HALLINTO-OIKEUDEN RATKAISU

Hallinto-oikeus poistaa maistraatin päätökseen liitetyn valitusosoituksen holhoustiliä koskevalta osalta ja jättää valituksen tältä osin tutkimatta.

Hallinto-oikeus hylkää valituksen suoritemaksua koskevalta osalta.

Hallinto-oikeus hylkää oikeudenkäyntikuluja koskevan vaatimuksen.

Holhoustiliä koskeva vaatimus

Holhoustoimesta annetun lain 56 §:n mukaan holhousviranomaisen on saatuaan vuositilin tai päätöstilin viipymättä tarkastettava, miten omaisuutta on hoidettu, onko päämiehelle annettu kohtuullisena pidettävät käyttövarat ja onko tili oikein laadittu. Asian luonteeseen kuuluu, että maistraatti voi tarkastustehtävää suorittaessaan antaa tilivelvolliselle huomautuksia, muistutuksia tai oikaisukehoituksia. Maistraatin tehtävänä ei kuitenkaan ole varsinaisesti hyväksyä vuositiliä. Asiassa mahdollisesti annetut muistutukset tai huomautukset ovat ainoastaan oikeudellisesti sitomattomia maistraatin kannanottoja tilivelvollisen ohjaamiseksi. Maistraatin päätöksellä ei ole lopullisesti ratkaistu kysymystä edunvalvojan laatiman vuositilin hyväksyttävyydestä. Laissa säädetään erikseen niistä tilanteista, joissa maistraatti käyttää päätösvaltaa samoin kuin niistä menettelytavoista, joihin ryhtymällä omaisuuden hoidossa mahdollisesti todettuihin epäkohtiin voidaan puuttua. Muistutuksen antamista koskeva päätös ei näin ollen sisällä sellaista ratkaisua, johon voidaan valittamalla hakea muutosta.

Suoritemaksua koskeva vaatimus

Holhoustoimilaisissa tarkoitettu maistraatin tilintarkastus on valtion maksuperustelaisissa ja sisäasiainministeriön rekisterihallinnon suoritteiden maksuista annetussa asetuksessa tarkoitettu maksullinen suorite. Tilintarkastuksen sisältöä koskeva erimielisyys maistraatin ja A:n välillä ei ole peruste jät-

tää suoritemaksua perimättä. Asiakirjoista ei ilmene muutoinkaan perustetta sille, että tilintarkastuksesta ei perittäisi suoritemaksua. Maksun suuruus sinänsä ei ole riidanalainen.

Oikeudenkäyntikulut

Erityisesti asiassa annettu pääasialkaisu huomioon otettuna ei ole kohtuutonta, että A joutuu pitämään oikeudenkäyntikulunsa kokonaan vahinkonaan.

Sovelletut oikeusohjeet

Perusteluissa mainittujen lisäksi
Hallintolainkäyttölaki 5 § 1 mom ja 74 §

Helsingin HAO

Antopäivä: 2.3.2004

Diaarinumero: 02897/03/5900

Taltio: 04/0161/2

LUPA-ASIA - ASUNTO-OSAKKEIDEN MYYNTI - TESTAMENTTI

Kaupungin yleinen edunvalvoja oli pyytänyt päämiehensä X:n puolesta lupaa saada myydä Asunto Oy V-nimisen yhtiön osakkeet, numerot 7641 - 8127, jotka oikeuttavat 71 neliömetrin suuruisen (3 h + k + s) huoneiston hallintaan osoitteessa V 30. Asunnosta oli tehty 108 000 euron tarjous. Maistraatti ei ole myöntänyt lupaa osakkeiden myymiseen. Päätöstään maistraatti on perustellut muun ohella seuraavasti:

Myytävä asunto kuuluu päämiehen isän R:n kuolinpesään, jonka ainoa osakas päämies on. Perinönjättäjän 12.2.1992 laatiman testamenttimääräyksen mukaan asunto tulee säilyttää X:n käytössä hänen elinaikansa.

Päämies on vakavasti sairas ja pysyvässä laitoshoidossa. Edunvalvojan mukaan asunnon säilyttämisestä vuokralle pantuna aiheutuu edunvalvojalle ylimääräistä työtä ja jos asunto jätetään tyhjilleen, aiheutuu tästä päämiehelle ylimääräisiä kustannuksia. Maistraatin käsityksen mukaan asunto on sijoituskohteena yleensä pelkkää pankkitiliä tuottavampi ja varmempi. Lisäksi asunto on lähtökohtaisesti sen tyyppistä omaisuutta, joka olisi pyrittävä säilyttämään, ellei erityisiä vastasyitä ole.

Holhustoimesta annetun lain 41 §:n 1 momentin nojalla omaisuuden hoidosta testamentilla tai lahjakirjalla annettuja määräyksiä on lähtökohtaisesti noudatettava. Vakiintuneen oikeusperiaatteen mukaisesti testamenttiin ja lahjakirjaan voidaan sisällyttää ehtoja, jotka sitovat lahjan tai testamentin saajaa edellyttäen, että ehtoa ei voida pitää lain tai hyvän tavan vastaisena. Testamentissa annettua nimenomaista määräystä asunnon säilyttämisestä ei näin ollen voida tässä tapauksessa jättää huomioimatta.

Päämiehen taloudellinen tilanne on erittäin vakaa, eikä asunnon myynti ole päämiehen taloudellisen aseman takia välttämätöntä. Testamenttimääräyksen vastainen päätös olisi vaatinut erittäin painavia perusteita ja tarkemman selvityksen siitä, että päämiehen etu vaatii asunto-osakkeiden myyntiä. Tällaisia perusteita ei ole esitetty.

Edunvalvoja on vaatinut hallinto-oikeudessa, että maistraatin päätös on kumottava ja edunvalvojalle on myönnettävä lupa X:n omistamien Asunto Oy V-nimisen asunto-osakeyhtiön osakkeiden numerot 7641 - 8127 myymiseen. Asunto-osakkeiden myyminen on X:n edun mukaista. X on pysyvässä laitoshoidossa vuodepotilaana ja 2.4.2003 annetun lääkärintodistuksen mukaan hän ei tule kuntoutumaan kotona asuvaksi. X ei siten tule koskaan tarvitsemaan kyseistä asuntoa, eikä omaisuudella siinä muodossa muutoinkaan ole hänelle mitään erityistä arvoa.

Ottaen huomioon asuntojen hinnanvaihtelut ja nykyinen korkea hintataso asunnon sijaintipaikkakunnalla, tarjoavat pankkitili tai tietyt turvalliset arvopaperisijoitukset vakaamman, turvallisemman ja helpommin hoidettavan vaihtoehdon sijoituskohteena kuin asunto. Tuottaakseen asunto täytyy vuokrata ulkopuoliselle vieraille taholle, josta väistämättä aiheutuu omaisuuden kulumista ja sen

myötä arvon alenemista. Näin ollen voidaan perustellusti asettaa kyseenalaiseksi myös se, mikä sijoitusmuodoista tulee lopulta edullisimmaksi.

Vuonna 1992 laatimansa testamentin tekoaikaan R ei ole voinut ottaa huomioon X:n nykyistä terveydentilaa. R on ymmärrettävästi halunnut turvata sen, että X:llä on asunto käytettävissään, mikäli tämä kykenee tulemaan toimeen itsenäisesti ilman laitoshoidtoa. Muuttuneiden olosuhteiden vuoksi R:n testamenttimääräyksellään tavoittelemaa tarkoitusta ei voida toteuttaa.

Kauppa tapahtuu laillistetun kiinteistönvälittäjän 21.3.2003 antaman arviolausunnon mukaiseen käypään hintaan ja kauppahinnan voidaan katsoa olevan nykyisen hintatason vallitessa varsin hyvä.

HALLINTO-OIKEUDEN RATKAISU

Hallinto-oikeus hylkää valituksen.

Perustelut

Holhoustoimesta annetun lain 1 §:n 1 momentin mukaan holhoustoimen tarkoituksena on valvoa niiden henkilöiden etua ja oikeutta, jotka eivät vajaavaltaisuuden, sairauden, poissaolon tai muun syyn vuoksi voi itse pitää huolta taloudellisista asioistaan. Sanotun lain 34 §:n 1 momentin 10 kohdan mukaan edunvalvojalla ei ole, jollei laissa toisin säädetä, ilman holhousviranomaisen lupaa päämiehensä puolesta luovuttaa tai vastiketta antamalla hankkia osakkeita tai osuuksia, jotka oikeuttavat hallitsemaan huoneistoa tai asumisoikeusasunnoista annetussa laissa (650/1990) tarkoitettua asumisoikeutta. Lain 35 §:n mukaan holhousviranomaisen voi myöntää 34 §:ssä tarkoitettua lupaa, jos oikeustoimi tai toimenpide, johon lupaa haetaan, on päämiehen edun mukainen. Tällöin on otettava huomioon, mitä 37 - 41 §:ssä säädetään omaisuuden hoitamisesta.

Holhoustoimesta annetun lain 41 §:n 1 momentin mukaan jos joku antaessaan toiselle omaisuutta lahjana tai testamentilla on samalla määrännyt omaisuuden hoitamisesta, näitä määräyksiä tulee noudattaa sanotun lain 5 luvun säännösten estämättä. Pykälän 2 momentin mukaan tuomioistuin voi kuitenkin edunvalvojan hakemuksesta päättää, että omaisuutta on hoidettava holhoustoimesta annetun lain säännösten mukaisesti, jos on ilmeistä, että omaisuuden hoidosta annettujen määräysten avulla ei muuttuneiden olosuhteiden tai muun syyn vuoksi voida toteuttaa antajan tarkoitusta.

X:n terveydentilasta 2.4.2003 annetun lääkärinlausunnon mukaan X on ollut K:n sairaalan pitkäaikaipotilaana 30 vuotta kroonisen skitsofrenian vuoksi ja on siirretty J:n terveyskeskuksen vuodeosastolle 9.10.2002 oltuaan sitä ennen hoidossa H:n sairaalassa lääkitysten aiheuttaman malignin neuroleptisyndrooman vuoksi. Lääkärinlausunnon mukaan X on nykyisellään vuodepotilas, häneen saa erittäin huonosti kontaktia ja hän on ajoittain hyvin levoton, eikä hän nykyisen lääketieteellisen tietämyksen perusteella tule kuntoutumaan kotona-asuvaksi edes runsaiden apujen turvin.

X on saanut nyt kyseessä olevat Asunto Oy V-nimisen asunto-osaakeyhtiön osakkeet perintönä 9.12.2002 kuolleelta isältään R:ltä. R oli 12.2.1992 päivätyllä testamentillaan määrännyt, että hänen kuolinhetkellään omistamansa asunto irtaimistoinen on säilytettävä hänen sairaan tyttärensä X:n käytössä tämän loppuiksi. Testamenttiin sisältyy lisäksi määräys, jonka mukaan X:ää koskevat testamentin määräykset jäävät hänen omaan harkintaansa, mikäli hän paranee ja hänen oikeustoimikelpoisuutensa palautuu.

X:ää ei voida asiakirjojen mukaan hänen terveydentilansa vuoksi kuulla asiassa. X ei myöskään ole isänsä testamentissa tarkoitettulla tavalla kykenevä päättämään itse asunnon myymisestä.

Kaupungin yleinen edunvalvoja ei ole selvittänyt, että tuomioistuin olisi hänen hakemuksestaan päättänyt, että X:n omaisuutta on testamenttimääräyksestä poiketen hoidettava holhoustoimesta annetun lain mukaisesti. R:n testamentin määräyksiä tulee siten noudattaa holhoustoimesta annetun lain 5 luvun säännösten estämättä.

Maistraatin on tullut hylätä X:n edunvalvojan hakemus holhoustoimesta annetun lain 34 §:n 1 momentin 10 kohdassa tarkoitetun asunto-osakeyhtiön osakkeiden myyntiluvan saamiseksi.

Laki holhoustoimesta 1 § 1 mom, 34 § 1 mom 10 kohta, 35 §, 45 § ja 87 §

Helsingin HAO

Antopäivä: 14.3.2003

Diaarinumero 05552/02/5640

Taltio: 03/0136/2

MAKSU – LUPA-ASIA

Maistraatti on edunvalvonta-asiassa 18.7.2002 (Lu 131/2002) määrännyt H:lle 336 euron suoritemaksun.

Maistraatti on 5.8.2002 hylännyt H:n lakimääräisen edunvalvojan L:n tekemän hakemuksen, oikeastaan oikaisuvaatimuksen, suoritemaksun poistamiseksi.

L on vaatinut hallinto-oikeudessa, että lupaan 131/2002 liittyvä 336 euron suoritemaksu on poistettava ja suoritettu maksu on palautettava laillisine korkoineen 9.8.2002 lukien.

Asiassa ei ole ollut kysymys kahdesta erillisestä hakemuksesta vaan lupahakemuksia on ollut vain yksi kappale. Maistraatti on omien lisäselvityspyyntöjensä tuloksena jakanut asian kahtia ilmoittamatta asiasta lainkaan asianosaisille. Maistraatin lisäselvityspyynnössä 18.6.2002 H:n edunvalvojalle V:lle ei ole ilmoitettu, että ko. lupahakemusta käsiteltäisiin erillisenä asiana. Edunvalvojat V ja E eivät ole prosessin missään vaiheessa voineet pyytää yhteiskäsittelyä, koska he eivät toisistaan riippumattomina henkilöinä olleet tietoisia lupahakemuksen jakamisesta kahdeksi erilliseksi asiaksi.

HALLINTO-OIKEUDEN RATKAISU

Hallinto-oikeus hylkää valituksen.

Perustelut

H oli aikoinaan määrätty vaimonsa äidin K:n edunvalvojaksi. K:n miehen O:n kuoltua nimettiin K:n edunvalvojaksi ositusta ja perinnönjakoa varten E 17.5.2002, koska L oli esteellinen. Maistraattiin saapui 29.5.2002 E:n hakemus osittaisen ositus- ja perinnönjakosopimuksen hyväksymiseksi K:n osalta. Maistraatti myönsi haetun luvan päätöksellään 11.7.2002 Lu 130/2002.

Maistraatti oli määrännyt alaikäisen H:n edunvalvojan sijaiseksi perinnönjakosopimuksen allekirjoittamista varten esteellisen L:n sijaan vanhempiensa L:n ja A:n hakemuksesta V:n. V jätti hakemuksen osittaisen ositus- ja perinnönjakosopimuksen hyväksymiseksi 18.7.2002. Maistraatti myönsi haetun luvan päätöksellään 18.7.2002 Lu 131/2002.

Asian arvostelu ja johtopäätökset

Maistraatti on antanut erilliset päätökset hakemusasioissa, joissa oli tosin kysymys yhden kuolinpesän osituksesta ja perinnönjaosta, mutta joissa oli kysymys kahdesta eri päämiehestä, kahdesta eri hakemuksesta ja kahdesta eri edunvalvojasta. Toinen päätös oli tehty jo 11.7.2002 eli aikaisemmin kuin toinen hakemus oli edes tullut vireille eli 18.7.2002. Maistraatti ei ole antaessaan eri päätökset

menetelty lainvastaisesti. Molemmat eri päätökset ovat valtion maksuperustelaisissa ja sisäasiainministeriön rekisterihallinnon suoritteiden maksuista annetussa asetuksessa tarkoitettuja suoritteita. Maistraatin on näin ollen tullut määrätä suoritemaksu myös päätöksestä Lu 131/2002.

Sisäasiainministeriön rekisterihallinnon suoritteiden maksuista antaman asetuksen 6 §:n 2 momentin mukaan maistraatti voi lisäksi yksittäistapauksessa määrätä, ettei maksua holhustoimen suoritteesta peritä, jos maksun periminen olisi kohtuutonta huomioon ottaen päämiehen tulot ja varat sekä elatusvelvollisuus ja muut taloudelliseen asemaan vaikuttavat seikat.

Hallinto-oikeus katsoo, ettei maksua tässä yksittäistapauksessa ole mainitun lainkohdan nojalla syytä poistaa.

Sovelletut oikeusohjeet

Valtion maksuperustelaki 1 § 1 mom, 6 § ja 11 b § 1 mom

Sisäasiainministeriön asetus rekisterihallinnon suoritteiden maksuista

Helsingin HAO

Antopäivä: 2.10.2002

Diaarinumero: 01217/02/5900

Taltio: 02/06/20/2

VUOSITILI – VALITUSKELPOINEN PÄÄTÖS

Maistraatti oli kirjeessään 4.1.2002 antanut X:lle, joka toimii sisarensa A:n edunvalvojana, muistutuksen A:n omaisuuden hoidosta tilikaudella 2000. X:n 18.1.2002 päivätyn kirjeen johdosta maistraatti on päätöksessään 24.1.2002 todennut, että se ei muuta 4.1.2002 annettua muistutusta.

X on vaatinut, että muistutus poistetaan.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Hallinto-oikeus poistaa maistraatin päätökseen liitetyn valitusosoituksen ja jättää valituksen tutkimatta.

Perustelut

Holhustoimesta annetun lain 56 §:n mukaan holhousviranomaisen on saatuaan vuositilin tai päätöstilin viipymättä tarkastettava, miten omaisuutta on hoidettu, onko päämiehelle annettu kohtuullisena pidettävät käyttö varat ja onko tili oikein laadittu.

Asian luonteeseen kuuluu, että maistraatti voi tarkastustehtävää suorittaessaan antaa tilivelvolliselle huomautuksia, muistutuksia tai oikaisukehotuksia. Maistraatin tehtävänä ei kuitenkaan ole varsinaisesti hyväksyä vuositiliä. Asiassa mahdollisesti annetut muistutukset tai huomautukset ovat ainoastaan oikeudellisesti sitomattomia maistraatin kannanottoja tilivelvollisen ohjaamiseksi.

Maistraatin päätöksellä ei ole lopullisesti ratkaistu kysymystä edunvalvojan laatiman vuositilin hyväksyttävyydestä. Laissa säädetään erikseen niistä tilanteista, joissa maistraatti käyttää päätösvaltaa samoin kuin niistä menettelytavoista, joihin ryhtymällä omaisuuden hoidossa mahdollisesti todettuihin epäkohtiin voidaan puuttua. Muistutuksen antamista koskeva päätös ei näin ollen sisällä sellaista ratkaisua, johon voidaan valittamalla hakea muutosta.

Hallintolainkäyttölaki 5 § 1 mom

Helsingin HAO

Antopäivä: 20.2.2002

Diaaripäivä: 01036/01/5900

Taltio: 02/0085/2

VUOSITILI

M on äitinsä E:n edunvalvojana vaatinut, että E:n vuoden 1999 vuositilistä annettu lausuma, joka sisältää päätöksenä vaatimuksen moottorisahaa ja sähkögeneraattoria koskevan kaupan purkamisesta ja 2000 markan kauppahinnan palauttamisesta päämiehen tilille, kumotaan. Maistraatti ei ole hyväksynyt vaatimusta. Päätöksen perusteluina on todettu seuraavaa:

Jos päämiehen omaisuuteen sisältyy asunto-osake tai kiinteistö, jota käytetään joko vakituksena asuntona tai vapaa-ajan asuntona, ja jota päämies ei kykene itse (on esim. laitoshoidossa) käyttämään, on omaisuus myytävä tai vuokrattava. Holhouslain 42 §:n ja 43 §:n sekä holhousvoimilain 39 §:n mukaisesti omaisuus on sijoitettava tavalla, josta tulee kohtuullinen tuotto. Koska omaisuudesta on aina myös kuluja, täytyy omaisuudesta tulevalla tuotolla maksaa omaisuudesta aiheutuneet kulut. Päämiehen pääomia ei saa käyttää kulujen maksamiseen.

On katsottu, että lähiomaiset (yleensä perheenjäsenet) voivat käyttää päämiehen asuntoa tai kesäpaikkaa, mikäli päämies ei itse voi sitä käyttää ja mikäli omaiset ovat asiasta yksimielisiä. Käytöstä tulee maksaa kohtuullinen vastike. Kohtuullisena vastikkeena on katsottu olevan esim. hoitovastikkeen ja muiden kulujen maksaminen. Päämiehen maksettavaksi on hyväksytty vain vakuutusmaksu ja kiinteistövero. Mikäli omaisuudesta on muita kuluja tai menoja on omaisuuden käyttäjien vastattava näistä. Tämä koskee myös työkaluja, joita kiinteistöllä käytetään. Omaisuuden käyttäjien tulee vastata kaikista kustannuksista siihen hyötyyn asti, jonka he saavat omaisuuden käyttämisestä. Hyötyä, jonka omaiset saavat omaisuuden käyttämisestä, voidaan verrata vastaavan kohteen vuokraamisesta maksettavaan vuokraan.

Ainoastaan omaisuuden säilyttämiseksi aivan välttämättömät toimenpiteet on hyväksytty päämiehen varoista kustannettaviksi. Välttämättömät toimenpiteet ovat sellaisia, joita ilman omaisuuden arvo alenee. Silloin vahingot ovat suuremmat kuin toimenpiteen edellyttämät kulut. Normaalia ikääntymistä ja kulumista ei tässä tarkoiteta.

Edellä mainituilla perusteilla moottorisaha ja sähkögeneraattori eivät kuulu päämiehen varoista maksettavaksi, vaan ne palvelevat täysin kesäpaikan käyttäjien asumista ja elämistä kesäpaikassa. Kauppa, jossa toisena osapuolena on edunvalvojan veli N, on lisäksi pätemätön.

Edunvalvoja M on vaatinut hallinto-oikeudessa maistraatin päätöksen muuttamista siten että vuositilissä hyväksytään E:n varoista maksettavaksi moottorisahan ja sähkögeneraattorin hankintakustannukset 2 000 markkaa.

Holhousvoimi on perustanut päätöksensä olettamukseen, että E olisi laitoshoidossa. E on ollut avo-
huollon yksikössä ja päätös on perustunut virheelliseen käsitykseen päämiehen terveydentilasta. E on ollut kykenevä käyttämään kesäpaikkaa, koska hänen liikkumiskykynsä on ollut erittäin hyvä. Holhouslain 42 §:n mukaan omaisuutta on hoidettava sillä tavoin, että sen tuotto voidaan käyttää vajaavaltaisen hyväksi. Kaupungin holhouslautakunnan M:lle aiemmin antamien selvitysten mukaan oli täysin hyväksyttävää, että kulut, jotka vaaditaan omaisuuden arvon alenemisen välttämiseksi

seksi, voidaan veloittaa päämiehen varoista. Päätöksessä esitetty tulkinta, jonka mukaan omaisuudesta tulevalle tuotolla (esim. vuokralla) tulisi voida maksaa kaikki omaisuuden hoitamisesta aiheutuneet kulut, eikä päämiehen varoja tulisi lainkaan käyttää omaisuuden hoitamiseen, on suppea-alainen näkemys.

Päätöksessä ei lainkaan huomioida omaisuuden arvon säilyttämisen, alenemisen ja lisäämisen merkitystä eikä liioin tilan käyttäjien oman työn merkitystä vastikkeena käytöstä. Myös tulkinta, että tilan käyttäjien tulee vastata kiinteistövero ja vakuutusmaksua lukuun ottamatta kaikista kuluista, on kohtuuton eikä päätöksestä ilmene, mihin lainkohtaan tulkinta perustuu. Perusteluissa esitetty näkemys, että sähkögeneraattori ja moottorisaha palvelevat täysin kesäpaikan käyttäjien asumista ja elämistä, on perusteeton. Sähkögeneraattoria tarvitaan tilalla vain sähkökäyttöisten työkalujen voimanlähteeksi. Työkoneita ei hyödynnetä tilalla missään muussa tarkoituksessa kuin siellä olevien rakennusten ja niiden varusteiden kunnostamisessa. Moottorisahaa käytetään tilalla olevan puuston hoitamiseen ja vesakoiden raivaamiseen sekä hirsirakennusten uusittavien osien muotoilemiseen.

Kyseistä verrattain vähäarvoista kauppaa ei liene pidettävä arvoltaan sellaisena oikeustoimena, jota ei voitaisi tehdä myös lähisukulaisten kesken tai jolle olisi hankittava holhousviranomaisen ennakokolupa. Omaisuuden arvon säilyttäminen, arvon alenemisen estäminen ja mahdollisesti omaisuuden arvon lisääminen on katsottava omaisuuden hoitamiseksi sillä tavoin, että siitä on hyötynyt päämiehelle.

HALLINTO-OIKEUDEN RATKAISU

Hallinto-oikeus hylkää valituksen.

Perustelut

Holhoustoimesta annetun lain 99 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan kysymyksessä olevaan holhoustiliin ja sen antamiseen sovelletaan 1.12.1999 lukien kumottua holhouslakia, koska valituksenalainen päätös koskee vuoden 1999 holhoustiliä. Holhouslain 42 §:n mukaan vajaavaltaisen omaisuutta on hoidettava sillä tavoin, että omaisuus ja sen tuotto voidaan käyttää vajaavaltaisen hyödyksi. Saman lain 43 §:n 2 momentin mukaan holhoojan on säilytettävä vajaavaltaisella muun muassa omaisuus, jolla on vajaavaltaiselle erityistä arvoa.

Asiakirjoista saatavan selvityksen mukaan kysymyksessä olevat sähkögeneraattori ja moottorisaha on hankittu kysymyksessä olevan tilan ja sillä olevien rakennusten kunnossapitoa varten. Asiassa ei ole väitettykään, että E olisi enää käyttänyt omistamaansa tilaa kesäpaikkana tai että hänellä olisi enää ollut tarkoitus edes käydä siellä. Tilaa ja sillä olevia rakennuksia ei saadun selvityksen mukaan ole myöskään ollut tarkoitus kunnostaa myyntiä varten. Tosiasiallisesti tila on ollut M:n ja hänen veljensä sekä heidän lastensa käytössä kesänviettopaikkana.

Sähkögeneraattorin ja moottorisahan hankinta on M:n esittämällä perusteilla ollut sinänsä tarpeellista tilan ja sillä olevien rakennusten kunnossapidon kannalta. Kun kuitenkin otetaan huomioon edellä kuvatut olosuhteet ja se, että M ja hänen veljensä ovat saaneet käyttää tilaa ilman rahassa suoritettavaa vastiketta, on tilan ja sillä olevien rakennusten kunnossapidon katsottava kuuluvan normaaliin, tilan käyttäjälle kuuluvaan omaisuuden hoitoon. Kysymys ei ole ollut edellä holhouslain 42 §:ssä tarkoitettua omaisuuden hoidosta vajaavaltaisen hyödyksi tai 43 §:n 2 momentissa tarkoitettua omaisuuden säilyttämisestä vajaavaltaiselle.

Edellä lausutun perusteella hallinto-oikeus katsoo, että maistraatti on voinut hylätä M:n holhoustilin hyväksymistä koskevan vaatimuksen. Päätöstä ei ole syytä muuttaa.

Helsingin HAO

Antopäivä 27.4.2001

Diaarinumero 02901/00/5900

Taltio: 01/0268/2

HOLHOUSASIOIDEN REKISTERI

Maistraatti on 11.4.2000 päättänyt, että alaikäisen A:n edunvalvonta merkitään holhousasioiden rekisteriin. L:n ja P:n on viimeistään 11.7.2000 annettava maistraatille luettelo hoidettavanaan olevasta A:n omaisuudesta. Maistraatin saaman tiedon mukaan A omistaa Basswaren ja Meritan osakkeita. Edellä mainitun omaisuuden määrä ei ole pidettävä arvoltaan vähäisenä.

P on vaatinut hallinto-oikeudessa ensisijaisesti, että maistraatin päätös on kumottava kokonaisuudessaan. Toissijaisesti P vaatii, että edunvalvojat vapautetaan vuositilin tekovelvollisuudesta ja heidät määrätään tekemään ainoastaan lopputilitys.

P on vuonna 1994 lahjoittanut pääosan A:n varallisuudesta, jonka verotusarvo oli 17 199 markkaa. Perheen laillisen verosuunnittelun ja nettotulojen kannalta oli parempi, että A:lle lahjoitettiin osa P:n omistamista osakkeista. P on hoitanut omaisuutta A:n eduksi siten, että lahjoituksen arvo on kasvanut monisatakertaiseksi ilman erillistä tilintekoa holhousviranomaisille.

A:n omaisuuden on lahjoittanut isä P, jolla itsellään on suurempi omaisuus kuin A:lla ja joka suunnittelee tyttärensä varojen sijoituksen. Äiti L tukee täysin P:n ratkaisuja omaisuuden hoidossa. Lainlaatijoiden tarkoitus ei ole ollut muodostaa lapsen tulevaisuuden turvaamisesta suurta taakkaa vanhemmille vaatimalla turhia tilityksiä ja selvityksiä sekä hankaloittamalla päätöksen tekoa. Tällä toimenpiteellä loukataan jopa perustuslain mukaista yksityisyyden suojaa. Lainlaatijan ensisijainen tarkoitus on ollut suojata vajaanvaltaista sellaisten tilanteiden varalta, joissa vajaanvaltainen saa omaisuutta perheen ulkopuolelta. Lisäksi lainlaatijan tarkoitus on ollut turvata rahojen käyttö tilanteissa, joissa ei ole näyttöä omaisuuden hyvästä hoidosta. Hallituksen esityksessä holhoustoimilainsäädännön 146/1998 on lähdetty siitä, että alaikäisen edunvalvonta olisi merkittävä rekisteriin ainoastaan niissä tapauksissa, joissa se on omaisuuden hoidon kannalta tarpeellista. Viranomaisten tulisi joka tapauksessa ottaa huomioon tapauksen erityispiirteet, kuten esimerkiksi vanhempien kyky hoitaa asioita sekä se, miten omaisuuden arvo on kehittynyt ilman kontrollia.

L on antanut selityksen, jonka mukaan hän on antanut P:lle valtakirjan hoitaa A:n omaisuutta. L ei halua ottaa omaisuuden hoitoon liittyvistä asioista minkäänlaista vastuuta. Kun tavoitteena on valvoa A:n etua ja sitä, että omaisuus säilyy hänellä, L ei vastusta holhousrekisteriin merkitsemistä.

HALLINTO-OIKEUDEN RATKAISU

Hallinto-oikeus jättää toissijaisen vaatimuksen tutkimatta ja hylkää valituksen muutoin.

Perustelut

Vapautusta vuositilin antamisesta on haettava maistraatilta. Hallinto-oikeus ei ota vaatimusta ensiasteena tutkittavakseen.

Edunvalvonta on merkittävä holhousasioiden rekisteriin, kun holhousviranomainen saa tiedon siitä,

että alaikäisellä on edunvalvojan hoidettavana olevaa omaisuutta, jonka määrä ei ole vähäinen. Edunvalvonta merkitään rekisteriin, jos alaikäisen omaisuuden arvo on suurempi kuin 90 000 markkaa. Alaikäisen A:n omaisuuteen on kuulunut arvopapereita, joiden arvo on helmikuussa 2000 ollut yli 65 000 000 markkaa, ja hänen pankkitilillään on huhtikuussa 2000 ollut varoja noin 2 500 000 markkaa. A:n omaisuuden arvoa ei ole pidettävä vähäisenä. Tämän vuoksi edunvalvonta on tullut merkitä holhousasioiden rekisteriin.

Sovelletut oikeusohjeet

Laki holhoustoimesta 66 § 1 mom 2 kohta

Asetus holhoustoimesta 4 § ja 9 § 2 mom

Hämeenlinnan HAO

Antopäivä 9.11.2006

Diaarinumero 00598/06/1203

Taltio 06/0647/3

ASIAKIRJAN JULKISUUS – EDUNVALVONTAILMOITUS

Maistraatti ei ole antanut X:lle tietoa siitä, kuka on tehnyt häntä koskevan ilmoituksen mahdollisesta edunvalvonnan tarpeesta, eikä ilmoituksen perusteluista laajemmin kuin jo on annettu.

Maistraatin päätös on hallinto-oikeuden päätöksen liitteenä.

VAATIMUKSET HALLINTO-OIKEUDESSA

X on vaatinut, että hallinto-oikeus kumoaa maistraatin päätöksen ja vahvistaa, että X:lla on asianosaisena oikeus saada tieto edunvalvonnan tarvetta koskevan ilmoituksen tekijän henkilöllisyydestä sekä kyseinen ilmoitus perusteinen. X on lisäksi vaatinut, että maistraatti veloitetaan korvaamaan hänelle oikeudenkäyntikuluina julkisen oikeusavustajan palkkion omavastuuosuus 54,60 euroa ja oikeusapumaksu 35 euroa eli yhteensä 89,60 euroa laillisine korkoineen.

Asiassa ei ole viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 11 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitamaa erittäin tärkeää yleistä etua tai muuta erittäin tärkeää yksityistä etua esteenä X:n tiedonsaantioikeudelle. Julkisuuslain rajoitusten poikkeusluonteisuus ilmenee korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisuista 2004:25 ja 2003:57. X:n tiedonsaantia ei voida rajoittaa vedoten erittäin tärkeään yleiseen etuun, koska tapauksessa on selkeästi puuttuneet kaikki edunvalvonnan tarvetta koskevat laissa edellytetyt kriteerit. X:n väitetyn edunvalvonnan tarpeen ilmoittamisessa on ollut kyse edunvalvonnalle vieraista tarkoituspäristä, mikä ilmenee X:n 21.12.2005 maistraatille kuulemiskirjeen johdosta antamasta selvityksestä. Tällaisessa tilanteessa ei myöskään voi täytyä erittäin tärkeä yksityinen etu. Ilmoituksen tekijää ei voida suojata muita kuin edunvalvonnan tarvetta sen tarkoituksen mukaisesti toteuttavana koskevien ilmoitusten osalta. Sen sijaan, että pelkästään tavoiteltaisiin edunvalvonnan tarpeessa mahdollisesti olevan henkilön etua ja oikeutta hänen asioidensa hoitamiseksi, valitettavan usein edunvalvonnan tarvetta koskeviin ilmoituksiin liittyy ulkopuolisten ajama oma intressi. Milloin edunvalvonnan tarvetta ei ole olemassa, yksityisen henkilön kohdalla ilmoituksen tekijän on kohtuudella voitava pystyä käsittelemään ilmoituksesta johtuvat vaikutukset ja omalta osaltaan selvittämään ilmoituksen tekemiseen liittyvät näkemyksensä myös avoimesti kohdehenkilöön nähden. Merkittäviä ongelmatilanteita ei voi koitua tilanteessa, jossa edunvalvonnan tarvetta ei ole ilmennyt. Tällöin ei voida katsoa ilmoituksen tekijällä olevan lähtökohtaisesti tarvetta saada salatuksi ilmoituksen tekemiseen liittyvät seikat kohdehenkilöön nähden. Maistraatin päätöksestä ei myöskään ilmene ilmoituksen tekijän olosuhteista johtuvia erityisiä seikkoja, mitkä olisivat esteenä tiedon antamiselle.

LAUSUNNOT JA SELITYKSET

Maistraatti on lausunnossaan katsonut, että valitus tulisi aiheettomana hylätä. Maistraatti on vastustanut kulukorvausvaatimusta perusteettomana, koska oikeudenkäynti ei ole johtunut

hallintolainkäyttölain 74 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla viranomaisen virheestä. X:n terveydentilasta saadun selvityksen perusteella näytti, ettei maistraatilla ollut edellytyksiä hakea X:lle edunvalvojaa vastoin hänen tahtoaan, minkä johdosta asiaa selvitettiin melko rajoitetusti. Ilmoittajan ei ole voitu katsoa toimineen moitittavien tarkoituksien motivoimana.

Nyt puheena olevan mahdollista edunvalvonnan tarvetta koskevan **ilmoituksen tekijä** on selityksessään yhtynyt maistraatin lausuntoon ja esittänyt, ettei hänen nimeään ilmoiteta muutoksenhakijalle.

X on antanut selityksen maistraatin lausunnon johdosta. X on vaatinut, että hänelle varataan tilaisuus selityksen antamiseen edunvalvontaa koskevan ilmoituksen tekijän mahdollisesti antamasta selvityksestä.

MUITA MERKINTÖJÄ

Oikeusaputoimisto on 8.3.2006 myöntänyt X:lle oikeusapua 8.3.2006 lukien 30 %:n omavastuuosuudella ja määrännyt hänen avustajakseen julkisen oikeusavustajan. Oikeusapu kattaa avustajan toimenpiteet enintään sadalta tunnilta.

HALLINTO-OIKEUDEN RATKAISU JA PERUSTELUT

Hallinto-oikeus ei varaa X:lle tilaisuutta selityksen antamiseen edunvalvonnan tarvetta koskeneen ilmoituksen tekijän hallinto- oikeudelle antaman selityksen johdosta, koska käsiteltävässä asiassa on kyse siitä, onko ilmoittajan henkilöllisyys pidettävä salassa X:ään nähden ja kun ilmoittajan henkilöllisyys paljastuisi selityksen sisällöstä.

Hallinto-oikeus kumoo maistraatin valituksenalaisen päätöksen, velvoittaa maistraatin antamaan X:lle tiedon puheena olevasta edunvalvonnan tarvetta koskevasta ilmoituksesta ja sen tekijästä sekä palauttaa asian tältä osin maistraatille uudelleen käsiteltäväksi.

Hallinto-oikeus määrää hallintolainkäyttölain 32 §:n 2 momentin nojalla, että hallinto-oikeuden päätöstä ei saa tältä osin panna täytäntöön ennen kuin se on saanut lainvoiman tai korkein hallinto-oikeus on toisin määrännyt.

Hallinto-oikeus hylkää muutoksenhakijan vaatimuksen oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Perustelut Pääasia

Salassapidon peruste

Maistraatille on 9.12.2005 tehty ilmoitus X:n mahdollisesta edunvalvonnan tarpeesta, minkä johdosta maistraatti oli selvittänyt kyseistä asiaa ja jättänyt sen 26.1.2006 sillensä, koska edunvalvonnan tarvetta ei ollut ilmennyt. Puheena oleva edunvalvontailmoitus sisältää tietoja viranomaisen tehtäväksi säädetystä valvontatoimeen liittyvästä seikasta ja on holhustoimesta annetun lain 92 §:n ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 15 kohdan säännösten perusteella salassapidettava, koska tiedon antaminen siitä vaarantaisi holhustoimesta annetun lain 1 §:ssä tarkoitetun valvonnan ja sen tarkoituksen toteuttamisen ja olisi ilman painavaa syytä omiaan aiheuttamaan vahinkoa asiaan osallisille.

Asianosaisen oikeus saada tietoja

X:n mahdollista edunvalvonnan tarvetta koskeva selvitystyö oli käynnistynyt kyseisen edunvalvontailmoituksen johdosta ja ilmoitus on näin ollen vaikuttanut kyseisen asian käsittelyyn maistraatissa. X:llä, jonka etua ja oikeutta asia on koskenut, on siten viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 11 §:n 1 momentissa ilmaistun pääsäännön mukaan oikeus asianosaisena saada asiaa käsitteeltä maistraatilta tieto kyseisen sivullisiin nähden salassapidettävän ilmoitusasiakirjan sisällöstä.

Mainitun pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan asianosaisella, hänen edustajallaan ja avustajallaan ei kuitenkaan ole edellä 1 momentissa tarkoitettua oikeutta asiakirjaan, josta tiedon antaminen olisi vastoin erittäin tärkeää yleistä etua taikka lapsen etua tai muuta erittäin tärkeää yksityistä etua. Kysymyksessä on intressivertailua ja -punnintaa edellyttävä säännös, jota sovellettaessa on pyrittävä erilaiset intressit tasapainotetusti huomioon ottavaan ratkaisuun tietojen antamista harkittaessa. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 1 §:n ja 17 §:n 1 momentin säännökset huomioon ottaen kyseisen lain tiedonsaannin rajoittamista koskevia säännöksiä on tulkittava suppeasti.

Kysymys erittäin tärkeästä yleisestä ja yksityisestä edusta

Maistraatti on korostanut, että sen tehtävänä on valvoa ja huolehtia, että edunvalvontapalvelujen tarpeessa olevat henkilöt saavat tarvitsemansa palvelut. Tiedon saaminen edunvalvonnan tarpeessa mahdollisesti olevista henkilöistä on tämän tehtävän toteuttamiseksi erittäin tärkeä. Ilmoituksia saadaan esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöltä, pankkitoimihenkilöiltä, ilmoituksen kohteiden omaisilta sekä muilta läheisiltä henkilöiltä. Maistraatti on edelleen todennut, että jos tällaisen ilmoituksen tekijä joutuisi lähtemään siitä, että hänen henkilöllisyytensä tulee kohdehenkilön tietoon, ilmoittaja joutuisi pelkäämään asiakassuhteen vaarantumista, hoitosuhteen katkeamista, läheisten ihmissuhteiden katkeamista tai muuta haitalliseksi kokemaansa seuraamusta. Tämä taas voisi johtaa siihen, että ilmoituksista kohtalaisen huomattava osa voisi jäädä tulematta. Näistä syistä maistraatti on katsonut, että erittäin tärkeä yleinen etu edellyttää holhousviranomaisen tiedonsaannin turvaamiseksi, että edunvalvontailmoituksen tekijä voi yleensä lähteä siitä, että hänen henkilöllisyytensä ei vastoin hänen tahtoaan tule kohdehenkilön tietoon. Koska edunvalvonta-asia on jätetty sillensä riittävän selvityksen puuttuessa eli ratkaistu X:n toivomalla tavalla, tiedon antamatta jättäminen ei vaaranna hänen oikeusturvaansa. Toisaalta henkilöllisyyden salaamisella ei olisi suojattava sellaista henkilöä, joka olisi tehnyt ilmoituksen ilmeisessä häirintä-, kiusanteko- tai muussa sellaisessa tarkoituksessa. Maistraatin selvittäessä X:n mahdollista edunvalvonnan tarvetta ei ollut tullut esille seikkoja, joiden voitaisiin katsoa selvästi osoittavan, että ilmoitus olisi tehty tällaisessa moitittavassa tarkoituksessa, vaikka siinä oli esitetty seikkoja, jotka olivat jääneet todentamatta ja esitetty preesensmuodossa asioita, jotka olivat tapahtuneet menneisyydessä, jopa vuosikausia sitten. Tämä voi kuitenkin johtua esimerkiksi siitä, että ilmoittaja ei ole riittävän läheltä seurannut X:n olosuhteiden kehittymistä ollakseen niistä ajan tasalla.

X on puolestaan vedonnut siihen, että edunvalvonnan tarpeen laissa edellytetyt kriteerit ovat puuttuneet eikä ilmoitus ole johtanut edunvalvojan määräämiseen. Ilmoituksessa on esitetty muun muassa vanhentunutta tietoa X:n taloudellisista olosuhteista, mikä viittaa siihen, että ilmoitukseen saattaa sisältyä edunvalvonnalle vieraita tarkoituksia. Tällöin yksilön oikeusturvan asianmukainen toteuttaminen edellyttää tiedonsaantioikeutta salassapidon sijaan.

Hallinto-oikeus toteaa, ettei sitä seikkaa, että X:n edunvalvontaa koskeva asia on maistraatissa sittemmin rauennut, ole pidettävä suoranaisena ratkaisuperusteena asianosaisen tiedonsaantioikeutta rajoittavien säännösten tulkinnessa.

Maistraatin 26.1.2006 tekemästä päätöksestä koskien edunvalvonnan tarpeesta tehdyn selvityksen tuloksia ilmenee, että edunvalvontailmoituksen sisältämät tiedot eivät pitäneet paikkaansa muun muassa väitetyn pankkiasioiden huonon hoidon ja ulosottoasioiden vireilläolon osalta. Lääkärintodistuksen (15.12.2005) mukaan X ymmärtää edunvalvonnan merkityksen ja häntä voidaan kuulla sitä koskeissa asioissa. Kun otetaan huomioon kertyneistä asiakirjoista ilmenevät, tiedonsaantioikeuden puolesta ja sitä vastaan puhuvat seikat kokonaisuudessaan hallinto-oikeus katsoo, ettei tiedon antaminen nyt puheena olevassa tapauksessa edunvalvontailmoituksen tarkemmasta sisällöstä ja ilmoituksen tekijän henkilöllisyydestä ilmoituksen kohteena olleelle X:lle ole vastoin edellä mainitun lain 11 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettua erittäin tärkeätä yleistä etua, vaikka tietojen antaminen saattaa ylipäättään jossain määrin haitata holhousviranomaisille sinänsä tärkeätä holhoustoimesta annetun lain 91 §:ssä tarkoitettun tiedonsaannin toteutumista. X:n oikeusturvaan liittyvät näkökohdat huomioon ottaen edellä mainittu haittatekijä ei syrjäytä hänen oikeuttaan saada asianosaisena tieto kyseisestä ilmoituksesta, jossa yksilöidyillä perusteilla hänet oli katsottu edunvalvojan tarpeessa olevaksi.

Edunvalvontailmoituksen tekijä ei ole halunnut, että hänen henkilöllisyytensä ilmaistaan X:lle. Ilmoituksen tekijä ei ole hallinto-oikeudelle antamassaan selityksessä väittänyt eikä asiassa ole muutoinkaan ilmennyt, että hänen turvallisuutensa tai muu kenenkään henkilön erittäin tärkeä yksityinen etu vaarantuisi mikäli hänen henkilöllisyytensä ja ilmoituksen koko sisältö annettaisiin muutoksenhakijan tietoon.

Koska viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 11 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaisia kieltäytymisperusteita ei ole ollut olemassa, maistraatilla ei ole ollut laillisia edellytyksiä valituksenalaisessa päätöksessään mainitsemillaan perusteilla jättää antamatta X:n asianosaisena pyytämää tietoa edunvalvontailmoituksen tarkemmasta sisällöstä. Maistraatin päätös on kumottava ja asia palautettava sille uudelleen käsiteltäväksi.

Oikeudenkäyntikulut

Asian tulkinnanvaraisuus huomioon ottaen oikeudenkäynnin ei voida katsoa aiheutuneen viranomaisen virheestä. Näin ollen ei ole kohtuutonta, että X joutuu pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan.

Sovelletut oikeusohjeet

Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 1 §, 11 § 1 mom ja 2 mom
1 kohta, 17 § 1 mom sekä 24 § 1 mom 15 kohta
Laki holhoustoimesta 91 ja 92 §
Hallintolainkäyttölaki 74 § 1 ja 2 mom

Hämeenlinnan HAO

Antopäivä 8.5.2003

Diaarinumero 00069/03/4010

Numero 03/0223/4

EDUNVALVOJAN PALKKIO - TOIMEENTULOTUKI

Viranhaltija on 14.11.2002 tekemällään päätöksellä myöntänyt O:lle toimeentulotukea 666,10 euroa marraskuulle 2002. Marraskuun toimeentulotukilaskelmassa ei ole menona otettu huomioon holhouspalkkiota sillä perusteella, että se on perusosalla katettava meno.

O on oikaisuvaatimuksessaan sosiaali- ja terveystalokunnalle vaatinut, että edunvalvojan palkkio on otettava menona huomioon marraskuun toimeentulotukea määrättäessä. O on perustellut vaatimustaan vetoamalla siihen, että asiasta on olemassa Rovaniemen hallinto-oikeuden päätös, jota voidaan pitää ennakkopäätöksenä.

Yksilöhuoltojaosto ei muuttanut viranhaltijan päätöstä. Päätösehdotuksen perusteluosassa todetaan muun ohella, että hallinto-oikeuksien päätökset ovat yksilökohtaisia päätöksiä ja vasta Korkeimman hallinto-oikeuden päätös on ennakkopäätös. Edelleen todetaan, että edunvalvoja voi myöntää päämiehelleen vapautuksen palkkiosta, jos päämiehen tulot jäävät vuodessa alle 4 300 euroa. Sosiaali- asemalla ei ole ollut marraskuun toimeentulotukipäätöstä tehtäessä tietoa, saako O vapautuksen palkkiosta. O:n tulot ovat tällä hetkellä sairauspäiväraha 201,80 euroa kuukaudessa.

O on vaatinut hallinto-oikeudessa, että yksilöhuoltojaoston päätös on kumottava. Edunvalvojan palkkio on katsottava toimeentulotukeen oikeuttavaksi menoksi. O:lle on myönnettävä lisää toimeentulotukea marraskuulle 2002 edunvalvojan palkkio eli 20 euroa.

Vaatimuksen perustelut:

Holhoustoimesta annetun lain 44 §:n 2 momentin mukaan edunvalvojalla on oikeus kohtuulliseen palkkioon. O:lla ei ole mahdollisuutta irtautua edunvalvonnasta pelkästään omalla toivomuksellaan, vaan tähän tarvitaan käräjäoikeuden päätös. Edunvalvojan menoerä on näin ollen O:lle pakollinen menoerä. Edunvalvojan palkkiota ei peritä, mikäli päämiehen nettotulot jäävät vuodessa alle 4 200 euron. O:n nettotulot ovat edunvalvojan kirjanpidon mukaan olleet vuoden 2002 marraskuun loppuun mennessä 9 047,18 euroa, joten edunvalvoja on oikeutettu perimään palkkion toimistaan.

Rovaniemen hallinto-oikeuden 7.9.2001 antaman päätöksen nro 01/0388/11 perustelut soveltuvat nyt käsillä olevaan tapaukseen lähes sanatarkasti. Päätöksessä oli kyse siitä, että toimeentulotukea myöntäessään viranhaltija ei huomionnut edunvalvojan palkkiota laskelmassa, vaikka tätä oli vaadittu. Hallinto-oikeus kuitenkin katsoi, että edunvalvojan palkkio kuuluu toimeentulotukilaskelmasa huomioitaviin menoihin.

O vetoaa yleisiin hallinto-oikeudellisiin periaatteisiin hallintotoimintaa sitovina oikeuslähteinä. Yhdenvertaisuusperiaatteen mukaan samanlaiset tapaukset on ratkaistava samalla tavalla. Lainsäädännön perusteella on selvää, että edunvalvojan palkkio kuuluu huomioida toimeentulotuksessa. Vaikka hallinto-oikeuden päätös ei olekaan korkeimman oikeusasteen antama ennakkopäätös, on viranomaisen ratkaisussaan tarkoin perusteltava, miksi siinä ei noudateta aiemmin omaksuttua linjaa tul-

kinnasta. Yksilöllisissä etuspäätöksissä on epäselvissä tai tulkinnanvaraisissa tilanteissa ensisijaisesti noudatettava hakijan kannalta myönteistä linjaa.

Koska lainsäädäntö ja oikeuskäytäntö ovat selkeitä ja yhdenvertaisuusperiaate sekä myönteinen tulkinta ohjaavat viranomaisten toimintaa, olisi myös O:n toimeentulotuen määrää laskettaessa tullut huomioida edunvalvojan palkkio.

Sosiaali- ja terveyslautakunta on antanut lausunnon. Lautakunta toteaa lausunnossaan muun ohella, että Rovaniemen hallinto-oikeuden päätöstä, jolla se on myöntänyt edunvalvojan palkkioon toimeentulotukea, ei voida pitää ennakkopäätöksenä vaan yksilöpäätöksenä. Edunvalvojan palkkion hyväksymisestä toimeentulotukilaskelmaan ei ole olemassa yleisesti noudatettavaa lakipykälää, vaan sosiaaliviranomainen voi joko myöntää siihen toimeentulotukea tai olla myöntämättä. Kysymys on toimeentulotukilain tulkinnasta. Tulkinnan mahdollisuus ja harkinnanvaraisen toimeentulotuen myöntäminen ovat kunnan päätettävissä.

Lausunnossa todetaan edelleen, että O:lla on ollut ajalla 1.1.-30.11.2002 tulona sairauspäiväraha 201,80 euroa kuukaudessa. Lisäksi hänelle on maksettu vammaistukea. Edunvalvojan palkkiosta voi saada vapautuksen tulojen pienuuden vuoksi (alle 4 200 euroa vuodessa). Edunvalvojan pitäisi huomioida O:n tuloksi vain sairauspäiväraha 201,80 euroa kuukaudessa, jolloin tulot jäävät vuositasolla alle 4 200 euron ja myöntää hänelle vapautus edunvalvojan palkkiosta.

O on antanut selityksen. Siinä hän viittaa palkkion perimättä jättämisen osalta oikeusministeriön edunvalvojan palkkion määräytymisen perusteista antamiin ohjeisiin. Oikeusministeriön ohjeen 3 §:n mukaan perusmaksua ja lisämaksua ei peritä, jos päämiehen nettotulot rahana annetut sosiaaliset etuudet mukaan luettuina ovat vähemmän kuin 4 200 euroa vuodessa. Edunvalvoja ei voi O:n palkkiota laskiessaan jättää huomioon ottamatta O:lle maksettua vammaistukea, koska sosiaaliset etuudet otetaan huomioon palkkiota laskettaessa. O:n nettotulot olivat holhoustilin mukaan vuoden 2002 marraskuun loppuun mennessä 9 047,18 euroa, joten edunvalvoja on oikeutettu perimään holhous-toimilain ja oikeusministeriön ohjeen mukaisen palkkion toimistaan.

HALLINTO-OIKEUDEN RATKAISU JA PERUSTELUT

Hallinto-oikeus hyväksyy valituksen ja velvoittaa sosiaali- ja terveyslautakunnan maksamaan O:lle lisää toimeentulotukea 20 euroa marraskuulle 2002.

Perustelut

Toimeentulotuesta annetun lain 2 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada toimeentulotukea, jos hän on tuen tarpeessa eikä voi saada toimeentuloa ansiotyöllään, yrittäjätoiminnallaan, toimeentuloa turvaavien muiden etuuksien avulla, muista tuloistaan tai varoistaan, häneen nähden elatusvelvollisen henkilön huolenpidolla tai muulla tavalla.

Mainitun lain 7 §:n 1 momentin mukaan toimeentulotukea myönnettäessä otetaan huomioon perusosalla katettavat menot (perusosa) ja tarpeellisen suuruisina huomioon otettavat menot (lisäosa). Saman lainkohdan 3 momentin mukaan lisäosalla katetaan tarpeen mukaan muun ohella muut henkilön erityisistä tarpeista tai olosuhteista johtuvat menot siten kuin asetuksessa tarkemmin säädetään.

Toimeentulotuesta annetun asetuksen 1 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan lisäosalla katetaan tarpeellisen suuruisena henkilön erityisistä tarpeista tai olosuhteista johtuvat toimeentulon turvaamiseksi tai itsenäisen suoriutumisen edistämiseksi tarpeellisiksi harkitut menot.

O:lle on käräjäoikeuden 16.4.2002 antamalla päätöksellä määrätty edunvalvojaksi kaupungin johtava yleinen edunvalvoja edustamaan päämiestään tämän omaisuutta ja taloudellisia asioita koskevis- sa oikeustoimissa sekä hoitamaan päämiehen omaisuutta. Edunvalvoja on määrätty sillä perusteella, että O on sairauden vuoksi kykenemätön hoitamaan taloudellisia asioitaan. Määräys on voimassa 28.2.2003 asti.

O:n edunvalvojalla on oikeus palkkioon holhustoimesta annetun lain 44 §:n sekä oikeusministe- riön edunvalvojan palkkion määräytymisen perusteista antaman ohjeen 3 §:n nojalla, joten O:n on maksettava palkkio edunvalvojan sitä vaatiessa. Näin ollen edunvalvojan palkkiota on O:n olosuh- teissa pidettävä hänen erityisistä tarpeistaan tai olosuhteistaan johtuvana hänen toimeentulonsa tur- vaamiseksi tarpeelliseksi harkittuna toimeentulotuen lisäosalla katettavana menona, joka on otettava huomioon O:n marraskuun toimeentulotuen tarvetta koskevassa laskelmassa.

O:n hakemusta ei ole voitu hylätä sillä perusteella, että edunvalvojan palkkio kuuluu perusosalla katettaviin menoihin tai sillä perusteella, että O:lle tulisi hänen tulojensa perusteella myöntää vapautus edunvalvojan palkkiosta.

Sovelletut oikeusohjeet

Laki toimeentulotuesta 2 § ja 7 §

Asetus toimeentulotuesta 1 §

Laki holhustoimesta 44 § 2 ja 3 mom

Hämeenlinnan HAO

Antopäivä 16.1.2003

Diaarinumero 02368/02/5900

Numero 03/0032/1

EDUNVALVOJAN MÄÄRÄÄMINEN – VALITUSKELPOINEN PÄÄTÖS

Maistraatti on 14.3.2002 saapuneen L:n ilmoituksen johdosta selvittänyt U:n edunvalvonnan tarvetta. Saadun selvityksen perusteella maistraatti on katsonut, että edellytyksiä edunvalvojan määräämiseen U:lle vastoin hänen tahtoaan ei ole käsillä ja että tätä tarkoittava hakemus tuskin tulisi menestymään tuomioistuimessa. Näin ollen maistraatti on jättänyt asian sillensä eikä ole ryhtynyt hakemaan edunvalvojan määräämistä käräjäoikeudelta.

L on vaatinut hallinto-oikeudessa, että maistraatin päätös on kumottava ja asia palautettava uudelleen maistraatin selvitettäväksi ja edunvalvojan määräämisen hakemiseksi käräjäoikeudelta.

Maistraatin on korvattava muutoksenhakijan kaikki asiaa koskevat oikeudenkäyntikulut.

HALLINTO-OIKEUDEN RATKAISU JA PERUSTELUT

Hallinto-oikeus ei tutki valitusta. Hallinto-oikeus hylkää vaatimuksen oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Perustelut

Hallintolainkäyttölain 5 §:n 1 momentin mukaan päätöksellä, josta saa valittaa, tarkoitetaan toimenpidettä, jolla asia on ratkaistu tai jätetty tutkimatta. Edunvalvojan määräämisestä silloin, kun henkilö, jonka etua olisi valvottava, kykenee ymmärtämään asian merkityksen ja pyytää itse tiettyä henkilöä määrättäväksi edunvalvojakseen voi päättää käräjäoikeuden ohella myös maistraatti. Muissa tapauksissa edunvalvojan määrää käräjäoikeus. Nyt kyseessä olevassa tapauksessa L on ilmoittanut maistraatille isänsä U:n edunvalvonnan tarpeesta. Maistraatti on valituksenalaisella päätöksellä jättänyt asian sillensä eikä ole ryhtynyt hakemaan edunvalvojan määräämistä käräjäoikeudelta. Nyt kysymyksessä olevassa tilanteessa siis se, ettei maistraatti ole tehnyt hakemusta käräjäoikeudelle edunvalvojan määräämiseksi, ei sisällä holhustoimesta annetun lain 8 luvun säännökset huomioon ottaen lopullista ja sitovaa asian ratkaisua sanotun lain soveltamisesta taikka hallintolainkäyttölain 5 §:ssä tarkoitettua tutkimatta jättämistä. Päätös on valituskelvoton eikä siitä voida erikseen valittaa hallintovalituksin.

Muutoksenhakija voi saattaa edunvalvojan määräämistä koskevan asian käräjäoikeuden käsiteltäväksi holhustoimesta annetun lain 8 luvun mukaisesti.

Oikeudenkäyntikulut

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 7 §:n 1 momentin mukaan asianosaisen, jonka kanne jätetään tutkimatta, katsotaan hävinneen asian.

Ottaen huomioon asiassa annettu ratkaisu ei ole kohtuutonta, että L pitää oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan.

Sovelletut oikeusohjeet

Hallintolainkäyttölaki 5 § 1 mom, 51 § 2 mom, 74 § ja 75 §

Oikeudenkäymiskaari 21 luku 7 §

Hämeenlinnan HAO

Antopäivä: 7.1.2003

Diaarinumero: 00237/02/5900

Taltio: 03/0002/ 1

VUOSITILI - MAKSU

X:n edunvalvoja Y on oikaisuvaatimuksessaan vaatinut X:n edunvalvonnasta vuodelta 2000 annetun vuositilin tarkastamisesta määrätyn 1 000 markan määräisen tarkastusmaksun poistamista sillä perusteella, että päämiehen nettotulo on kyseisenä vuonna ollut vähemmän kuin 36 000 markkaa. Maistraatti on valituksenalaisella päätöksellä hylännyt Y:n oikaisuvaatimuksen.

Päätöksen perustelujen mukaan X:n ansio- ja pääomatulot ovat vuonna 2000 olleet vuositilin mukaan nettomäärältään 31 157 markkaa. Lisäksi X:lle on maksettu veronpalautusta 8 337 markkaa. Maistraatin tulkinnan mukaan tarkastusmaksun perimättä jättämistä koskevissa säännöksissä on otettava huomioon päämiehen tosiasiallinen maksukyky. Siten verotuksesta aiheutuvat suoritukset, olivatpa ne ennakonpidätystä, -kantoa, veronpalautusta tai -lisäystä, huomioidaan niiden maksuvuoden tuloihin vaikuttavina riippumatta siitä, minkä verovuoden verotuksesta ne aiheutuvat. Sen mukaan vuoden 2000 nettotuloa laskettaessa samana vuonna saatu 8 337 markan määräinen veronpalautus lisätään tuloihin ja maksettu 3 184 markan määräinen veronlisäys vähennetään tuloista, jolloin nettotulo on 36 310 markkaa. X:n bruttovarallisuuden mukaan määrätty tarkastusmaksu on rekisterihallinnon suoritteista 13.12.2000 annettuun sisäasiainministeriön asetukseen liittyvän maksutaulukon mukaan 1 000 markkaa.

Y on vaatinut hallinto-oikeudessa, että maistraatin päätöstä on muutettava. Tulkittaessa olivatko X:n nettotulot tilintarkastusmaksun kannalta vuonna 2000 vähemmän kuin 36 000 markkaa, tulee ottaa tulkintamallia siitä, miten pitkäaikaisessa laitoshoidossa olevan maksukyky määritellään, mikä johtaa maksusta vapauttamiseen. Vaihtoehtoisesti tilintarkastusmaksun määrääminen tulee palauttaa maistraatin kohtuusharkintaan, jossa taloudelliseen asemaan vaikuttavana seikkana otetaan huomioon, mitä asetuksessa sosiaali- ja terveyshuollon asiakasmaksuista säädetään pitkäaikaisessa laitoshoidossa olevan henkilön tuloista käyttövaroiksi jätettävästä vähimmäisosuudesta.

Maistraatin päätöksessä on päädytty vuoden 2000 osalta 36 000 markan ylittävään nettotuloon eli 36 310 markkaan lisäämällä tuloihin aikaisempien vuosien verotukseen liittyvä veronpalautus. Muutoksenhakijan mukaan asetuksessa käytetty sana "ennakkovero" viittaa siihen, että pyritään selvittämään tuorein tieto eli maksukyky suunnilleen silloin, kun tilintarkastusmaksu tulee maksettavaksi, joten veronpalautusta ei pidä laskea mukaan. Tuloista pitäisi vähentää edes pääomatulojen hankkimiseen liittyvä pankin säilytyspalkkio, 436 markkaa, minkä verottajakin vähentää.

Muutoksenhakijan vaikeasti kehitysvammaisen sisaren hoitomaksua määriteltäessä verotus huomioidaan maksuvuoden mukaisesti ja vähennyksinä tuloista huomioidaan enemmänkin kuin pankin säilytyspalkkio. Maistraattien tilintarkastusmaksukäytännössä voidaan pitää perusteltuna hakea tulkinnoissa vertailukelpoisuutta sosiaali- ja terveyshuollon asiakasmaksusäädöksistä. Sisäasiainministeriön asetuksen nettotulon määrittelykohdassa vähennystekijöinä mainitut "lakisääteiset maksut" voisi tulkita tarkoittavan myös asetuksessa sosiaali- ja terveyshuollon asiakasmaksuista säädettyä pitkäaikaisessa laitoshoidossa olevan henkilön hoitomaksua, joka on kuin 80 %:n vero.

Maistraatin lausunnon mukaan muutoksenhaun alainen tarkastusmaksu on määrätty X:n edunvalvonnasta vuodelta 2000 annetun vuositilin tarkastamisesta. Maksu on määrätty rekisterihallinnon suoritteiden maksuista 13.12.2000 annetun sisäministeriön asetuksen ja siihen liittyvän maksutaulukon perusteella. Asetuksen 6 §:ssä on tarkastusmaksusta vapautumisen vuotuisen nettotulon ylärajaksi määrätty 36 000 markkaa.

Nettotulolla tarkoitetaan tuloa, joka saadaan vähentämällä päämiehen tuloista ennakonpidätyksen tai ennakonkannon mukainen vero ja siihen mahdollisesti liittyvät työntekijän lakisääteiset maksut. Maksun suuruus määräytyy päämiehellä tilikauden päättyessä olevien bruttovarojen mukaan. Tarkemman ohjeen puuttuessa maistraatti lähtee em. tulojen, verojen ja menojen huomioon ottamisessa tarkastettavassa tilissä ilmoitetuista tiedoista. Maistraatin näkemyksen mukaan asetuksen 6 §:ää on tulkittava suppeasti: muita kuin tilikauden aikana veron ennakoperintänä maksettuja suorituksia ei nettotuloa laskettaessa vähennetä. Tulona otetaan huomioon kaikki rahamääräiset tulot, sosiaaliset etuudet mukaan luettuina, riippumatta siitä, ovatko ne verotettavia vai ei, siis myös mahdollinen veronpalautus. Verotuksesta aiheutuvat suoritukset otetaan huomioon niiden perusteena olevasta verovuodesta riippumatta sen tilin tarkastusmaksua määrättäessä, jossa ne on ilmoitettu.

Maistraatin näkemyksen mukaan asetuksen 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuja edellytyksiä tarkastusmaksun perimättä määräämiseksi ei ole ollut. Kokonaan eri asia on se, miten tarkastusmaksu tulisi ottaa huomioon määrättäessä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuasetuksen 15 §:ssä tarkoitettua pitkäaikaisessa laitoshoidossa olevalta perittävää maksua. Siitähän ei valituksenalaisessa päätöksessä ole eikä valituksessakaan voi olla kysymys.

Y on antanut maistraatin lausunnon johdosta selityksen. Selityksen mukaan maistraatti on tarkastusmaksua määrätessään lähtenyt tulkitsemaan asetusta 1) liian kaavamaisesti, mitä tulee niihin tietoihin, joita se ottaa huomioon, 2) liian suppeasti hyväksyessään vähennyksenä vain ennakoperinnät, 3) liian laajasti määritellössään huomioon otettavat tulot ja 4) passiivisesti sivuttaessaan kohtuusharkinnan lähes kokonaan. Lisäksi maistraatti on 5) kääntänyt pääläelleen kysymyksen pitkäaikaisessa laitoshoidossa olevan hoitomaksun merkityksestä.

1) Siinä vaiheessa kun vuositili tavallisesti tehdään, ei lopullinen verotus vielä ole valmis, joten on tyydyttävä ennakkotietoihin verotuksen vaikutuksesta. Kun vuoden lopulla on parempaa tietoa tilikauden verotuksesta, täytyy edunvalvojalla olla oikeus tilintarkastusmaksua koskevassa oikaisuvaatimuksessaan esittää ratkaisun perustaksi varsinaisen verotuksen mukaiset tiedot päämiehen nettotuloista. Näin Y on tehnyt ja oikaisuvaatimuksessaan todennut verolipun mukaisen nettotulon vuonna 2000 olleen 23277 markkaa.

2) Maistraatin esittämä suppea tulkinta on kestävätkin esimerkiksi sellaisessa tilanteessa, jossa ennakonkantoa pääomatuloista ei ole järjestetty joko sen vuoksi, että ennako olisi pienempi kuin säädetty alaraja tai sen vuoksi, että pääomatulot eivät ole olleet jokavuotinen asia vaan satunnaista tuloa. Pääomatulojen verotus on niin helposti arvioitavissa, että maistraatilta voi edellyttää omaa ennakoarviota jo vuositilin tietojen perusteella tai arvion pyytämistä edunvalvojalta niissä tapauksissa, joissa ollaan lähellä 36 000 markan rajaa. Nyt kyseessä olevassa tapauksessa maistraatin laskelman mukainen nettotulo ylittää em. rajan vain 310 markalla. Maistraatin käyttämä suppea tulkinta on johtanut maistraatin väittämään, että vuoden 2000 helmikuussa maksettu 3 184 markan jälkivero on "tilivuonna maksetuksi ilmoitettu veroennako 3 184 markkaa" ja sen vuoksi vähentämään tämän summan laskiessaan nettotulon määrää. Itse asiassa mainittu 3 184 markanjälkivero oli vuoden 1998 verotukseen liittyntä verovelkaa, joka maksettiin vuonna 2000. Y:n mukaan sellainen tulkinta on tavallisempi ja loogisempi, että sanan "ennako" käyttö perustuu tavoitteeseen

arvioida päämiehen jatkuvaa tulotasoa viimeisimpien tietojen mukaan, kun parempaa tietoa eli lopullisen verotuksen mukaista tietoa ei vielä ole.

3) Maistraatin tulkinta siitä, mitä asetuksen 6 §:ssä tarkoitetaan huomioon otettavilla tuloilla, on liian laaja ja sotkee käsitteitä. Lomakkeessa, jolla edunvalvoja tekee vuositilin, on hyvin laaja käsite tuloille. Veronpalautus on verrattavissa erehdyksen korjaamiseen tai valtion saaman lainan takaisinmaksuun. Veronpalautus merkitään pankkitilille panona ja sillä perusteella joku voi merkitä sen tuloksi äärimmäisen väljän määritelmän mukaan. Maistraatin tulkinta asetuksen 6 §:stä ei vastaa asetuksen tekstiä.

Y katsoo erityisesti, että veronpalautus ei kuulu asetuksen 6 §:ssä tarkoitettuihin tuloihin, koska se ei ole tuloa, josta pitäisi maksaa ennakonpidätystä tai ennakonkannon mukaista veroa eikä se kuulu rahana annettujen sosiaalisten etuuksien joukkoon. Kun nyt kysymyksessä olevassa tapauksessa vero vuoteen 1999 liittyntä, vuonna 2000 maksettua veronpalautusta ei lasketa mukaan nettotuloihin, ne jäävät maksuvapautusrajan alapuolelle.

4) Asetuksen 6 §:n 2 momentti sisältää selkeän mahdollisuuden yleiseen kohtuusharkintaan. Maistraatti ei kuitenkaan ole missään edunvalvojalle lähettämässään aineistossa viitannut kohtuusharkinnan mahdollisuuteen tai lainannut tätä kohtaa asetuksen tekstistä. Lausumassaan maistraatti ei perustele näkemystään, ettei edellytyksiä tarkastusmaksun perimättä jättämiseen tässä tapauksessa ollut. Tämä ei anna tilaisuutta arvioida näkemyksen perusteina olleiden tietojen oikeellisuutta, kattavuutta ja ratkaisun logiikkaa. Pitkäaikaisessa laitoshoidossa olevan velvoite maksaa hoidostaan eli maksaa elatuskustannuksia, jotka ovat oman kontrollin ulkopuolella, on verrattavissa elatusvelvollisuuteen, joten asetuksen 6 §:n 2 momenttia voi hyvin soveltaa nyt kyseessä olevaan tapaukseen. Asetuksessa muotoilu "muut taloudelliseen asemaan vaikuttavat seikat" antaisi mahdollisuuden laajempaankin tilanteen arviointiin.

5) Valituksessa on kysymys siitä mitä tarkastusmaksua määrättäessä tulisi ottaa huomioon, mitä on säädetty pitkäaikaisessa laitoshoidossa olevalta perittävästä maksusta. Olisi selvästi epäjohtonmukaista, jos maistraatti nipistäisi itselleen tarkastusmaksun laitoshoidossa olevan 450 markan minimirahasta tai edes 20 %:n osuudesta, joka asetuksen mukaan pitää jättää hoidossa olevan käyttöön. Johdonmukaista olisi jättää tarkastusmaksu perimättä myös silloin, kun laitoshoidossa olevan asianmukainen hoito on vaatinut varoja myös omaisuudesta. Maistraatin varsinainen vertaileva kohtuusharkinta alkaa näiden rajojen jälkeen.

HALLINTO-OIKEUDEN RATKAISU JA PERUSTELUT

Hallinto-oikeus hylkää valituksen.

Perustelut

Sovellettavat oikeussäännökset

Holhoustoimesta annetun lain 50 §:n 1 momentin mukaan edunvalvoja, jonka tehtäviin kuuluu omaisuuden hoitamista, on velvollinen pitämään kirjaa päämiehen varoista ja veloista sekä tilikauden tapahtumista. Lain 51 §:n 1 momentin mukaan edellä tarkoitettujen edunvalvojan tulee vuosittain antaa holhousviranomaiselle tili (vuositili). Lain 56 §:n 1 momentin mukaan saatuaan vuositilin tai päätöstilin holhousviranomaisen on viipymättä tarkastettava, miten omaisuutta on hoidettu, onko päämiehelle annettu kohtuullisena pidettävät käyttövarat ja onko tili oikein laadittu. Lain 85 §:n 3

momentin mukaan holhousviranomaisen suoritteista peritään maksuja siten kuin valtion maksuperustelaissa säädetään.

Valtion maksuperustelain 6 §:n 1 momentin mukaan julkisoikeudellisesta suoritteesta valtiolle perittävän maksun suuruuden tulee vastata suoritteen tuottamisesta valtiolle aiheutuvien kokonaiskustannusten määrää (omakustannusarvo). Pykälän 3 momentin mukaan maksu voidaan määrätä perittäväksi yleisesti suoritteen omakustannusarvoa alempana tai jättää kokonaan perimättä, jos siihen terveyden- ja sairaanhoitoon, muihin sosiaalisiin tarkoituksiin, oikeudenhoitoon, ympäristönsuojeluun, koulutustoimintaan tai yleiseen kulttuuritoimintaan liittyvistä tai näihin verrattavista syistä on perusteltua syytä. Lain 8 §:n 1 momentin mukaan muun muassa siitä, mistä päätöksestä maksu määrätään omakustannusarvon perusteella ja mitkä hinnoitellaan liiketaloudellisin perustein, säädetään asetuksella. Asetuksella säädetään myös mistä päätöksestä, millä 6 §:n 3 tai 4 momentissa sanotulla perusteella ja miten maksun suuruus voidaan määrätä päätöksen omakustannusarvosta poiketen.

Sisäasiainministeriön rekisterihallinnon suoritteiden maksuista antaman asetuksen (1127/2000) 1 §:n 1 momentin mukaan asetuksessa säädetään Väestörekisterikeskuksen ja maistraattien suoritteiden maksullisuudesta, maksuperusteista sekä julkisoikeudellisista suoritteista perittävistä maksuista lukuun ottamatta kaupparekisterin, yhdistysrekisterin, julkisen notaarin ja julkisen kaupanvahvistajan suoritteita.

Asetuksen 3 §:n 1 momentin 15-kohdan mukaan maksullisia julkisoikeudellisia suoritteita ovat holhoustoimilain 56 §:ssä tarkoitettut tilintarkastukset muita kuin alaikäisiä päämiehiä koskien. Pykälän 2 momentin mukaan 1 momentissa mainituista suoritteista peritään asetukseen liitetyn maksutaulukon mukaiset kiinteät maksut tai tapauskohtaisesti erikseen määrättävät maksut.

Asetuksen 6 §:n 1 momentin mukaan maksua muun muassa tilintarkastuksesta ei peritä, jos päämiehen nettotulot rahana annetut sosiaaliset etuudet mukaan luettuina ovat vähemmän kuin 36 000 markkaa vuodessa. Nettotuloilla tarkoitetaan tuloa, joka saadaan vähentämällä päämiehen tuloista ennakonpidätyksen tai ennakonkannon mukainen vero ja siihen mahdollisesti liittyvät työntekijän lakisääteiset maksut. Pykälän 2 momentin mukaan maistraatti voi lisäksi yksittäistapauksessa määrätä, ettei maksua holhoustoimen suoritteesta peritä, jos maksun periminen olisi kohtuutonta huomioon ottaen päämiehen tulot ja varat sekä elatusvelvollisuus ja muut taloudelliseen asemaan vaikuttavat seikat.

Asetukseen liitetyn maksutaulukon VII luvun 2)-kohdan mukaan holhoustoimilaissa tarkoitettu tilintarkastusmaksu on 1 000 markkaa/ tilintarkastus kun päämiehellä tilikauden lopussa olevat bruttovarat ovat 800 001 - 1 000 000 markkaa. Tilintarkastusmaksun määräytymisperusteena olevilla bruttovaroilla tarkoitetaan varoja tilikauden lopussa ennen velkojen vähennystä. Varat koostuvat käteisestä rahasta, talletuksista, arvopapereista, saatavista, kiinteistöistä, irtaimistosta, kuolinpesäosuuksista ja mahdollisista muista varoista.

Tosiseikat

X:n edunvalvoja Y on maistraatille antamassaan, 3.4.2001 päivätyssä vuositilissä ilmoittanut päämiehensä varat ja velat sekä tulot ja menot vuodelta 2000. Vuositilin mukaan X:n tulot vuodelta 2000 ovat 31 157 markkaa ja menot 29 001 markkaa. Varoiksi tilikauden lopussa on ilmoitettu 890 838 markkaa.

Maistraatti on vuositiliä tarkastaessaan ja nettotuloa laskiessaan lisännyt tilikauden tuloihin tilikauden aikana saadun veronpalautuksen 8 337 markkaa ja vähentänyt tilikauden aikana maksetun

veronlisäyksen 3 184 markkaa. Näin ollen nettotulo on maistraatin laskelman mukaan 36 310 markkaa.

Maistraatti on 13.11.2001 määrännyt vuositilin tarkastuksesta 1 000 markan tilintarkastusmaksun. Valituksenalaisella päätöksellä maistraatti on hylännyt edunvalvojan maksun määräämisestä tekemän oikaisuvaatimuksen.

Johtopäätös

Vuositilin tarkastusmaksu määräytyy holhoustoimesta annetun lain, valtion maksuperustelain ja maksuperustelain nojalla annetun sisäasiainministeriön asetuksen perusteella. Laki ja asetus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista koskevat kunnallisista sosiaali- ja terveyspalveluista perittävien maksujen määräytymistä eikä niistä voida ottaa tulkintamallia eri säännöksiin perustuvaa holhoustilin tilintarkastusmaksua määrättäessä.

Sisäasiainministeriön asetuksen mukaan tilintarkastusmaksua ei peritä, jos päämiehen tulot, joista on vähennetty ennakonpidätyksen tai ennakonkannon mukainen vero ja siihen mahdollisesti liittyvät työntekijän lakisääteiset maksut ovat vähemmän kuin 36 000 markkaa vuodessa. Tuloihin luetaan mukaan rahana annetut sosiaaliset etuudet.

Asetusta on tulkittava niin, että nettotuloa laskettaessa päämiehen tuloihin luetaan kaikki tilikauden aikana saadut tulot. Tilikauden aikana saatuihin tuloihin kuuluvat näin ollen myös sellaiset tulot, joista ei ole maksettava veroa. Tällaisena tulona tulee ottaa huomioon muun muassa tilikauden aikana saatu veronpalautus. Nettotuloa laskettaessa on otettava huomioon myös kyseisen tilikauden aikana maksettu veronlisäys, vaikka lisäys koskisi aikaisempien vuosien verotusta. X:n saama 8 337 markan suuruinen veronpalautus koskee vuoden 1999 verotusta, mutta se on maksettu hänelle vuonna 2000. Tästä johtuen kyseinen veronpalautus tulee nettotuloa laskettaessa lukea X:n vuonna 2000 saamaksi tuloksi. Vastaavasti vuoden 1998 verotukseen kohdistuva veronlisäys 3 184 markkaa tulee ottaa huomioon vuoden 2000 vuositilin tilintarkastusmaksua määrättäessä, koska veronlisäys on maksettu vuonna 2000.

Asetuksen mukaan nettotuloa laskettaessa tulosta vähennetään ennakonpidätyksen tai ennakonkannon mukainen vero ja siihen mahdollisesti liittyvät työntekijän lakisääteiset maksut. Työntekijän lakisääteisillä maksuilla tarkoitetaan muun muassa sairausvakuutusmaksua ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksua. Pitkäaikaisessa laitoshoidossa olevan henkilön hoitomaksu ei kuulu työntekijän lakisääteisiin maksuihin eikä sitä näin ollen voida nettotuloa laskettaessa vähentää päämiehen tulosta. Muita kuin tilikauden aikana veron ennakoperintänä maksettuja suorituksia ei voida asetuksen mukaan ottaa vähennyksenä huomioon nettotuloa laskettaessa. Pääomatulojen hankkimiseen liittyvä pankin säilytyspalkkio ei ole sellainen asetuksessa tarkoitettu suoritus, joka voidaan nettotuloa laskettaessa vähentää päämiehen tulosta.

X:n bruttovarat tilikauden 2000 lopussa olivat 890 838 markkaa. Sisäasiainministeriön asetukseen liitetyn maksutaulukon mukaan edellä mainittujen bruttovarojen perusteella määräytyvä tilintarkastusmaksu on X:n osalta 1 000 markkaa.

Asetuksen 6 §:n 2 momentin mukaan maistraatti voi yksittäistapauksessa kohtuusharkintaa käyttäen määrätä, ettei maksua holhoustoimen suoritteesta peritä. Kohtuusharkinnassa tulee ottaa huomioon muun muassa päämiehen tulot ja varat sekä elatusvelvollisuus. X:n kohdalla hänen tilikauden tulonsa ja menonsa sekä varallisuutensa huomioon ottaen ei tilintarkastusmaksun periminen ole kohtuutonta.

Edellä mainitun perusteella maistraatin päätöstä ei ole syytä muuttaa.

Sovelletut oikeusohjeet

Laki holhoustoimesta 50 § 1 mom, 51 § 1 mom, 56 § 1 mom ja 85 § 3 mom

Valtion maksuperustelaki 6 § 1 mom ja 3 mom, 8 § ja 11 b §

Sisäasiainministeriön asetus rekisterihallinnon suoritteiden maksuista 1 § 1 mom, 3 § ja 6 §

Hämeenlinnan HAO

Antopäivä 26.9.2002

Diaarinumero 02467/01/5900

Taltio: 02/0578/1

EDUNVALVOJAN MÄÄRÄÄMINEN – MAISTRAATIN TOIMIVALTA

Maistraatti on määrännyt kunnan yleisen edunvalvojan suostumuksensa mukaisesti O:n edunvalvojaksi 26.10.2001 alkaen toistaiseksi. Päätöksen mukaan edunvalvojan tehtävä on edustaa päämies-tään tämän omaisuutta ja taloutta koskevissa asioissa sekä hoitaa päämiehen omaisuutta.

O on vaatinut hallinto-oikeudessa, että maistraatin päätöstä on muutettava. Edunvalvojan toimi-valtaa tulee rajoittaa. O:lle tulee määrätä toinen edunvalvoja, sillä osittaisella eläkkeellä oleva ei käy edunvalvojaksi.

HALLINTO-OIKEUDEN RATKAISU JA PERUSTELUT

Hallinto-oikeus ei tutki valitusta siltä osin kuin siinä on vaadittu edunvalvojan toimivallan rajoitta-mista ja toisen edunvalvojan määräämistä nykyisen edunvalvojan tilalle. Muilta osin hallinto-oikeus hylkää valituksen.

Perustelut

Tutkimatta jättäminen

Holhoustoimesta annetun lain 15 §:n 2 momentin mukaan edunvalvojan tehtävää tai määräyksen voimassaoloaikaa voidaan tarvittaessa muuttaa. Lain 16 §:n 1 momentin mukaan tuomioistuimen on vapautettava edunvalvoja tehtävästään, jos hän osoittautuu siihen kykenemättömäksi tai sopimattomaksi tai jos vapauttamiseen on muu erityinen syy.

Holhoustoimesta annetun lain 12 §:ssä säädetään holhousviranomaisen oikeudesta määrätä edunval-voja. Edellä mainitun lain hallituksen esityksen (HE 146/1998) 12 §:ää koskevien yksityiskohtais-ten perustelujen mukaan holhousviranomaisen ei voi kyseisen säännöksen nojalla esimerkiksi va-pauttaa edunvalvojaa toimestaan. Hallituksen esityksen mukaan asia on vietävä tuomioistuimen rat-kaistavaksi, jos tällainen toimenpide on tarpeen. Holhoustoimesta annetun lain 69 §:n mukaan asia, joka koskee edunvalvojan määräämistä tai toimintakelpoisuuden rajoittamista, pannaan käräjä-oikeudessa vireille hakemuksella. Lain 81 §:n mukaan mitä 69-80 §:ssä säädetään, on soveltavin osin voimassa myös asiassa, joka koskee edunvalvojan vapauttamista tehtävästään tai hänen tehtä-vänsä muuttamista.

Hallinto-oikeuden toimivaltaan ei näin ollen kuulu edunvalvojan toimivallan rajoittamista eikä edunvalvojan tehtävistään vapauttamista ja uuden edunvalvojan määräämistä koskevan vaatimuksen tutkiminen.

Edunvalvojan määrääminen

Holhustoimesta annetun lain 13 §:n 2 momentin mukaan päätökseen, jolla holhousviranomaisen hyväksyy hakemuksen edunvalvojan määräämiseksi, voidaan hakea valittamalla muutosta sillä perusteella, ettei hakija pyynnön tehdessään kyennyt ymmärtämään asian merkitystä.

O on sairautensa vuoksi kykenemätön huolehtimaan varallisuuttaan koskevista asioista, jotka vaativat hoitoa. Hän on 23.10.2001 päivätyllä hakemuksella pyytänyt, että hänelle määrättäisiin toistaiseksi edunvalvoja hoitamaan hänen varallisuuttaan ja kaikkia taloudellisia asioitaan. O on hakemuksessaan pyytänyt, että hänen edunvalvojakseen määrätään kunnan yleinen edunvalvoja. Kunnan yleinen edunvalvoja on antanut suostumuksensa sille, että hänet määrätään O:n edunvalvojaksi. Lääkäriin 20.8.2001 päivätyin maistraatille 13.9.2001 saapuneen tarkennetun lääkärintilausannon mukaan O ymmärtää edunvalvonnan merkityksen ja häntä voidaan kuulla asiassa. Ennen päätöksen tekemistä maistraatti on kuullut O:ta ja kuulemistilanteesta laaditun pöytäkirjan mukaan O on kyennyt ymmärtämään edunvalvonnan merkityksen. Maistraatti on valituksenalaisella päätöksellä määrännyt O:n edunvalvojaksi kunnan yleisen edunvalvojan edustamaan O:ta tämän omaisuutta ja taloutta koskevissa asioissa sekä hoitamaan O:n omaisuutta.

Edellä mainitun perusteella O on kyennyt ymmärtämään edunvalvojan määräämisen merkityksen. Maistraatti on siten ollut toimivaltainen asiassa ja voinut määrätä O:lle edunvalvojan.

Maistraatin päätöstä ei näin ollen ole syytä muuttaa.

Sovelletut oikeusohjeet

Laki holhustoimesta 12 §, 13 § 2 mom, 15 § 2 mom, 16 § 1 mom, 69 § ja 81 §
Hallinto-oikeuslaki 3 §

Kouvolan HAO

Antopäivä 12.10.2010

Diaarinumero 01043/0911207

EDUNVALVOJAN VAIHTAMINEN – MAISTRAATIN TOIMIVALTA

Päätös, josta valitetaan

Holhustoimen edunvalvontaa koskeva valitus

Maistraatti ei ottanut tutkittavaksi X:n hakemusta, joka koski Y:lle kärjäoikeuden päätöksellä 20.7.2009 määrätyn edunvalvojan vaihtamista. Lähiomainen voi holhustoimilain mukaan hakea edunvalvojan vaihtamista kärjäoikeudelta. Hakemusta ei voi osoittaa maistraatille.

Hakemusta ei tutkita myöskään, koska Y:n edunvalvonta on määrätty alle kuukausi sitten. Tuolloin X:ää ei pidetty edunvalvojan tehtävään sopivana henkilönä. Olosuhteissa ei ole tapahtunut muutoksia, eikä maistraatin tietoon ole saatettu seikkoja, joiden perusteella asia tulisi ottaa uuteen käsittelyyn. X:ää on jo aiemmin ohjeistettu hakemaan edunvalvojan vaihtamista kärjäoikeudesta. Lisäksi hakemuksesta puuttuu allekirjoitus. Puutteellista ja perusteetonta hakemusta ei ole aiheellista siirtää toiselle viranomaiselle.

Valituksessa esitetyt vaatimukset

Valituskirjelmässään X ilmoittaa käyneensä muutamia kursseja, joista on hyötyä edunvalvojana. Y on X: äiti, ja äidin toivomus olisi, että Y toimii hänen edunvalvojanaan.

Asian käsittely ja selvittäminen

Maistraatti on antanut lausunnon.

Muutoksenhakijalle on varattu tilaisuus vastaselityksen antamiseen

HALLINTO-OIKEUDEN RATKAISU

Hallinto-oikeus hylkää valituksen.

Perustelut

Sairauden vuoksi 78-vuotiaalle Y:lle on määrätty kärjäoikeuden päätöksellä 20.7.2009 edunvalvojaksi oikeusaputoimiston yleinen edunvalvoja. Asiassa on kyse tämän edunvalvojan vaihtamisesta. Y:n poika X on tehnyt tätä tarkoittavan hakemuksen maistraatille.

Holhustoimesta annetun lain 4 §:n 2 momentin mukaan täysi-ikäisen edunvalvojana on henkilö, jonka tuomioistuimien tai holhousviranomaisen on tehtävään määrännyt. Saman lain 12 §:n perusteella tuomioistuimen ohella myös holhousviranomaisen voi määrätä edunvalvojan edunvalvonnan tarpeessa olevalle täysi-ikäiselle, joka sairauden, henkisen toiminnan häiriintymisen, heikentyneen terveydentilan tai muun vastaavan syyn vuoksi on kykenemätön valvomaan etuaan taikka huolehtimaan itseään tai varallisuuttaan koskevista asioista, jotka vaativat hoitoa eivätkä tule asianmukaisesti hoidetuiksi muulla tavoin.

Saman pykälän 2 momentin mukaan tässä tapauksessa edellytyksenä edunvalvojan määräämiselle on, että se, jonka etua olisi valvottava, kykenee ymmärtämään asian merkityksen ja että hän pyytää tiettyä henkilöä määrättäväksi edunvalvojakseen.

Y:n edunvalvojan on määrännyt kärjäoikeus, koska hän ei sairauden vuoksi kykene ymmärtämään asian merkitystä. Koska maistraatilla ei näin ollen ole valituksenalaisessa asiassa toimivaltaa vaihtaa edunvalvojaa, sen on tullut jättää hakemus tutkimatta. Koska hakijaa on maistraatin lausunnon mukaan henkilökohtaisesti neuvottu jättämään edunvalvojan muutoshakemus kärjäoikeudelle, hakemusta ei ole erehdyksestä toimitettu maistraattiin. Näin ollen maistraatti on voinut jättää siirtämättä hakemuksen toimivaltaiselle kärjäoikeudelle.

Sovelletut oikeusohjeet

Perusteluissa mainittujen lisäksi
Laki holhustoimesta 8 § 1 mom.
Hallintolaki 21 § 1 mom.

Kuopion HAO

Antopäivä 20.9.2012

Diaarinumero 00997/12/1203

Taltio:12/0359/2

EDUNVALVONTAILMOITUS – JULKISUUS

Selostus asiasta

Valittaja oli hakenut maistraatista oikeutta saada itselleen äitinsä edunvalvonta-asiaan liittyviä asiakirjoja. Hakemuksen mukaan valittajalle oli luovutettava ensinnäkin valittajan sisaren maistraattiin 27.4.2012 saapunut edunvalvontailmoitus liitteineen. Toiseksi valittajalle oli luovutettava aiempaan 10.1.2012 vireille tulleeseen edunvalvonta-asiaan liittyvä lääkärinlausunto. Maistraatti on luovuttanut valittajalle edunvalvontailmoituksen. Edunvalvontailmoituksesta on kuitenkin peitetty tiedot valittajan äidin terveydentilasta ja hänen saamistaan terveydenhuollon palveluista. Päätöksen perustelujen mukaan nämä terveystiedot olivat viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain perusteella salaisia muille kuin asianosaisille. Valittaja ei ollut asianosainen, eikä hän ollut muutenkaan esittänyt perusteita asiakirjojen saamiselle.

VAATIMUKSET HALLINTO-OIKEUDESSA

Maistraatin päätös on kumottava ja vaaditut asiakirjat luovutettava valittajalle. Hallinto-oikeuden on hankittava mainitut asiakirjat ja luovutettava ne valittajalle jo hallinto-oikeuden oikeudenkäynnin aikana.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan asian kaikilla osapuolilla tulee olla yhtä hyvät aseet asian hoitamiseksi. Valittaja ei ollut saanut kaikkia asiakirjoja, joten hän oli heikommassa asemassa. Erityisesti hänelle oli mahdotonta ottaa kantaa asiaan, koska hän ei ollut saanut itselleen aiempaan asiaan liittyvää lääkärinlausuntoa.

Lausunto ja vastine

Maistraatti on antanut lausunnon.

Hallinto-oikeus ei ole kuullut valittajan äitiä eikä enemmälti myöskään valittajaa, koska tämän julkisuusasian ratkaisu on perustunut lähinnä asianosaisen käsitteen oikeudelliselle tulkinnalle. Asianosaisten enemmällä kuulemisella ei olisi ollut merkitystä tuon ratkaisun lopputulokselle.

HALLINTO-OIKEUDEN RATKAISU

Hallinto-oikeus hylkää vaatimuksen salattujen asiakirjojen saamisesta jo oikeudenkäynnin kuluessa sekä koko valituksen.

Perustelut

Sovelletut oikeusohjeet

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 11 §:n 1 momentin mukaan hakijalla, valittajalla sekä muulla, jonka etua, oikeutta tai velvollisuutta asia koskee (asianosainen), on oikeus saada asiaa käsittelevältä tai käsitteeltä viranomaiselta tieto muunkin kuin julkisen asiakirjan sisällöstä, joka voi tai on voinut vaikuttaa asian käsittelyyn.

Hallintolain 11 §:n mukaan hallintoasiassa asianosainen on se, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta asia koskee.

Asiassa saatu selvitys ja oikeudellinen arvio

Asiassa on riidatonta, että valittajan vaatimat tiedot ovat julkisuuslaissa tarkoitettuja muille kuin asianosaisille salaisia tietoja.

Maistraatti on kuullut valittajaa selvittääkseen sitä, onko valittajan äiti edunvalvonnan tarpeessa. Tässä julkisuusasiassa on kysymys siitä, onko valittajalla asianosaisen oikeus tiedonsaantiin hallintoasiassa eli oikeus saada myös muutoin salaisia tietoja tuossa asiassa.

Valittajan äidin edunvalvonnan tarpeen selvittäminen ei koske välittömästi valittajan oikeutta, etua tai velvollisuutta. Valittaja ei ole tässä mielessä asianosainen, jolla on asianosaisen tiedonsaantioikeus

Asiassa on kuitenkin harkittava, onko valittaja asianosainen holhoustoimilain järjestelmästä johtuvista syistä. Holhoustoimilaissa edunvalvonnan tarpeen arvioinnin kohteena olevan läheiset on säädetty siten hallintoprosessin osapuoliksi, että heitä kuullaan asian selvittämiseksi.

Holhoustoimilain 72 §:n 1 momentin perusteella edunvalvojan määräämistä koskevan hakemuksen kärjäoikeudelle voi tehdä holhousviranomainen tai se, jonka edun valvomisesta on kysymys, taikka tämän edunvalvoja, vanhempi, aviopuoliso, lapsi tai muu läheinen. Holhoustoimilain 91 §:n perusteella ilmoituksen edunvalvonnan tarpeessa olevasta henkilöstä voi tehdä maistraatille kuka tahansa henkilö tai muukin taho kuten pankki tai työnantaja. Holhoustoimilain hallintoprosessiin osallisten määrä on säädetty suureksi, jotta edunvalvonnan tarpeessa olevat henkilöt tulisivat tietoon ja heidän etuaan olisi mahdollista turvata edunvalvojan määräämisellä ja muilla holhoustoimilain keinoilla. Laaja kuuleminen palvelee puolestaan asian perinpohjaista selvittämistä.

Holhoustoimilain sääntely ei edellä selostettuun nähden tarkoita sitä, että valittajaa olisi kuulemisensa johdosta pidettävä julkisuuslain tarkoittamana myös salaisten tietojen saamiseen oikeutettuna asianosaisena. Valittaja ei ole ollut asiassa sellaisessa asemassa, että hänellä olisi ollut holhoustoimilain ja julkisuuslain perusteella oikeus saada vaatimiaan salassa pidettäviä tietoja. Valittaja on vedonnut valituksensa perusteena myös Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappaleen oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin periaatteisiin ja niihin liittyvään yhtäläisten aseiden periaatteeseen (equality of arms). Hallinto-oikeus toteaa tältä osin seuraavaa. Valittaja on saanut nyt kysymyksessä olevan julkisuusasiansa ihmisoikeussopimuksen vaatimalla tavalla tuomioistuinkäsittelyyn. Hallinto-oikeudella ei ole tähän nähden tarvetta lausua siitä, mikä merkitys ihmisoikeussopimuksen 6 artiklalla on ollut edunvalvonta-asian tai julkisuusasian käsittelylle maistraatissa. Hallinto-oikeudessa on kysymys ainoastaan julkisuusasiasta, joten hallinto-oikeudella ei ole toimivaltaa ottaa kantaa edunvalvonta-asian käsittelyyn maistraatissa muutoin kuin julkisuuskysymyksen osalta.

Hallinto-oikeuden oikeudenkäynnin ja valittajan tiedonsaantioikeuden tarkastelun kannalta on lähtökohtana, että oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa annetun lain 9 §:n perusteella prosessin asianosaisjulkisuus ei koske niitä tietoja, joiden julkisuutta itse oikeudenkäynti koskee. Nyt kysymyksessä oleva asia ratkeaa asianosaiskäsitteen tulkintaan, eikä riidanalaisten terveystietojen konkreettisella sisällöllä ole vaikutusta asian ratkaisulle. Valittaja on saanut

Euroopan ihmisoikeussopimuksen tarkoittamassa mielessä oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin julkisuusasiassa. Valittajalla ei ole oikeutta saada vaatimiaan tietoja myöskään Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappaleen oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin asianosaiselle takaamien oikeuksien perusteella.

Johtopäätös

Valittaja ei ole ollut maistraatin käsittelemässä asiassa asianosaisen asemassa, joten hänellä ei ole oikeutta vaatimiinsa tietoihin. Maistraatin päätöksen lopputulosta ei ole syytä muuttaa. Valittajalla ei ole holhoustoimilain ja julkisuuslain perusteella oikeutta saada nyt riidanalaisia tietoja. Hallinto-oikeudella ei ole ollut perustetta luovuttaa niitä valittajalle myöskään hallinto-oikeuden oikeudenkäynnin aikana.

Sovelletut oikeusohjeet

Perusteluissa mainitut ja
Suomen perustuslaki 21 §
hallintolainkäyttölaki 33 § ja 34 § 2 mom.

Kuopion HAO

Antopäivä 31.1.2003

Diaarinumero 01727/02/5900

Taltio:57/2

EDUNVALVOJAN MÄÄRÄÄMINEN - KUULEMINEN

N on hakemuksen mukaisesti määrätty A:n edunvalvojaksi 2.9.2002 lukien toistaiseksi. Edunvalvojan tehtävänä on edustaa päämiestään tämän omaisuutta ja taloudellisia asioita koskevissa oikeustoimissa.

A on vaatinut hallinto-oikeudessa, että maistraatin päätös on purettava ja edunvalvojan määräys peruutettava.

A ei ole ymmärtänyt asian eikä päätöksen merkitystä, koska hänelle ei ole niitä selvitetty suostumusta edunvalvontaan haettaessa. A:n ei myöskään annettu ymmärtää, että hänestä oli annettu lausunto, jonka mukaan hän olisi psyykkisesti ja fyysisesti kykenemätön huolehtimaan varallisuuttaan koskevista asioista. Hänellä on ollut käsitys, että edellytyksenä hänen pois pääsemiselleen sairaalasta oli edunvalvojan määräämisen hyväksyminen.

Maistraatin palveluyksikön antaman lausunnon mukaan valitus tulisi hyväksyä, koska A on ollut holhoustoimilain 12 §:n tarkoittamalla tavalla ymmärtämätön. Palveluyksikkö on 31.7.2002 saanut kirjallisen ilmoituksen A:n edunvalvonnan tarpeesta. Asia on siirretty maistraatin valmisteltavaksi, koska A on ollut hoidossa sairaalassa. Palveluyksikölle toimitetun esittelijän päätösesityksen mukana oli A:n hakemus ja suostumus edunvalvojan määräämiselle. A ei ole voinut lukea hänestä annettua lääkärinlausuntoa ainakaan kunnassa, jossa palveluyksikkö sijaitsee, koska se tuli suoraan sairaalasta palveluyksikölle. A:n väitteistä voidaan päätellä, ettei hän ole ymmärtänyt asian merkitystä pyytäessään edunvalvojan määräämistä.

Maistraatin apulaistarkastajan antaman lausunnon mukaan apulaistarkastajalle oli ilmoitettu sairaalasta, että A on ollut tietoinen edunvalvonnan määräämishankkeesta ja vastustanut jyrkästi tuolloin esitettyä edunvalvojaa.

A:n antaman vastineen mukaan hän pysyy edelleen kannassaan, että haettaessa suostumusta edunvalvojan määräämiseen, hänelle ei tehty selväksi, mitä asia pitää sisällään. Hän ei tiedä tarkalleen, kuka hänelle on esitellyt edunvalvonnan määräämistä koskevan asian ja pyytänyt siihen suostumusta. Todennäköisesti kyseessä on ollut hoitaja. Hän ei ole nähnyt lääkärinlausuntoa, eikä hänelle ole kerrottu mahdollisuudesta tutustua siihen. A:lle on myöskin epäselvää mihin lääkärintutkimukseen hänestä annettu lääkärinlausunto perustuu.

HALLINTO-OIKEUDEN RATKAISU JA PERUSTELUT

Hallinto-oikeus kumoo maistraatin palveluyksikön päätöksen ja palauttaa asian maistraatille uudelleen käsiteltäväksi.

Perustelut

Holhoustoimesta annetun lain 8 §:n 1 momentin mukaan jos täysi-ikäinen sairauden, henkisen toiminnan häiriintymisen, heikentyneen terveydentilan tai muun vastaavan syyn vuoksi on kykenemätön valvomaan etuaan taikka huolehtimaan itseään tai varallisuuttaan koskevista asioista, jotka vaativat hoitoa, tuomioistuim voi määrätä hänelle edunvalvojan. Saman pykälän 2 momentin mukaan edunvalvoja voidaan määrätä, jos se, jonka etua olisi valvottava, ei tätä vastusta. Jos hän vastustaa edunvalvojan määräämistä, edunvalvoja voidaan kuitenkin määrätä, jos vastustamiselle ei hänen tilansa ja edunvalvonnan tarve huomioon ottaen ole riittävää aihetta.

Holhoustoimesta annetun lain 12 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan tuomioistuimen ohella myös holhousviranomainen voi määrätä edunvalvojan henkilölle, joka 8 §:n mukaan on edunvalvonnan tarpeessa. Sanotun pykälän 2 momentin mukaan tällöin edunvalvojan määräämisen edellytyksenä on, että se, jonka etua olisi valvottava, kykenee ymmärtämään asian merkityksen ja että hän pyytää tiettyä henkilöä määrättäväksi edunvalvojakseen.

Holhoustoimesta annetun lain 86 §:n mukaan, kun holhousviranomaista on pyydetty määräämään edunvalvoja saman lain 12 §:n 1 momentin nojalla, holhousviranomaisen tulee kuulla henkilökohtaisesti sitä, jonka edun valvomisesta on kysymys.

Edellä mainittua lakia koskevan hallituksen esityksen 146/1998 mukaan, jotta holhousviranomainen voisi varmistua edunvalvojan määräystä itselleen pyytävän henkilön riittävästä ymmärryskyvystä ja pyynnön aitoudesta, holhousviranomaisen tulisi henkilökohtaisesti kuulla sitä, jonka edun valvomisesta on kyse.

Maistraatin palveluyksikkö on saamansa ilmoituksen sekä A:n hakemuksen ja suostumuksen perusteella määrännyt tälle edunvalvojan. Palveluyksikön hallinto-oikeudelle antamasta selvityksestä käy ilmi, ettei se ole ennen päätöksen tekemistä kuullut henkilökohtaisesti A:ta tai varannut A:lle tilaisuutta tutustua hänestä annettuun lääkärinlausuntoon. Asiaa palveluyksikössä käsiteltäessä on siten tapahtunut menettelyvirhe. Tällä perusteella hallinto-oikeus kumoo maistraatin palveluyksikön päätöksen ja palauttaa asian maistraatille uudelleen käsiteltäväksi.

Sovelletut oikeusohjeet

Perusteluissa mainitut

Kuopion HAO

Antopäivä: 7.10.2002

Diaarinumero 01561/00/5300

Taltio: 612/2

LÄÄKÄRINLAUSUNTO – ASIAKIRJAN JULKISUUS - MAKSU

Maistraattiin oli 13.6.2000 saapunut X:n hakemus edunvalvojan määräämiseksi hänen äidilleen Y:lle. Hakemuksen liitteenä oli muun muassa X:n laatima kirjelmä. Samana päivänä oli saapunut eri lähetyksenä hakemukseen liitettäväksi Y:tä koskeva lääkärinlausunto. Kesäkuun 20 päivänä 2000 P oli pyytänyt, että liitteet lähetettäisiin hänelle.

Maistraatin henkikirjoittaja on 21.6.2000 lähettänyt P:lle kopiot X:n suostumuksesta edunvalvojaksi, Y:n suostumuksesta edunvalvojan määräämiseen, A:n, B:n, C:n ja D:n suostumuksista edunvalvojan määräämiseen sekä 30 markan suuruisen laskun jäljennöksistä. Samalla P:lle on ilmoitettu, että hakemuksen muut liitteet ovat viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:n 23 ja 24 kohtien mukaan salassa pidettäviä viranomaisen asiakirjoja.

Maistraatti on tehnyt 14.7.2000 asiakirjojen luovuttamista ja jäljennösmaksun poistamista koskevista vaatimuksista kirjallisen päätöksen ja hylännyt vaatimukset. Päätöksen mukaan hakemuksen liitteenä olleet lääkärintodistus ja X:n laatima kirjelmä ovat viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 23 ja 24 (oikeastaan 25) kohtien mukaan salassa pidettäviä asiakirjoja. P ei ole viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 11 §:n tarkoittama asianosainen, jolla olisi oikeus saada asiaa käsittelevältä viranomaiselta tieto muunkin kuin julkisen asiakirjan sisällöstä. Viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain 34 §:n mukaan luovutetun asiakirjan kopiosta voidaan periä maksu.

VAATIMUKSET HALLINTO-OIKEUDESSA

P on vaatinut, että maistraatti on velvoitettava antamaan hänelle hänen äitiään Y:tä koskevaan edunvalvojan määräämistä koskevaan hakemukseen liittyvistä liitteistä lääkärintodistus, taustamuistio ja omaisuutta koskeva luettelo. Hänen saamistaan muista liitteistä määrätty kopiomaksu 30 markkaa on poistettava.

Holhoustoimesta annetun lain 92 §:n 1 momentin mukaan valtion, kunnan tai holhustoimen edunvalvontapalvelun tuottajan palveluksessa oleva henkilö, luottamushenkilö, edunvalvoja ja holhustoimen tehtävässä käytetty asiantuntija eivät ilman asianomaisen suostumusta saa ilmaista holhustoimeen liittyvän tehtävän perusteella tietoon saamaansa asiaa, joka yksityisen taloudellisen edun tai yksityisyyden suojaamiseksi on pidettävä salassa.

Holhoustoimesta annetun lain 72 §:n 2 momentin mukaan P:llä on oikeus panna edunvalvonta-asia vireille, ja saman lain 80 §:n nojalla hänellä on oikeus hakea muutosta asiassa annettavaan päätökseen, joten hänellä on asianosaisen asema. Asianosaisasemaan kuuluu oikeus saada nähtäväksi kaikki asian arvostelemisen kannalta keskeiset asiakirjat. P:llä on ainakin välillinen oikeussuojan tarve sitä kautta, että yksi hänen sisaruksistaan on hakenut itseään edunvalvojaksi.

Sukulaisuussuhde ja asiayhteys huomioon ottaen P on oikeutettu saamaan lääkärintodistuksen paitsi asianomaiselta lääkäriltä, myös siltä viranomaiselta, jolle edunvalvojaksi itseään hakenut on sen toi-

mittanut. Todistuksen saajaviranomaisella ei voi olla ankarampia salassapitoperusteita kuin todistuksen antajalla. Y ei ole milloinkaan kieltänyt terveydentilaansa koskevien tietojen luovuttamista lapsilleen tai ilmoittanut, että ainoastaan joku tai jotkut lapsista olisivat oikeutettuja saamaan tietoja. P viittaa myös korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisuun 1994-A-7.

Hakemuksen liitteenä olevien omaisuutta koskevien tietojen saaminen on asiayhteyden vuoksi itsessään selvää. Liitteenä oleva taustamuistio ei P:n saamien tietojen mukaan sisällä tietoja viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 23 kohdassa tarkoitettua kokonaisvarallisuudesta.

Maistraatin kopioista perimä maksu on P:n asianosaisaseman vuoksi perusteeton. Sitä ei myöskään voida periä vain osasta asiakirjoja. Viittaus viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain 34 §:n ei riitä maksun määräämiseen, sillä se edellyttää aina muussa laissa tai sen nojalla asetuksella annettua määräämisperustetta.

HALLINTO-OIKEUDEN RATKAISU JA PERUSTELUT

Hallinto-oikeus jättää tässä päätöksessä tutkimatta Y:n omaisuusluettelon luonnosta koskevan vaatimuksen.

Muutoin hallinto-oikeus hylkää valituksen.

Perustelut

Maistraatti ei ole päätöksessään 14.7.2000 nro 1/2000 ratkaissut vaatimusta Y:n omaisuusluettelon luonnoksen esittämisestä. Tuon vaatimuksen maistraatti on ratkaissut päätöksessään 25.8.2000 nro 2/2000, jota koskevan valituksen hallinto-oikeus on tutkinut ja antanut valitukseen päätöksen samana päivänä kuin nyt annetun ratkaisun.

Asiakirjojen esittäminen

Holhoustoimesta annetun lain 92 §:n 1 momentin mukaan valtion, kunnan tai holhustoimen edunvalvontapalvelun tuottajan palveluksessa oleva henkilö, luottamushenkilö, edunvalvoja ja holhustoimen tehtävässä käytetty asiantuntija eivät ilman asianomaisen suostumusta saa ilmaista holhustoimeen liittyvän tehtävän perusteella tietoon saamaansa asiaa, joka yksityisen taloudellisen edun tai yksityisyyden suojaamiseksi on pidettävä salassa.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 11 §:n 1 momentin mukaan hakijalla, valittajalla sekä muulla, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta asia koskee (asianosainen), on oikeus saada asiaa käsittelevältä tai käsitelleeltä viranomaiselta tieto muunkin kuin julkisen asiakirjan sisällöstä, joka voi tai on voinut vaikuttaa hänen asiansa käsittelyyn.

Saman lain 24 §:n 1 momentin 25 kohdan mukaan salassa pidettäviä viranomaisen asiakirjoja ovat, jollei erikseen toisin säädetä, asiakirjat, jotka sisältävät tietoja henkilön terveydentilasta.

Saman lain 26 §:n 1 momentin mukaan viranomainen voi antaa salassa pidettävästä viranomaisen asiakirjasta tiedon, jos

- 1) tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen on laissa erikseen nimenomaisesti säädetty tai
- 2) se, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty, antaa siihen suostumuksensa.

Holhustoimesta annetun lain 73 §:n 2 momentin mukaan oikeudenkäynnissä, joka koskee edunvalvojan määräämistä täysi-ikäiselle, on sille, jonka etua on valvottava, sekä, jollei se olosuhteet huomioon ottaen ole ilmeisen tarpeetonta, hänen aviopuolisolleen varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

Maistraatille toimittaman hakemuksen liitteiksi on jätetty hänen laatimansa kirjelmä ja Y:tä koskeva lääkärinlausunto. Molemmat asiakirjat sisältävät tietoja Y:n terveydentilasta.

Asianosaisella tarkoitetaan hakijaa, valittajaa sekä muuta, jonka etua, oikeutta tai velvollisuutta asia koskee. Huomioon ottaen holhustoimesta annetun lain 73 §:n 2 momentin säännös, edunvalvojan määräämistä koskevan asian vireillepanoon ja asian selvittämiseen liittyvien asiakirjojen ei voida katsoa edellä tarkoitettulla tavalla koskevan sen, jonka edunvalvonnasta on kysymys, lapsia tai edunvalvojaksi esitetyn sisaruksia. Muita kuin hakijaa X ja Y ei siten ole pidettävä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 11 §:n tarkoittamana asianosaisena kyseisessä edunvalvojan määräämisen vireillepanemista koskevassa asiassa eikä P:llä näin ollen ole lainkohdan tarkoittamaa asianosaisen oikeutta tiedonsaantiin.

Koska X:n laatima kirjelmä ja Y:tä koskeva lääkärinlausunto sisältävät tietoja viimeksi mainitun terveydentilasta, ne ovat viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 25 kohdassa tarkoitettuja edunvalvonnan tarpeen selvittämiseksi maistraatille toimitettuja salassa pidettäviä asiakirjoja. Koska muuta ei ole edellä mainitun lain 26 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla holhustoimiasioissa säädetty ja kun Y ei ole antanut suostumustaan tietojen antamiseen, maistraatin päätöstä ei ole syytä muuttaa.

Kopiomaksu

Holhustoimesta annetun lain 85 §:n 3 momentin mukaan holhousviranomaisen suoritteista peritään maksuja siten kuin valtion maksuperustelaisissa (150/1992) säädetään.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 34 §:n mukaan asiakirjan kopiosta sekä tietojen antamisesta tulosteena taikka teknisen käyttöyhteyden avulla tai muuten sähköisesti tai siihen verrattavalla tavalla samoin kuin viranomaisen tietopalveluna voidaan periä maksu siten kuin erikseen säädetään. Muuten tiedon antaminen tämän lain nojalla on maksutonta.

Rekisterihallinnon suoritteiden maksuista annetun sisäasiainministeriön päätöksen 22.9.1999/916 4 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan maksullisia ovat muut kuin päätöksen 3 §:ssä tarkoitettut jäljennökset. Saman pykälän 2 momentin mukaan tässä pykälässä mainittujen suoritteiden hinnat määräytyvät liiketaloudellisin perustein.

Samana sisäasiainministeriön päätöksen 6 §:n 1 momentin mukaan maistraateilla on toimivalta toimittamiensa suoritteiden maksuja ja hinnoittelua koskevissa asioissa lukuunottamatta maksutaulukossa mainittuja maksuja.

Maistraatti on P:n osoittaman laskun 21.6.2000 mukaan perinyt häneltä kuudesta kopiosta on 30 markkaa. Kopiot valituksenalaisessa päätöksessä mainituista asiakirjoista ovat jokainen yksisivuisia asiakirjoja.

Maistraatti on voinut periä kyseisten kuuden asiakirjan etusivuista otetuista kopioista viisi markkaa kappaleelta edellä mainitun sisäasiainministeriön päätöksen 4 §:n 1 momentin 4 kohdan sekä 2 momentin ja 6 §:n 1 momentin mukaisesti. Maistraatin päätöstä ei näin ollen ole syytä muuttaa.

Sovelletut oikeusohjeet

Perusteluissa mainitut

Laki holhoustoimesta 91 §

Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 17 § ja 24 § 2 mom.

Äänestyspäätös (2-1)

Eri mieltä olleen hallinto-oikeustuomarin äänestyslausunto:

Yhdyn muuten hallinto-oikeuden ratkaisuun, mutta kumoan maistraatin kopioista määräämän kopiomaksun 30 markkaa.

Perustelut

Toimivalta maksuja ja suoritteiden hinnoittelua koskevissa asioissa on kysymyksessä olevien kopioiden osalta kuulunut maistraatille. Koska maistraatti ei ole kuitenkaan tehnyt päätöstä kopiomaksun perimisestä ja hinnoittelusta, katson ettei se ole voinut periä vaadittuja kopiomaksuja.

Sovelletut oikeusohjeet

Laki holhoustoimesta 85 § 3 mom.

Valtion maksuperustelaki 1 §, 3 § 2 kohta sekä 8 §, 9 § ja 11 b §

Sisäasiainministeriön päätös rekisterihallinnon suoritteiden maksuista (916/1999) 1 §, 4 § momentin 4 kohta ja 6 §

Kuopion HAO

Antopäivä: 7.10.2002

Diaarinro: 01670/00/5300

Taltio: 613/2

OMAISUUSLUETTELO - ASIAKIRJAN JULKISUUS

Maistraatti oli 14.7.2000 tehnyt hakemuksen käräjäoikeudelle edunvalvojan määräämiseksi X:lle. Hakemuksen liitteenä oli muun muassa jäljennös hänen omaisuudestaan laaditusta omaisuusluettelon luonnoksesta. Y oli 15.8.2000 pyytänyt lähettämään omaisuusluettelon luonnoksen vaimolle P:lle.

Maistraatti on 25.8.2000 päättänyt, ettei se luovuta jäljennöstä X:n omaisuudesta laaditusta omaisuusluettelon luonnoksesta. Päätöksen perustelujen mukaan luonnos sisältää tietoja X:n vuosituloista ja kokonaisvarallisuudesta. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 23 kohdan mukaan luonnos omaisuusluettelosta on salassa pidettävä asiakirja. P ei ole viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain 11 §:n tarkoittama asianosainen, jolla olisi oikeus saada asiaa käsittelevältä viranomaiselta tieto muunkin kuin julkisen asiakirjan sisällöstä.

P on vaatinut hallinto-oikeudessa, että maistraatti on veloitettava antamaan hänelle hänen äitiään X:ää koskevaan edunvalvojan määräämistä koskevaan hakemukseen liittyvistä liitteistä omaisuutta koskeva luettelo.

Holhustoimesta annetun lain 72 §:n 2 momentin mukaan P:llä on oikeus panna edunvalvonta-asia vireille, ja saman lain 80 §:n nojalla hänellä on oikeus hakea muutosta asiassa annettavaan päätökseen, joten P on asianosaisen asemassa. Asianosaisasemaan kuuluu oikeus saada nähtäväksi kaikki asian arvostelemisen kannalta keskeiset asiakirjat. P:llä on ainakin välillinen oikeussuojan tarve sitä kautta, että yksi hänen sisaruksistaan on hakenut itseään edunvalvojaksi

Hakemuksen liitteenä olevien omaisuutta koskevien tietojen saaminen on itsestään selvää.

HALLINTO-OIKEUDEN RATKAISU JA PERUSTELUT

Hallinto-oikeus hylkää valituksen.

Perustelut

Holhustoimesta annetun lain 92 §:n 1 momentin mukaan valtion, kunnan tai holhustoimen edunvalvontapalvelun tuottajan palveluksessa oleva henkilö, luottamushenkilö, edunvalvoja ja holhustoimen tehtävässä käytetty asiantuntija eivät ilman asianomaisen suostumusta saa ilmaista holhustoimeen liittyvän tehtävän perusteella tietoon saamaansa asiaa, joka yksityisen taloudellisen edun tai yksityisyyden suojaamiseksi on pidettävä salassa.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 1 l §:n 1 momentin mukaan hakijalla, valittajalla sekä muulla, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta asia koskee (asianosainen), on oikeus saada

asiaa käsittelevältä tai käsitelleeltä viranomaiselta tieto muunkin kuin julkisen asiakirjan sisällöstä, joka voi tai on voinut vaikuttaa hänen asiansa käsittelyyn.

Saman lain 24 §:n 1 momentin 23 kohdan mukaan salassa pidettäviä viranomaisen asiakirjoja ovat, jollei erikseen toisin säädetä, asiakirjat, jotka sisältävät tietoja henkilön vuosituloista tai kokonaisvarallisuudesta taikka tuen tai etuuden perusteena olevista tuloista ja varallisuudesta taikka jotka muutoin kuvaavat hänen taloudellista asemaansa.

Saman lain 26 §:n 1 momentin mukaan viranomainen voi antaa salassa pidettävästä viranomaisen asiakirjasta tiedon, jos

- 1) tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen on laissa erikseen nimenomaisesti säädetty tai
- 2) se, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty, antaa siihen suostumuksensa

Holhustoimesta annetun lain 73 §:n 2 momentin mukaan oikeudenkäynnissä, joka koskee edunvalvojan määräämistä täysi-ikäiselle, on sille, jonka etua on valvottava, sekä, jollei se olosuhteet huomioon ottaen ole ilmeisen tarpeetonta, hänen aviopuolisolleen varattava tilaisuus tulla kuulluksi.

K:n hakemuksen liitteeksi on jätetty hänen laatimansa luonnos X:n omaisuusluetteloksi. Asiakirja sisältää tietoja X:n kokonaisvarallisuudesta.

Asianosaisella tarkoitetaan hakijaa, valittajaa sekä muuta, jonka etua, oikeutta tai velvollisuutta asia koskee. Huomioon ottaen holhustoimesta annetun lain 73 §:n 2 momentin säännös, edunvalvojan määräämistä koskevan asian vireillepanoon ja asian selvittämiseen liittyvien asiakirjojen ei voida katsoa edellä tarkoitettulla tavalla koskevan sen, jonka edun valvonnasta on kysymys, lapsia tai edunvalvojaksi esitetyn sisaruksia. Muita kuin hakijaa K:ta ja X:ää ei siten ole pidettävä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 11 §:n tarkoittamana asianosaisena kyseisessä edunvalvojan määräämisen vireillepanemista koskevassa asiassa eikä P:llä näin ollen ole lainkohdan tarkoittamaa asianosaisen oikeutta tiedonsaantiin.

Koska K:n laatima omaisuusluettelon luonnos sisältää tietoja Y:n kokonaisvarallisuudesta, se on viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 23 kohdassa tarkoitettu edunvalvonnan tarpeen selvittämiseksi maistraatille toimitettu salassa pidettävä asiakirja. Koska muuta ei ole edellä mainitun lain 26 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla holhustoimasioissa säädetty ja kun X ei ole antanut suostumustaan tietojen antamiseen, maistraatin päätöstä ei ole syytä muuttaa.

Sovelletut oikeusohjeet

Perusteluissa mainitut

Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 17 §, 24 § 2 mom.

Kuopion HAO

Antopäivä: 4.10.2001

Diaarinro: 00649/01/5900

Päätösno: 611/I

EDUNVALVOJAN MÄÄRÄÄMINEN – MAISTRAATIN TOIMIVALTA

X:n edunvalvojaksi raha-asioiden hoitamista varten on määrätty hänen suostumuksensa mukaisesti Y 23.3.2001 lukien.

X on vaatinut hallinto-oikeudessa, että päätös on kumottava, koska valittaja ei ollut sairas. Hän hoiti itse maksunsa ja taloutensa sekä kotinsa. Hän oli täysin toimintakykyinen eikä tarvinnut edunvalvojaa.

Maistraatti on antanut lausunnon. Maistraatti oli saanut pankilta ilmoituksen, että X olisi ainakin yrittänyt tehdä isohkoja kertanostoja ja mahdollisesti tarvitsisi edunvalvojaa. Asia eteni maistraatin kuulemisvaiheeseen ennen kuin X itse sai tietää, mistä on kysymys. Lääkärilausunnossa puollettiin edunvalvojan määräämistä terveydellisistä syistä X:lle. Kaksivaiheisen kuulemisen jälkeen maistraatti päätyi edunvalvojan määräämiseen. X:n oli vaikea hyväksyä asiaa, mutta toisaalta hän esitti Y:tä, jos hänelle edunvalvoja määrätään. Maistraatin käsityksen mukaan X ei halunnut viedä asiaa käräjäoikeuteen. Edunvalvojan määräämisen jälkeen maistraatti sai myös X:n tiliotteet toisesta pankista ja niistä ilmeni yksi 40 000 markan kerta nosto 27.4.2000. Maistraatin kuulemistilaisuudessa X kiisti nostaneensa isoja summia muistaen kylläkin lähiaikoina tapahtuneen 10 000 markan noston matkarahoiksi. Saatuaan edunvalvojapäätöksen X oli järkyttyneenä käynyt maistraatissa, mutta oli kuitenkin ilmoittanut luottavansa siskonpoikaansa Y:hyn.

HALLINTO-OIKEUDEN RATKAISU JA PERUSTELUT

Hallinto-oikeus kumoo maistraatin päätöksen.

Perustelut

Jos täysi-ikäinen sairauden, henkisen toiminnan häiriintymisen, heikentyneen terveydentilan tai muun vastaavan syyn vuoksi on kykenemätön valvomaan etuaan taikka huolehtimaan itseään tai varallisuuttaan koskevista asioista, jotka vaativat hoitoa, tuomioistuimella voi holhousvoimasta annetun lain 8 §:n 1 momentin mukaan määrätä hänelle edunvalvojan.

Saman lain 12 §:n mukaan tuomioistuimen ohella myös holhousviranomainen voi määrätä edunvalvojan henkilölle, joka 8 §:n mukaan on edunvalvonnan tarpeessa. Tällöin edunvalvojan määräämisen edellytyksenä on, että se, jonka etua olisi valvottava, kykenee ymmärtämään asian merkityksen ja että hän pyytää tiettyä henkilöä määrättäväksi edunvalvojakseen. Lain 86 §:n mukaan, kun holhousviranomaisesta on pyydetty määräämään edunvalvoja tämän lain 12 §:n 1 momentin nojalla, holhousviranomaisen tulee kuulla henkilökohtaisesti sitä, jonka edun valvomisesta on kysymys.

Holhousviranomainen voi vaatia, että hakija esittää holhousviranomaiselle lääkärin lausunnon niistä seikoista, joilla on merkitystä asian ratkaisemiselle. Lain 90 §:stä ilmenee, että muun muassa sosi-

aali- ja terveydenhuollon yksikkö tai terveydenhuollon ammattihenkilö on salassapitosäännösten estämättä velvollinen antamaan holhousviranomaiselle ja tuomioistuimelle ne tiedot ja selvitykset, jotka ovat tarpeen vireillä olevan asian ratkaisemiseksi.

Asiakirjoissa olevasta ilmoituksesta käy ilmi, että maistraattiin on 26.2.2001 otettu yhteyttä X:n käyttämästä pankista mahdollisen edunvalvojan tarpeen selvittämiseksi.

X:ää koskevan terveystieteiden lääkärin antaman lääkärintodistuksen mukaan lääkärintodistus on annettu henkikirjoittajan pyynnöstä.

X:n kuulemisesta laadittuun muistioon on merkitty, ettei X:ää ollut tavoitettu kuulemistilaisuuteen kutsumiseksi, vaan edunvalvojaksi ehdotettu Y oli noutanut hänet tähän tilaisuuteen. Muistiosta ilmenee edelleen, ettei X ollut ennen 20.3.2001 pidettyä kuulemistilaisuutta ollut lainkaan tietoinen edunvalvonta-asian vireillä olosta. Muistion mukaan X:ää on kuultu 20.3.2001 maistraatissa siten, että asiasta on ensin keskusteltu X:n kanssa Y:n läsnä ollessa, jolloin X on ollut sitä mieltä, ettei hän tarvitse edunvalvojaa. X ja Y ovat poistuneet mahdollisesti pankkiin, jonka jälkeen vajaan tunnin kuluttua X ja Y ovat palanneet maistraattiin. Tällöin X:n lausumaksi on kirjattu, että jos Y on hänen edunvalvojansa, niin hän suostuu edunvalvojan määräämiseen itselleen ja ettei hän halua asiaa vietäväksi käräjäoikeuden ratkaistavaksi. Y:n poistuttua X:n on merkitty edelleen kyseenalaistavan edunvalvojan tarpeen itselleen, mutta toisaalta selvästi ilmoittaneen, että maistraatti voi määrätä Y:n hänen edunvalvojakseen ja ettei hän halua asiaa käräjäoikeuteen.

Asiakirjoissa olevista hakemuksista ja suostumuksista ilmenee, että X on allekirjoittanut ilmoituksen, jossa hän suostuu, että Y määrätään hänen edunvalvojakseen, mutta ei itse hakemusta edunvalvojan määräämiseksi.

Maistraatin 2.4.2001 antaman lausunnon mukaan X:n oli vaikea hyväksyä sitä, että hän tarvitsisi edunvalvojaa, mutta että toisaalta hän ei halunnut asiaa vietävän käräjäoikeuteen.

Arviointia ja johtopäätökset

Holhoustoimesta annettua lakia koskevan hallituksen esityksen (HE 146/1998, s. 33) mukaan holhousviranomaisen määrätessä edunvalvojaa holhoustoimesta annetun lain 12 §:n nojalla edellytyksenä on se, että asianomainen itse pyytää edunvalvojan määräämistä ja sitä, että tietty henkilö määrättäisiin hänen edunvalvojakseen. Tätä on täsmennetty vielä lausumalla, että asianomaisen tulee siten suostua paitsi itse toimenpiteeseen, myös siihen, että edunvalvojaksi tulee tietty henkilö. Hallinto-oikeus katsoo, että edellä mainittua asianomaisen suostumuksesta itse edunvalvojaan määräämiseen on pidettävä itsestään selvänä holhoustoimesta annetun lain rakentuessa sille, että tuomioistuimella on pääsääntöisesti toimivalta edunvalvojan määräämisessä, huolimatta siitä, että itse lain 12 §:n 2 momentin tekstin valossa asiassa saattaisi päättyä käsitykseen, että vain asianomaisen suostumus edunvalvojan henkilöstä riittäisi.

Lääkärintodistuksesta käy ilmi, että holhousviranomaisen on itse hankkinut X:ää koskevan lausunnon, vaikka se ei ole ollut tämän asian ratkaisemiseksi tarpeen, koska määrättäessä edunvalvojaa holhoustoimesta annetun lain 12 §:n nojalla lääkärin lausunnon hankkiminen niistä seikoista, joilla on merkitystä asian ratkaisemisen kannalta, on hakijan itsensä tehtävä joko oma-aloitteisesti tai holhousviranomaisen vaatimuksesta. Tämä on omiaan lisäämään holhousviranomaisen varmuutta siitä, että hakija on sitä mieltä, että hän tarvitsee edunvalvojan ja että hän ymmärtää edunvalvojan määräämisen tarpeen merkityksen.

Maistraatin kuulemistilaisuudessa X on ilmoittanut, että hän ei ole tiennyt hankkeista edunvalvojan määräämiseksi ennen kuin hänet on noudettu kuulemistilaisuuteen. X:n kanta kuulemistilaisuudessa on ollut horjuva ja voittopuolisesti edunvalvojan määräämistä vastustava. Kuulemistilaisuus on pidetty 20.3.2001 ja edunvalvojaa koskeva päätös on annettu 23.2.2001. X on 83-vuotias eli iässä, jossa yleisen elämäkokemuksen mukaan kyky omaksua uusia asioita ja tehdä suurempia päätöksiä tapahtuu keskimäärin hitaammin kuin nuorempana. Näissä olosuhteissa X:llä ei ole ollut asianmukaista aikaa ja tilaisuutta edes harkita koko kysymystä mahdollisesta edunvalvojan tarpeestaan. Näissä olosuhteissa myöskään X:n kannanotoille siitä, ettei hän halua saattaa asiaa käräjäoikeuden ratkaistavaksi, ei voida antaa ratkaisevaa merkitystä tulkittaessa X:n vaihtuvia kannanottoja siitä, haluaako hän edunvalvojan itselleen määrättäväksi vai ei.

Edellä mainittujen seikkojen perusteena hallinto-oikeus katsoo, ettei X ole suostunut holhouslain 12 §:n 2 momentissa edellytetyllä tavalla edunvalvojan määräämiseen. Näin ollen holhousviraomaisena toimivalla maistraatilla ei ole ollut holhoustoimesta annetun lain 12 §:n mukaista toimivaltaa edunvalvojan määräämiseksi.

Kuopion HAO

Antopäivä 9.3.2001

Diaarinumero 02272/00/5900

Taltio: 153/2

PAKKOKEINO – VALITUSKELPOINEN PÄÄTÖS

Maistraatti on määrännyt K:n suostumuksensa mukaisesti tekemään P:n puolesta ja tämän kustannuksella A:n edunvalvonnasta päätöstilin ajalta 25.1. - 21.12.1999 ja E:n edunvalvonnasta vuositilin ajalta 25.1. - 31.12.1999. Maistraatti on velvoittanut P:lle asetetun 2 000 markan sakon uhalla luovuttamaan K:lle tilien tekemistä varten ne tositteet ja asiakirjat, jotka ovat tarpeen tälle annetun tehtävän suorittamiseksi, viikon kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Päätöksen perustelujen mukaan P on käräjäoikeuden päätöksillä 25.1.1999 määrätty sekä A:n että E:n edunvalvojaksi. A on kuollut 21.12.1999. P:n olisi tullut tehdä A:n edunvalvonnasta tili ajalta 25.1. - 21.12.1999 21.2.2000 mennessä. Vuositili En edunvalvonnasta olisi tullut toimittaa maistraatille 31.3.2000 mennessä.

Maistraatti on 13.6.2000 lähettänyt kehotukset antaa tilit yhden kuukauden kuluessa kehotuskirjeiden päiväyksestä. Kehotuskirjeiden lähettämisen jälkeen P on pyytänyt jatkoaikaa tilien tekemiselle. Maistraatti on antanut jatkoaikaa 31.7.2000 saakka ja uuden pyynnön johdosta vielä 31.8.2000 saakka, mutta P ei ole noudattanut määräaikoja.

P:lle on ennen asian ratkaisemista varattu tilaisuus antaa tilit tai luotettava selvitys siitä, miksi tilejä ei ole annettu. Hän on 1.11.2000 antanut selvityksen.

Näissä olosuhteissa ei ole todennäköistä, että P täyttäisi tilintekovelvollisuutensa. Tämän vuoksi tilit teetetään hänen kustannuksellaan päätöksestä ilmenevällä tavalla.

P on vaatinut hallinto-oikeudessa, että maistraatin päätöstä on muutettava siten, että on määrättävä uhkasakko ja aika vaadittujen holhoustilien tekemiseen, kuten kirjeessä 23.10.2000 on ilmoitettu. Maistraatti on menetellyt virheellisesti tehdessään päätöksensä siten, ettei ole kuullut P:tä holhoustilit tekemään määrättävästä henkilöstä.

Vaikka hallinto-oikeus katsoisi päätöksen muodollisesti syntyneen laillisessa järjestyksessä, holhoustilit on kuitenkin annettava vieraan henkilön tehtäväksi. Tehtävään määrätty K on eloon jääneen puolison E:n veli. Ensiksi kuollut puoliso A oli P:n äidin vanhin veli eli eno. Mikäli syntyisi riitaisuuksia P:n edunvalvontatoimesta molempien osalta, K olisi paras puolustaja sisarelleen.

HALLINTO-OIKEUDEN RATKAISU JA PERUSTELUT

Hallinto-oikeus kumoo maistraatin päätöksen.

Perustelut

Holhoustoimesta annetun lain (442/99) 57 §:n mukaan jos edunvalvoja laiminlyö asianmukaisen tilin antamisen, holhousviranomaisen voi määrätä edunvalvojan suorittamaan laiminlyödyin toimenpiteen ja tehostaa päätöstään sakon uhalla tai uhalla, että tekemättä jätetty toimenpide teetetään lai-

minlyöjän kustannuksella. Määrätessään teettämisen täytäntöön pantavaksi holhousviranomaisen voi sakon uhalla velvoittaa edunvalvojan luovuttamaan tekijälle ne tositteet ja asiakirjat, jotka ovat tarpeen tehtävän suorittamiseksi. Uhkasakosta ja teettämisen muutoin voimassa, mitä uhkasakkolaissa (1113/1990) säädetään.

Uhkasakkolain 14 §:n 1 momentin mukaan teettämisen asettamista määrämällä päävelvoite noudatettavaksi uhalla, että tekemättä jätetty työ tehdään laiminlyöjän kustannuksella.

Uhkasakkolain 10 §:n ja 15 §:n mukaan teettämisen määrätään pantavaksi täytäntöön, jos päävelvoitetta ei ole noudatettu eikä noudattamatta jättämiseen ole pätevää syytä. Edellytyksenä teettämisen täytäntöönpanolle on, että teettämisen asettamista koskeva päätös on lainvoimainen, jollei päätöstä ole säädetty tai määrätty noudatettavaksi muutoksenhausta huolimatta.

Uhkasakkolain 22 §:n mukaan asianosaiselle on ennen uhkasakon asettamista ja tuomitsemista taikka teettämisen asettamista ja määräämistä täytäntöön pantavaksi koskevan asian ratkaisemista varattava tilaisuus selityksen antamiseen siten kuin hallintomenettelylain 15 §:ssä säädetään.

Uhkasakkolain 24 §:n 1 momentin mukaan uhkasakon asettamista ja maksettavaksi tuomitsemista sekä teettämisen asettamista ja täytäntöön pantavaksi määräämistä koskevaan päätökseen saa hakea muutosta valittamalla siinä järjestyksessä kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa, nykyisin hallintolainkäyttölaissa, säädetään.

Asiakirjoista saatu selvitys

Maistraatti on kirjeellään 13.6.2000 kehottanut P:tä antamaan päätöstilin A:n edunvalvonnasta yhden kuukauden kuluessa kirjeen päiväyksestä, koska päätöstilin ei ole annettu sovittuun päivämäärään mennessä. Maistraatti on toisella samana päivänä päivätyllä kirjeellään kehottanut P:tä antamaan myös tilin E:n edunvalvonnasta viime tilikaudelta yhden kuukauden kuluessa kirjeen päiväyksestä, koska tilin ei ole annettu määräpäivään 31.3.2000 mennessä. Tällöin P on ollut holhous-toimista annetun lain 54 §:n nojalla luovutettava tarkastettavaksi myös tileihin liittyvät tarpeelliset tositteet. Kirjeissä on ilmoitettu, että maistraatti voi laiminlyöntitapauksissa ryhtyä edellä mainitun lain 57 §:n mukaisiin pakkokeinoihin.

Maistraatti on kirjeessään 23.10.2000 ilmoittanut P:lle, että A:n ja E:n edunvalvojana P ei ole antanut vuositiliä E:n edunvalvonnasta ajalta 25.1.1999 - 31.12.1999 eikä tilin A:n edunvalvonnasta ajalta 25.1.1999 - 21.12.1999. Koska tilien antamista varten säädetty määräaika ja maistraatin antama jatkoaikakin on mennyt umpeen, maistraatti on kehottanut P:tä viimeistään seitsemän päivän kuluessa kirjeen tiedoksi saannista antamaan tilit maistraatille tai esittämään luotettavan selvityksen siitä, miksi tilejä ei ole voitu antaa sovittuina aikoina. Mikäli määräaika ei noudateta, maistraatti on ilmoittanut ryhtyvänsä holhous-toimista annetun lain 57 §:n mukaisiin pakkokeinoihin. Tällöin P:lle määrätään uhkasakko tai tekemättä jätetyt tilit teetetään hänen kustannuksellaan.

Maistraatin olisi ennen teettämisen täytäntöönpanoa koskevaa päätöstään tullut tehdä erillinen valituskelpoinen päätös teettämisen asettamisesta. Riittävää ei ole se, että teettämisen asettamista on ilmoitettu asianosaiselle kirjeessä. Maistraatin päätös on näin ollen lainvastainen.

Sovelletut oikeusohjeet

Perusteluissa mainitut sekä

Uhkasakkolaki 6 § ja 7 §

Hallintolainkäyttölaki 82 §

Rovaniemen HAO

Antopäivä 24.9.2003

Diaarinumero 00182/03/5900

Taltio: 03/0508/1

MATKAKUSTANNUKSET – LAHJOITUS –MAISTRAATIN TOIMIVALTA

Kaupungin yleinen edunvalvoja on määrätty vuonna 1914 syntyneen K:n edunvalvojaksi. M on K:n tytär, joka asuu Ruotsissa.

M oli maistraatille 28.2.2003 saapuneessa kirjelmässään vaatinut, että edunvalvoja velvoitetaan suorittamaan K:n varoista kustannukset, jotka aiheutuvat M:n käynneistä äitinsä luona S:n kunnassa.

Maistraatti on hylännyt hakemuksen. Päätöksen perusteluissa on selvitetty M:lle jo suoritettuja korvauksia, K:n terveydentilaa ja muita olosuhteita sekä holhoustoimesta annetun lain säännöksiä, jotka koskevat edunvalvojan toimivaltaa.

M on vaatinut hallinto-oikeudessa, että maistraatin päätös kumotaan ja sekä hänelle että hänen veljelleen V:lle korvataan K:n varoista kaksi matkaa vuodessa äidin luokse S:n kuntaan.

M on valituksessaan muun ohella todennut, että K:n varat on käytettävä hänen omaksi hyväkseen hänen elinaikanaan. Lapset haluavat antaa äidilleen hyvän ja turvallisen loppuelämän. Tapaamismatkat ovat äidin näkökulmasta tärkeitä.

Maistraatti on lausunnossaan muun ohella todennut, ettei päämiehen varojen lahjoittamista koskevan asian ratkaiseminen kuulu maistraatin toimivaltaan. Valituksenalaisen päätöksen lisäksi M:lle oli jo aikaisemmin kirjeellä selvitetty niitä periaatteita, joiden mukaan edunvalvoja voi lahjoittaa päämiehensä varoja. Edunvalvoja voi päämiehensä puolesta antaa tavanomaisen ja merkitykseltään vähäisen lahjan, jos se on päämiehen tahto ja jos päämies ymmärtää asian. On todennäköistä, että K ei enää kykene antamaan oikeudellisesti merkittäviä tahdonilmaisuja. Lapsen käynnit äidin luona eivät myöskään ole sellaisia menoja, jotka päämiehen tulisi korvata muutoin kuin tavanomaisen lahjan muodossa.

M on vastauksessaan painottanut sitä, että vierailut äidin luona ovat tarpeellisia muun ohella hoidon tason valvonnan vuoksi. M on moittinut K:n palvelukodissa saamaa hoitoa ja tiedustellut, miten asiaa voisi tältä osin hoitaa, ettei äidin tarvitsisi virua hoitamattomuudessa.

HALLINTO-OIKEUDEN RATKAISU

Hallinto-oikeus jättää toimivaltaansa kuulumattomana tutkimatta asian siltä osin kuin M on kannelnut K:n saaman hoidon laadusta.

Hallinto-oikeus hylkää maistraatin päätöstä koskevan valituksen.

Perustelut

Hoidon laatua koskeva kantelu

K on hoidettavana palvelukodissa, joka tuottaa yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetussa laissa tarkoitettuja palveluja. Mainitun lain 8 §:n mukaan tällaisten palvelujen valvonta kuuluu asianomaiselle lääninhallitukselle sekä sille kunnalle, jossa palveluja annetaan. S:n kunnassa sijaitsevan palvelukodin antamien palvelujen valvonta kuuluu siis Lapin lääninhallitukselle ja S:n kunnalle. Hallinto-oikeus ei ole toimivaltainen tutkimaan asiaa tältä osin.

Maistraatin päätöstä koskeva valitus

Holhoustoimesta annetun lain 37 §:n 1 momentin mukaan edunvalvojan on hoidettava päämiehensä omaisuutta sillä tavoin, että omaisuus ja sen tuotto voidaan käyttää päämiehen hyödyksi ja tyydyttämään hänen henkilökohtaisia tarpeitaan. Saman lain 42 §:n mukaan täysi-ikäiselle määrätyn edunvalvojan tulee huolehtia siitä, että päämiehelle järjestetään sellainen hoito, huolenpito ja kuntoutus, jota on päämiehen huollon tarpeen ja olojen kannalta sekä päämiehen toivomukset huomioon ottaen pidettävä asianmukaisena.

Holhoustoimesta annetun lain 32 §:n 1 momentin mukaan edunvalvoja ei saa lahjoittaa päämiehensä omaisuutta. Jos päämies haluaa antaa lahjan, joka on olosuhteisiin nähden tavanomainen ja taloudelliselta merkitykseltään vähäinen, edunvalvojan tulee saman lain 38 §:n 2 momentin mukaan huolehtia siitä, että antajan tarkoitus voi toteutua. Säännöksen soveltaminen edellyttää, että päämiehen tahto voidaan selvittää.

Holhoustoimesta annetun lain 34 §:ssä on lueteltu ne oikeustoimet, joita edunvalvojalla ei ole oikeutta tehdä päämiehensä puolesta ilman holhousviranomaisen eli maistraatin lupaa. Pykälässä ei mainita päämiehen varojen lahjoittamista.

Edellä mainituista säännöksistä seuraa, että maistraatti ei voi määrätä edunvalvojaa lahjoittamaan päämiehen varoja tai antaa lupaa lahjoituksen tekemiseen. Lukuun ottamatta holhoustoimesta annetun lain 34 §:ssä erikseen lueteltuja luvanvaraisia oikeustoimia, maistraatti ei muutoinkaan voi antaa edunvalvojalle sitovia määräyksiä siitä, millaisia kustannuksia edunvalvoja voi päämiehen varoista suorittaa tai miten edunvalvojan muutoin tulee hoitaa päämiehen omaisuutta, vaan edunvalvojan on oman harkintansa mukaan huolehdittava päämiehen edun valvomisesta sekä päämiestä tai hänen varallisuuttaan koskevista asioista.

Maistraatin päätöksen lopputulosta ei siis ole syytä muuttaa.

Rovaniemen HAO

Antopäivä: 6.9.2002

Diaarinro: 00361/02/5900

Taltio: 02/0413/1

LUPA-ASIA - ARVOPAPEREIDEN HANKKIMINEN

X oli vuonna 2000 Y:n edunvalvojana ostanut tämän puolesta 200 Telia Abp:n osaketta. Maistraatti oli vuositilin tarkastamisen yhteydessä todennut, ettei mainitulle oikeustoimelle ollut haettu holhoustoimesta annetun lain 34 §:ssä tarkoitettua lupaa ja kehottanut tekemään lupahakemuksen jälkikäteen.

X oli tehnyt hakemuksen ja liittänyt siihen Y:n suostumuksen oikeustoimeen. Maistraatti on valituksenalaisella päätöksellään hylännyt hakemuksen todeten, että sijoituksen arvo oli päätöksentekohetkeen mennessä pudonnut runsaaseen kolmannekseen alkuperäisestä. Koska sijoitus ei ole turvannut omaisuuden säilymistä eikä kohtuullista tuottoa, ei oikeustointa voida pitää päämiehen edun mukaisena.

X on valituksessaan muun ohella todennut, ettei julkisen kaupankäynnin kohteena olevien arvopapereiden hankkimiseen päämiehen puolesta tarvita holhousviranomaisen lupaa. Telia Abp:n osakkeet on listattu Tukholman pörssissä, joten niillä käydään julkista kauppaa.

Jos lain tulkinta kuitenkin on sellainen, että ilman lupaa voidaan hankkia vain Helsingin arvopaperipörssissä noteerattuja arvopapereita, oikeustoimelle tulisi antaa hyväksyminen jälkikäteen. Osakkeita markkinoitiin kohtuullisen tuoton antavana turvallisena säästökohteena. Osakkeiden kurssi on tällä hetkellä alhainen, mutta osakkeet on hankittu pitkäaikaiseksi sijoitukseksi ja hankinta-ajasta on kulunut vasta kaksi vuotta. Päämiehen varainhoito on hajautettu eri tyyppisiin kohteisiin ja Telia Abp:n osakkeiden hankinta-aikaan niiden osuus hänen varallisuudestaan oli 8 prosenttia.

Asia on ratkaistava sen tilanteen ja niiden kriteereiden mukaan, jotka vallitsivat osakkeiden ostohetkellä. Jos osakekaupalle olisi haettu lupaa etukäteen, se olisi todennäköisesti myönnetty.

X on vaatinut, että valituksenalainen päätös kumotaan, koska kysymyksessä oleva oikeustoimi on pätevä ilman maistraatin hyväksymistä. Toissijaisesti hän on vaatinut, että osakekauppa hyväksytään.

HALLINTO-OIKEUDEN RATKAISU

Hallinto-oikeus hylkää valituksen.

PERUSTELUT

Holhoustoimesta annetun lain 34 §:n 1 momentin 13 kohdasta ilmenee, että edunvalvojalla ei ole oikeutta ilman holhousviranomaisen lupaa päämiehensä puolesta vastiketta antamalla hankkia mainitussa lainkohdassa tarkoitettuja sijoituskohteita. Poikkeuksen muodostavat muun muassa arvopaperit, joilla käydään arvopaperimarkkinalain (495/1989) 1 luvun 3 §:ssä tarkoitettu tavoin

julkisesti kauppaa. Viimeksi mainitun säännöksen mukaan arvopaperilla käydään julkisesti kauppaa arvopaperipörssin pörssilistalla tai muussa ostajien ja myyjien yhteensaattamiseksi ammattimaisesti järjestetyssä kaupankäynnissä, jolle on arvopaperimarkkinalain mukaisesti vahvistettu säännöt.

Telia Abp:n osakkeet on listattu Tukholman pörssissä, jonka toimintaa Suomen arvopaperimarkkinlaki ei koske. Koska Telia Abp:n osakkeilla ei näin ollen käydä arvopaperimarkkinalain (495/1989) 1 luvun 3 §:ssä tarkoitettuihin tavoin julkisesti kauppaa, edunvalvojalla ei ole oikeutta ilman holhousviranomaisen lupaa päämiehensä puolesta ostaa niitä.

Holhousviranomainen voi myöntää luvanvaraiselle oikeustoimelle luvan, jos se on päämiehen edun mukainen. Asiaa arvioitaessa on otettava huomioon, mitä laissa säädetään päämiehen omaisuuden hoitamisesta. Holhoustoimesta annetun lain 37 §:n I momentin mukaan edunvalvojan on hoidettava päämiehen omaisuutta sillä tavoin, että omaisuus ja sen tuotto voidaan käyttää päämiehen hyödyksi ja tyydyttämään hänen henkilökohtaisia tarpeitaan. Lain 39 §:n 2 momentista ilmenee, että sellainen omaisuus, jota ei ole käytettävä elatukseen tai muihin päämiehen tarpeisiin, on sijoitettava siten, että sen säilymisestä on riittävä varmuus ja että sille saadaan kohtuullinen tuotto.

Holhoustoimesta annetun lain 36 §:n 2 momentin mukaan oikeustoimi, jonka edunvalvoja on tehnyt ilman tarvittavaa lupaa, ei sido päämiestä, ellei holhousviranomainen sitä jälkepäin edunvalvojan hakemuksesta hyväksy. Pääsääntö siis on, ettei päämiehen puolesta ilman lupaa tehty oikeustoimi ole pätevä. Maistraatti voi hyväksyä oikeustoimen jälkikäteen, jos se on ollut päämiehen edun mukainen. Asiaa arvioidessaan maistraatti voi ottaa huomioon myös oikeustoimen tekemisen jälkeen ilmenneet asiaan vaikuttavat seikat.

X on kesäkuussa 2000 Y:n puolesta ostanut Telia Abp:n osakkeita. Osakkeiden arvo on tuolloin ollut 2 050.55 euroa. X on jälkikäteen hakenut maistraatin hyväksymistä osakekauppaan. Maistraatti on päätöstä tehdessään todennut, että Telia Abp:n sijoituksen arvo oli tuolloin 764 euroa; mitä seikkaa X ei ole kiistänyt. Tällä perusteella voidaan katsoa, ettei sijoitus ole holhoustoimesta annetun lain 39 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla turvannut päämiehen omaisuuden säilymistä eikä kohtuullista tuottoa ja ettei oikeustoimi siten ole ollut päämiehen edun mukainen. Maistraatin päätöksen muuttamiseen ei siis ole aihetta.

SOVELLETUT OIKEUSOHJEET

Perusteluissa mainitut

Holhoustoimesta annetun lain 35 §

Rovaniemen HAO

Antopäivä: 18.3.2002

Diaarinro: 00592/01/5300

Taltio: 02/0125/i

EDUNVALVONTAILMOITUS - ASIAKIRJAN JULKISUUS

L on puhelimitse pyytänyt maistraatilta tietoa siitä, kuka on ilmoittanut maistraatille hänen mahdollisesta edunvalvonnan tarpeestaan.

Maistraatti on päätöksessään todennut, että asiaan liittyy maistraatissa oleva asiakirja, josta ilmenee L:n pyytämä tieto. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 15 kohdan mukaan salassa pidettäviä asiakirjoja ovat asiakirjat, jotka sisältävät tietoja viranomaisen tehtäväksi säädetystä tarkastuksesta tai muusta valvontatoimeen liittyvästä seikasta, jos tiedon antaminen niistä vaarantaisi valvonnan tai sen tarkoituksen toteutumisen. Tällainen tieto on muun muassa tieto henkilöstä, joka on tehnyt valvontatoimeen johtaneen ilmoituksen.

Maistraatti hoitaa holhousviranomaisena sille säädettyä valvontatoimintaa, johon sisältyy sekä olemassa olevien edunvalvontojen valvontaa että edunvalvonnan tarpeessa mahdollisesti olevien henkilöiden etujen valvontaa. Tietojen antaminen edunvalvonnan tarpeesta ilmoittaneiden henkilöllisyydestä tekisi ennen pitkää tämän valvontatoiminnan mahdottomaksi, koska kukaan ei enää uskaltaisi tehdä kyseisiä ilmoituksia. Valvontamahdollisuuksien turvaaminen edellyttää luottamuksen suojaa ilmoituksen tekijöiden ja valvontaviranomaisen välillä. Maistraatti on katsonut, että kysymyksessä oleva asiakirja on tällä perusteella salassa pidettävä.

Edelleen maistraatti on päätöksessään todennut, että asianosaisella on kuitenkin oikeus saada tieto muunkin kuin julkisen asiakirjan sisällöstä, joka voi tai on voinut vaikuttaa hänen asiansa käsitteilyyn. Tätä oikeutta ei kuitenkaan ole muun muassa silloin, kun tiedon antaminen on vastoin erittäin tärkeää yksityistä etua. L on asianosainen edunvalvonta-asia. Henkilö, joka on tehnyt ilmoituksen edunvalvonnan tarpeesta on perustellusti pyytänyt oman turvallisuutensa vuoksi, että hänen nimeään ei tule ilmoittaa. Tämän vuoksi maistraatti on katsonut, että ilmoittajan henkilöllisyyden paljastuminen olisi vastoin ilmoittajan tärkeää yksityistä etua, minkä vuoksi L:llä ei ole asianosaisena oikeutta pyytämäänsä tietoon.

Edellä mainituilla perusteilla maistraatti on hylännyt L:n pyynnön. Samalla maistraatti on määrännyt L:n suoritettavaksi 1 300 markan suuruisen maksun L:n edunvalvonta-asian hoitamisesta.

VAATIMUKSET HALLINTO-OIKEUDESSA

Maistraatti on muun ohella lausunut, että käräjäoikeus oli päätöksessään katsonut, ettei L ollut edunvalvojan tarpeessa. L tarvitsi tiedon siitä, kuka oli ilmoittanut hänen edunvalvonnan tarpeestaan maistraatille mahdollisen poliisitutkinnan käynnistämistä ja vahingonkorvausvaatimusten esittämistä varten. L:n mukaan ilmoitus oli tehty hyötymistarkoituksessa. Maistraatin päätös oli perusteeton. L ei ollut väkivaltainen, joten salassapito ei ollut tarpeen ilmoittajan turvallisuuden vuoksi.

L on vaatinut, että maistraatin päätös kumotaan. L on lisäksi vaatinut, että ilmoittaja velvoitetaan korvaamaan hänelle edunvalvonta-asiasta aiheutuneet noin 5 000 markan määräiset sairaalalaskut korkoineen.

Vielä L on vaatinut poistettavaksi maistraatin määräämän 1 300 markan maksun aiheettomana.

Maistraatti on lausunnossaan todennut, että L:n edunvalvonnan tarpeesta ilmoituksen tehnyt henkilö oli pyytänyt nimensä salaamista oman turvallisuutensa vuoksi. Pyyntö ei ollut johtunut L:n väkivaltaisuudesta, vaan L:n omistamassa lomakylässä harjoitetusta liiketoiminnasta. Maistraatti on katsonut, ettei valituksenalaisen päätöksen muuttamiselle ollut esitetty perusteita.

L on vastauksessaan muun ohella lausunut, että L:n tuli saada tietää, kuka oli yrittänyt saada hänelle edunvalvojan, vaikka hän ei ollut sellaisen tarpeessa. L on lisäksi todennut, että maistraatin hänelle edunvalvonta-asiasta lähettämä lasku oli aiheeton.

HALLINTO-OIKEUDEN PÄÄTÖSLAUSELMA

Sikäli kuin valittaja on vaatinut ilmoittajan velvoittamista korvaamaan hänelle edunvalvonta-asiasta aiheutuneet sairaalalaskut, hallinto-oikeus jättää vaatimuksen toimivaltaansa kuulumattomana tutkimatta.

Siltä osin kuin valitus koskee maistraatin määräämää 1 300 markan maksua, hallinto-oikeus siirtää asian maistraatille käsiteltäväksi oikaisumenettelyssä.

Muilta osin hallinto-oikeus oli tutkinut asian.

Asiakirjoista saatavan selvityksen mukaan maistraatille on tehty ilmoitus, jossa maistraattia on pyydetty selvittämään L:n mahdollinen tarve edunvalvontaan. Ilmoitus on johtanut siihen, että maistraatti on tehnyt käräjäoikeudelle hakemuksen edunvalvojan määräämiseksi L:lle. Käräjäoikeus on 3.10.2001 antamallaan päätöksellä hylännyt maistraatin hakemuksen.

L on pyytänyt maistraatilta tietoa siitä, kuka on ilmoittanut maistraatille hänen mahdollisesta edunvalvonnan tarpeestaan. Kyseinen tieto ilmenee L:n edunvalvonta-asian yhteydessä maistraatissa laaditusta asiakirjasta.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 9 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada tieto viranomaisen asiakirjasta, joka on julkinen. Edellä mainitun lain 1 §:n mukaan viranomaisten asiakirjat ovat julkisia, jollei tässä tai muussa laissa erikseen toisin säädetä. Lain 24 §:ssä säädetään salassa pidettävistä viranomaisen asiakirjoista. Mainitun lain 24 §:n 1 momentin 15 kohdan mukaan salassa pidettäviä viranomaisen asiakirjoja ovat, jollei erikseen toisin säädetä asiakirjat, jotka sisältävät tietoja viranomaisen tehtäväksi säädetystä tarkastuksesta tai muusta valvontatoimeen liittyvästä seikasta, jos tiedon antaminen niistä vaarantaisi valvonnan tai sen tarkoituksen toteutumisen tai ilman painavaa syytä olisi omiaan aiheuttamaan vahinkoa asiaan osalliselle.

Maistraatti toimii holhousviranomaisena, joka hoitaa sille holhoustoimesta annetussa laissa säädettyä valvontatehtävää. Joka on saanut tiedon edunvalvonnan tarpeesta ilmeisesti olevasta henkilöstä, voi edellä mainitun lain 91 §:n mukaan vaitiolovelvollisuuden estämättä ilmoittaa asiasta holhousviranomaiselle. Ilmoituksen saatuaan holhousviranomaisen tulee ryhtyä toimenpiteisiin edunvalvonnan tarpeen selvittämiseksi ja tehdä tarvittaessa käräjäoikeudelle hakemus edunvalvojan määräämiseksi. Edunvalvonnan tarpeesta ilmeisesti olevasta henkilöstä maistraatille ilmoittaneen hen-

kilöllisyys on maistraatin tehtäväksi säädettyyn valvontatoimeen liittyvä tieto, jonka antaminen vaarantaisi valvonnan tai sen tarkoituksen toteutumisen ja joka näin ollen on viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 15 kohdan perusteella salassa pidettävä.

L on pyytänyt puheena olevaa tietoa häntä itseään koskevassa edunvalvonta-asiassa, joten hänen kohdallaan tulevat sovellettaviksi myös asianosaisen tiedonsaantioikeutta koskevat säännökset.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 11 §:n I momentin mukaan asianosaisella on oikeus saada asiaa käsittelevältä tai käsitelleeltä viranomaiselta tieto muunkin kuin julkisen asiakirjan sisällöstä, joka on tai on voinut vaikuttaa hänen asiansa käsittelyyn. Mainitun säännöksen 2 momentin 1 kohdan mukaan asianosaisella, hänen edustajallaan ja avustajallaan ei ole edellä 1 momentissa tarkoitettua oikeutta asiakirjaan, josta tiedon antaminen olisi vastoin erittäin tärkeää yleistä etua taikka lapsen etua tai muuta erittäin tärkeiltä yksityistä etua.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia koskevassa hallituksen esityksessä (HE 30/1998) todetaan, että erittäin tärkeä yksityinen etu voi liittyä yksilön turvallisuuden varmistamiseen. Sen selvittäminen, onko tiedon antaminen asiakirjasta vastoin erityisen tärkeää yleistä tai yksityistä etua, edellyttää aina tapauskohtaista kokonaisharkintaa.

L:n edunvalvonnan tarpeesta ilmoittanut henkilö on pyytänyt oman turvallisuutensa vuoksi, että hänen henkilöllisyytensä pidetään salassa. Asiakirjoista saatavan selvityksen mukaan ilmoittajan pyyntö ja maistraatin päätös perustuvat L:n omistamassa lomakylässä harjoitettuun liiketoimintaan. Tämän tarkempaa selvitystä ilmoittajan turvallisuuteen liittyvistä seikoista ei asiassa ole esitetty. Kyseisen puutteellisen selvityksen perusteella ei ole mahdollista tehdä asian ratkaisemisen edellyttämää kokonaisharkintaa. Tämän vuoksi hallinto-oikeus kumoaa valituksenalaisen päätöksen ja palauttaa asian maistraatille uudelleen käsiteltäväksi.

Rovaniemen HaO

Antopäivä: 7.9.2001

Diaarinumero: 01/0387/1

Taltio: 00210/01/4010

EDUNVALVOJAN PALKKIO - TOIMEENTULOTUKI

X on edunvalvojansa välityksellä anonut tukea joulukuun toimeentuloonsa. Viranhaltija on 3.1.2001 tekemällään päätöksellä hylännyt hakemuksen, koska toimeentulotukilaskelma on ollut ylijäämäinen. Viranhaltija on muun ohella lausunut, että menoina on otettu huomioon vain vuokra, koska lääkkeistä ja terveyskeskuslaskuista tulisi olla kuitit, joista näkyisi eräpäivä. Viranhaltijan mukaan kotipalvelumaksu sisältyy perusosaan ja edunvalvojan palkkio ei ole toimeentulotukeen oikeuttava meno.

X on saattanut asian lautakunnan käsiteltäväksi vaatien, että edunvalvojan palkkio otetaan menona huomioon toimeentulotukilaskelmassa. Hän on muun ohella lausunut, että päätös edunvalvojan määräämisestä on tehty joko maistraatissa tai käräjäoikeudessa eikä päämiehellä ole mahdollista irtautua siitä pelkästään omasta toivomuksestaan. Edunvalvojan palkkio on näin ollen päämiehen pakollinen menoerä.

Lautakunta on pysyttänyt viranhaltijan päätöksen. Lautakunta on lausunut, että X ei ole esittänyt mitään sellaista erityistä tarvetta tai olosuhdetta, jonka perusteella viranhaltijan päätöstä tulisi muuttaa. Edunvalvojan on huolehdittava siitä, että päämies saa varoistaan riittävästi rahaa henkilökohtaisiin menoihinsa. Edunvalvojalla on oikeus saada kohtuullinen palkkio, eikä se lautakunnan mukaan voi tarkoittaa sitä, että päämies joutuu sen vuoksi toimeentulotuen tarpeeseen. Muista hyväksyttävistä menoista tulee esittää laskut.

X on valituskirjelmässään vaatinut, että lautakunnan päätös kumotaan ja toimeentulotukea myönnetään. Edunvalvojan palkkio, sairaala- ja kotipalvelumaksut sekä lääkekulut tulee ottaa huomioon toimeentulotukeen oikeuttavina menoina.

X on muun ohella lausunut, että edunvalvojan palkkio on holhoustoimesta annetun lain 44 §:n 2 momentin mukaan hänen välttämätön ja pakollinen menoeränsä eikä hän voi yksipuolisesti sanoutua irti edunvalvonnasta. Toimeentulotukihakemuksessa ilmoitettuja sairaala- ja kotipalvelumaksuja tai lääkekuluja ei olisi tullut hylätä pyytämättä puuttuvia tositteita. X on liittänyt mainitut tositteet valituskirjelmäänsä.

Lautakunta on lausunut, että edunvalvoja ei voi periä palkkiota, ellei päämiehellä ole varoja. Lautakunta on lausunnossaan viitannut sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 1, 10 ja 11 §:iin.

HALLINTO-OIKEUDEN RATKAISU

Hallinto-oikeus kumoaa lautakunnan valituksenalaisen päätöksen ja palauttaa asian lautakunnalle uudelleen käsiteltäväksi.

PERUSTELUT

Toimeentulotuesta annetun lain 2 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada toimeentulotukea, jos hän on tuon tarpeessa eikä voi saada toimeentuloa ansiotyöllään, yrittäjätoiminnallaan, toimeentuloa turvaavien muiden etuuksien avulla, muista tuloistaan tai varoistaan. häneen nähden elatusvelvollisen henkilön huolenpidolla tai muulla tavalla.

Mainitun lain 7 §:n 1 momentin mukaan toimeentulotukea myönnettäessä otetaan huomioon perusosalla katettavat menot ja tarpeellisen suuruisina huomioon otettavat lisäosalla katettavat menot. Saman pykälän 3 momentin mukaan lisäosalla katetaan tarpeen mukaan muun ohella muut kuin perusosaan sisältyvät terveydenhuoltomenot ja muut henkilön erityisistä tarpeista tai olosuhteista johtuvat menot asetuksessa säädettävällä tavalla. Toimeentulotuesta annetun asetuksen 1 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan lisäosalla katetaan tarpeellisen suuruisena muut kuin perusosaan sisältyvät terveydenhuoltomenot ja 4 kohdan mukaan henkilön erityisistä tarpeista tai olosuhteista johtuvat toimeentulon turvaamiseksi tai itsenäisen suoriutumisen edistämiseksi tarpeellisiksi harkitut menot.

Toimeentulotuesta annetun lain 15 §:n 1 momentin mukaan toimeentulotuki määrätään kuukaudelta. Toimeentulotuki voidaan tarpeen mukaan myöntää ja maksaa kuukautta 1yhyemmältä tai pidemmältä ajalta. Saman pykälän 2 momentin mukaan toimeentulotuen perusteena olevia menoja sekä tuloja ja varoja laskettaessa menot, tulot ja varat otetaan huomioon silti ajanjaksolta, jota koskevana toimeentulotuki määrätään.

X:n valituskirjelmäänsä liittämistä terveydenhuoltomenoista on joulukuussa erääntynyt maksettavaksi 250 markan määräinen lääkelasku, joka näin ollen tulee ottaa menona huomioon joulukuun toimeentulotukilaskelmassa. Sairaala- ja kotipalvelumaksu ovat erääntyneet maksettaviksi marraskuussa, joten ne eivät ole toimeentulotukeen oikeuttavia menoja joulukuun toimeentulotuen tarvetta arvioitaessa.

X:n edunvalvojalla on oikeus palkkioon holhoustoimesta annetun lain 44 §:n 2 momentin nojalla, joten X:n on maksettava edunvalvojan palkkio edunvalvojan sitä vaatiessa. Näin ollen edunvalvojan palkkiota voidaan pitää X:n oloissa hänen erityisistä tarpeistaan tai olosuhteistaan johtuvana lisäosalla katettavana menonaan, joka tulee ottaa huomioon hänen toimeentulotuen tarvettaan arvioitaessa.

Edunvalvojalle maksettava palkkio ei ole sellainen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 1 §:ssä tarkoitettu kunnallinen sosiaali- tai terveystalvelu, johon mainittua lakia voitaisiin soveltaa.

Edellä lausutun johdosta hallinto-oikeus katsoo, että lautakunnan ei olisi tullut hylätä X:n hakemusta mainitsemillaan perusteilla.

Rovaniemen HAO

Antopäivä 5.9.2002

Diaarinumero 00277/02/5640

Taltio 02/0407/1

MAKSU – EDUNVALVOJAN MÄÄRÄÄMINEN

Maistraatissa oli 27.10.2000 tullut ilmi K:n mahdollinen edunvalvonnan tarve. Maistraatti oli 8.12.2000 tehnyt kärjäoikeudelle hakemuksen edunvalvojan määräämiseksi. Kärjäoikeus oli 3.10.2001 hylännyt hakemuksen ja maistraatti oli 5.10.2001 määrännyt edunvalvonta-asian hoitamisesta K:n maksettavaksi 1 300 markan suuruisen maksun.

K oli valittanut hallinto-oikeudelle asiakirjojen julkisuusasiassa, joka liittyi kysymyksessä olevaan edunvalvonta-asiaan. Samalla K oli vaatinut maistraatin määräämän maksun poistamista. Hallinto-oikeus oli 18.3.2002 antamallaan päätöksellä numero 02/0125/1 siirtänyt asian maksun määräämistä koskevalta osalta maistraatille oikaisumenettelyssä käsiteltäväksi.

Maistraatti on valituksenalaisella päätöksellään 3.4.2002 hylännyt K:n oikaisuvaatimuksen todeten, että maksu oli sisäasiainministeriön rekisterihallinnon suoritteiden maksuista antaman päätöksen mukainen.

K on valituksessaan hallinto-oikeudelle katsonut, että holhooja on määrättävä ennenkuin tällaista maksua voidaan määrätä. Kärjäoikeus on kuitenkin todennut, ettei K ole ollut edunvalvonnan tarpeessa. K:n mielestä maksu on osoitettava joko maistraatille itselleen tai edunvalvontaa hakeville.

K on vaatinut, että hänelle määrätty maksu poistetaan.

Maistraatti on lausunnossaan todennut muun muassa, että maksu on määrätty valtion maksuperustelain ja sen nojalla annettujen asetusten mukaisesti eikä maistraatilla ole ollut maksun määräämisessä harkintavaltaa.

HALLINTO-OIKEUDEN RATKAISU

Hallinto-oikeus kumoaa valituksenalaisen päätöksen ja poistaa K:lle määrätyn maksun.

Perustelut

Valtion maksuperustelain 8 §:n 2 momentin mukaan asianomainen ministeriö päättää, mitkä ministeriön hallinnonalan viranomaisten suoritteet ovat maksullisia. Maistraattien ja muun rekisterihallinnon suoritteiden maksullisuudesta päättää sisäasiainministeriö. Koska K:n asia on tullut vireille vuonna 2000, asiaan sovelletaan sisäasiainministeriön rekisterihallinnon suoritteiden maksuista 22.9.1999 antamaa päätöstä (916/1999), jota on muutettu 17.11.1999 (1055/1999).

Sisäasiainministeriön päätöksen 3a §:n 1 momentin mukaan maksullisia julkisoikeudellisia suoritteita, joista maistraatti perii päätöksen liitteenä olevan maksutaulukon mukaiset kiinteät maksut, ovat muun muassa edunvalvontaan liittyvät kärjäoikeudelle tehtävät hakemukset. Edunvalvontaan

liittyvästä käräjäoikeudelle tehtävästä hakemuksesta, jonka käsittely edellyttää holhousviranomaisen läsnäoloa käräjäoikeuden istunnossa, perittävän maksun suuruus on vuonna 2000 ollut 1 300 markkaa. Puheena olevan päätöksen 3 a §:n 2 momentin mukaan maksua käräjäoikeudelle tehtävästä edunvalvontaan liittyvästä hakemuksesta ei kuitenkaan peritä, jos päämiehen nettotulot ovat päätöksessä vahvistettua määrää alhaisemmat. Hallinto-oikeus katsoo, että sanottu säännös on epäselvä sen suhteen, tarkoitetaanko perimättä jättämisellä vain niitä tapauksia, joissa edunvalvoja on hakemuksen johdosta määrätty vaiko tämän lisäksi myös niitä tilanteita, joissa hakemus on hylätty ja edunvalvoja on jätetty määräämättä.

Hallinnossa yleisesti sovellettavan suhteellisuusperiaatteen mukaan viranomaisen toiminta on mitoitettava oikein. Sekä velvoitteiden asettamisen että etuuksien myöntämisen tulee olla kohtuullista.

Asiakirjoista ilmenee, että maistraatille on 27.10.2000 tehty holhoustoimesta annetun lain 91 §:n mukainen ilmoitus K:n mahdollisesta edunvalvonnan tarpeesta ja maistraatti on 8.12.2000 tehnyt käräjäoikeudelle hakemuksen edunvalvojan määräämiseksi. K ei itse ole pyytänyt, että maistraatti tekisi hakemuksen, vaan hän on vastustanut hakemuksen tekemistä ja edunvalvojan määräämistä. Lisäksi käräjäoikeus on todennut, ettei K ole ollut edunvalvonnan tarpeessa, ja hylännyt maistraatin hakemuksen.

Kun otetaan huomioon asian vireilletulotapa ja lopputulos, maksun määrääminen K:lle olisi kohtuutonta ja siten ristiriidassa hallinto-oikeudellisen suhteellisuusperiaatteen kanssa. Näissä olosuhteissa hallinto-oikeus katsoo, että edellä mainitun päätöksen 3 a §:n 1 momenttia on tulkittava niin, ettei maistraatin käräjäoikeudelle tekemästä edunvalvontaan liittyvästä hakemuksesta ole ollut määrättävä maksua hakemuksen tultua hylätyksi ja edunvalvojan jäätyä määräämättä.

Sovelletut oikeusohjeet

Perusteluissa mainitut.

Asiaa ratkaistaessa on toimitettu äänestys ja siinä esitetty eri mielipide ilmenee päätöksen liitteestä.

Eriävä mielipide Eri mieltä olleen hallinto-oikeustuomarin lausunto:

Maistraatti on holhousviranomainen, jonka tulee tarvittaessa tehdä käräjäoikeudelle hakemus edunvalvojan määräämiseksi sellaiselle henkilölle, joka on edunvalvonnan tarpeessa. Asiakirjoista ilmenee, että maistraatille oli 27.10.2000 tehty holhoustoimilain 91 §:n mukainen ilmoitus K:n mahdollisesta edunvalvonnan tarpeesta ja maistraatti oli 8.12.2000 tehnyt käräjäoikeudelle hakemuksen edunvalvojan määräämiseksi. Käräjäoikeus oli 3.10.2001 hylännyt maistraatin tekemän hakemuksen.

Valtion maksuperustelain 8 §:n 2 momentin mukaan asianomainen ministeriö päättää, mitkä ministeriön hallinnonalan viranomaisen suoritteet ovat maksullisia. Maistraattien ja muun rekisterihallinnon suoritteiden maksullisuudesta päättää sisäasiainministeriö.

Koska K:n asia on tullut vireille vuonna 2000, asiaan sovelletaan sisäasiainministeriön rekisterihallinnon suoritteiden maksuista 22.9.1999 antamaa päätöstä (916/1999), jota on muutettu 17.11.1999 (1055/1999). Ministeriön päätöksen 3a §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan edunvalvontaan liittyvistä käräjäoikeudelle tehtävistä hakemuksista peritään maksutaulukon mukainen kiinteä maksu. Päätöksen liitteenä olevan maksutaulukon mukaan edunvalvontaan liittyvästä käräjäoikeudelle tehtävästä

hakemuksesta, jonka käsittely edellyttää holhousviranomaisen läsnäoloa käräjäoikeuden istunnossa, perittävän maksun suuruus vuonna 2000 on ollut 1 300 markkaa. Muusta edunvalvontaan liittyvästä käräjäoikeudelle tehtävästä hakemuksesta perittävän maksun suuruus on ollut 300 markkaa.

Asian luonteesta johtuen holhousviranomaisen eli maistraatin läsnäolo käräjäoikeuden istunnossa on ollut tarpeen. Maksun määrää on siis pidettävä oikeana.

Valtion maksuperustelaissa ei ole selvästi säädetty, kuka on viranomaisen maksullisen suoritteiden osalta maksuvelvollinen. Valtion maksuperusteasetuksen 2 ja 3 §:n mukaan lasku on lähetettävä suoritteiden tilaajalle tai vastaanottajalle.

K on vaatinut, että maksu määrättäisiin edunvalvontaa hakeneen henkilön tai maistraatin suorittamaksi. Asia on pantu vireille holhousvoimilain 91 §:n mukaisella ilmoituksella, jonka tekijää ei ole asiassa pidettävä hakijana. Myöskään maistraatti ei voi olla maksuvelvollinen, koska asiassa on kysymys maistraatin antamasta palvelusta eli hakemuksen tekemisestä määrättävästä maksusta.

Maistraatti on sille holhousvoimilaissa asetetun velvollisuuden nojalla tehnyt käräjäoikeudelle hakemuksen edunvalvojan määräämiseksi K:lle. Hakemuksen johdosta K:n edunvalvojan tarve on tullut tuomioistuimessa tutkituksi ja hakemuksen tekeminen on siten ollut K:n edun mukaista, vaikka se ei olekaan johtanut edunvalvojan määräämiseen. Näin ollen K:ta voidaan pitää sellaisena julkisoikeudellisen suoritteiden vastaanottajana, jonka maksettavaksi hakemuksen tekemisestä säädetty maksu on voitu määrätä. Katson, että maistraatin päätöksen muuttamiseen ei ole aihetta.

Rovaniemen HAO

Antopäivä: 11.12.2000

Diaarinro: 00142/00/5900

Taltio: 00/0610/I

EDUNVALVOJAN MÄÄRÄÄMINEN – MAISTRAATIN TOIMIVALTA

Kunnan yleinen edunvalvoja on X:n hakemuksen mukaisesti määrätty hänen edunvalvojakseen 25.2.2000 lukien. Edunvalvojan tehtävänä on hoitaa X:n taloudellisia asioita.

X on valituksessaan todennut, ettei hän ole pyytänyt itselleen edunvalvojaa. X kertoo käyneensä psykiatrin vastaanotolla eläkeasiansa vuoksi. Samalla käynnillä sairaanhoitaja oli puhunut edunvalvojasta, jonka X oli ymmärtänyt tarkoittavan neuvonantajaa tai asianajajaa.

X on vaatinut, että edunvalvojan määräämistä koskeva maistraatin päätös kumotaan, koska asiassa on tapahtunut väärinkäsitys ja hän on allekirjoittanut asiakirjoja, joita ei ole edes nähnyt lukea. X on lisäksi vaatinut, että edunvalvojan sijaan hänelle määrätään oikeusavustaja.

HALLINTO-OIKEUDEN RATKAISU

X:n oikeusavustajan määräämistä koskeva vaatimus hylätään siltä osalta kuin se koskee tämän asian käsittelemistä, koska X kykenee hallintolainkäyttölain 19a §:ssä tarkoitettulla tavalla itse valvomaan etuaan tässä asiassa. Siltä osalta kuin X tarkoittaa muun oikeusavustajan määräämistä, hallinto-oikeus jättää asian toimivaltaansa kuulumattomana tutkimatta.

Hallinto-oikeus kumoo maistraatin valituksenalaisen päätöksen, joka koskee edunvalvojan määräämistä X:lle.

PERUSTELUT

Jos täysi-ikäinen sairauden, henkisen toiminnan häiriintymisen, heikentyneen terveydentilan tai muun vastaavan syyn vuoksi on kykenemätön valvomaan etuaan taikka huolehtimaan itseään tai varallisuuttaan koskevista asioista, jotka vaativat hoitoa, tuomioistuimien voi holhousvoimasta annetun lain 8 §:n 1 momentin mukaan määrätä hänelle edunvalvojan. Saman lain 12 §:n mukaan myös holhousviranomaisen eli maistraatin voi määrätä edunvalvojan henkilölle, joka 8 §:n mukaan on edunvalvonnan tarpeessa. Tällöin edunvalvojan määräämisen edellytyksenä on, että se, jonka etua olisi valvottava, kykenee ymmärtämään asian merkityksen ja että hän pyytää tiettyä henkilöä määrättäväksi edunvalvojakseen.

Psykiatrian erikoislääkärin 22.12.1999 antaman lausunnon mukaan X:llä on sairauden johdosta jo vuosien ajan ollut kyvyttömyyttä hoitaa asioita ja hän on itse toivonut edunvalvojan määräämistä. Lausunnosta ei kuitenkaan selvästi ilmene, onko X kyennyt ymmärtämään edunvalvojan määräämisen merkityksen. Lausunnossa todetaan lisäksi, ettei X:ää voida kuulla oikeudessa.

X on 4.2.2000 allekirjoittanut asiakirjan, jossa hän antaa suostumuksensa edunvalvojan määräämiseen. X:ää on myös 16.2.2000 kuultu henkilökohtaisesti maistraatin kunnanvirastossa järjestämässä tilaisuudessa, josta laaditun pöytäkirjan mukaan X on ymmärtänyt edunvalvojan merkityksen.

X:n valituksesta käy ilmi, että hän ei ole lääkärin vastaanotolla käydessään ymmärtänyt, että siellä on ollut kysymys muun ohessa edunvalvojan määräämistä varten tehdystä tutkimuksesta. Lisäksi valituksesta voidaan päätellä, että edunvalvojan tehtävät ja toimivalta ovat jääneet hänelle epäselviksi.

Lääkärintlausunnon ja muiden asiakirjojen perusteella ei voida todeta, että X on hakemuksen tehdessään kyennyt ymmärtämään edunvalvojan määräämistä koskevan asian merkityksen. Maistraatti ei näin ollen ole ollut toimivaltainen käsittelemään asiaa.

SOVELLETUT OIKEUSOHJEET

Perusteluissa mainitut sekä holhustoimesta annetun lain 86 §.

Turun HAO

Antopäivä: 15.3.2005

Diaarinumero: 01031/04/1207

Taltio: 05/0154/2

VUOSITILI – VALITUSKELPOINEN PÄÄTÖS

Maistraatti on tarkastettuaan L:n (s. 1921) edunvalvojan, asianajaja T:n tekemän, L:n vuoden 2002 edunvalvontaa koskevan tilin, antanut T:lle tilin johdosta huomautuksen. Maistraatti on katsonut, ettei T:n oikeustieteen tohtori E:ltä T:n avioliittoasiassa pyytämä lausunto ole ollut välttämätön ja ettei lausunnosta saatu hyötyä ole ollut oikeassa suhteessa verrattuna siitä aiheutuneisiin 5 000 euron kustannuksiin. Lisäksi T:n olisi tullut säännöstellä L:n käyttövaroja siten, ettei T:n määräämien käyttövarojen ylitys olisi ollut mahdollista.

Edunvalvoja T on vaatinut, että maistraatin päätös on kumottava ja T:lle annettu huomautus poistettava.

Vaikeasti dementoituneen L:n avioituminen K:n kanssa ei tapahtunut L:n aloitteesta. Avioliiton solmimisen ensisijainen tarkoitus oli saada perillisasema K:lle, joka sittemmin on tuomittu vankeusrangaistukseen L:n ennen avioliittoa kohdistuneesta törkeästä kavalluksesta. K hoiti avioliiton solmimisen siten, että T ja L:n lähiomaiset saivat tiedon avioliitosta vasta jälkikäteen. L:n tahdonmuodostus avioliittoa solmittaessa ei ollut toimen edellyttämällä tasolla. T:n tarkoitus oli selvittää, onko olemassa mahdollisuuksia syntyneen tilanteen oikaisemiseksi. T päätti sen jälkeen, kun hän oli keskustellut maistraatin edustajan kanssa, hankkia asiantuntijalausannon alan parhaalta asiantuntijalta. T ei tiedustellut etukäteen lausunnon hintaa eikä tehnyt myöhemmin reklamaatiota. T on pyrkinyt toiminnallaan turvaamaan päämiehensä edun parhaaksi harkitsemallaan tavalla.

Edunvalvojaksi tulonsa jälkeen T on välittömästi antanut pankeille tiedon edunvalvonnasta. T ei ole voinut valvoa pankkien toimintaa enempää, minkä vuoksi L:n tililtä on saatu nostettua T:n antaman käyttörahamääräyksen ylittäviä määriä. T on vaatinut liिकासuoritukset pankeilta takaisin. Käyttövarojen koskeva huomautus on aiheeton.

HALLINTO-OIKEUDEN RATKAISU

Hallinto-oikeus poistaa maistraatin päätökseen liitetyn valitusosoituksen ja jättää valituksen tutkimatta.

RATKAISUN PERUSTELUT

Holhustoimesta annetun lain mukaan holhousviranomaisen päätökseen haetaan muutosta hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Holhousviranomaisen päätökseen, joka koskee edunvalvojen keskinäisen erimielisyyden ratkaisemista, omaisuusluettelon antamista koskevan määräajan pidentämistä tai vuositilin antamisvelvollisuuden täyttämisaikajakohtaa, ei saa valittamalla hakea muutosta. Tarkastustoimenpiteiden osalta holhustoimesta annetussa laissa ei ole erillisiä muutoksenhakusäännöksiä.

Hallintolainkäyttölaissa päätöksellä, josta saa valittaa, tarkoitetaan toimenpidettä, jolla asia on ratkaistu tai jätetty tutkimatta. Tässä lainkohdassa määritellään valituskelpoinen hallintopäätös myös

siltä osin kuin kysymys on holhustoimesta annetussa laissa tarkoitetusta hallintoviranomaisen päätöksestä.

Maistraatti on holhustoimesta annetussa laissa säädettyä tarkastusvelvollisuutta täyttäessään katsonut, ettei T ole hoitaessaan päämiehensä L:n asioita toiminut maistraatin päätöksestä ilmenevin osin asianmukaisesti. Maistraatti ei ole samalla edes kehottanut T:tä palauttamaan kyseiset summat L:n tilille, eikä sitä seikkaa, onko T:llä velvollisuus palauttaa nuo summat, olisi voitukaan valituksenalaisella päätöksellä osapuolia sitovasti ratkaista. Maistraatin vuositilin tarkastamisen yhteydessä antama kyseisenlainen huomautus ei edellä lausutuilla perusteilla sisällä hallintolainkäyttölaissa tarkoitettua valituskelpoista päätöstä.

Sovelletut oikeusohjeet

Laki holhustoimesta 56 § 1 mom ja 87 § 1 mom

Hallintolainkäyttölaki 5 § 1 mom ja 51 § 2 mom

Turun HAO

Antopäivä 24.5.2004

Diaarinumero 01544/03/5900

Taltio: 04/0363/2

LUPA-ASIA - LAINAN OTTAMINEN

Edunvalvoja H on pyytänyt maistraatilta lupaa ostaa päämiehelleen K:lle 38 500 euron hinnasta Asunto Oy:n osakkeet nrot 892-932. Lisäksi edunvalvoja on pyytänyt maistraatin lupaa saada rahoittaa osakkeiden osto päämiehen lukuun otettavalla 35 000 euron suuruisella lainalla ja antaa lainan vakuudeksi päämiehen nimissä oleva talletusvakuus tai ostettavan asunnon osakkeet ja osittainen talletusvakuus. Mikäli maistraatti suostuu lainoitusjärjestelyyn, edunvalvoja on myös pyytänyt lupaa saada pantata asuntoon oikeuttavat osakkeet tai määräaikaistalletuksen otettavan luoton vakuudeksi.

Maistraatti on antanut edunvalvojalle luvan ostaa päämiehensä puolesta päämiehen lukuun Asunto Oy:n osakkeet nrot 892-932 enintään 38 500 euron hinnasta. Lupa on voimassa 30.11.2003 saakka.

Maistraatti ei ole antanut edunvalvojalle lupaa ottaa päämiehensä puolesta päämiehen lukuun 35 000 euron suuruista pankkilainaa eikä antaa vakuudeksi päämiehellä nyt olevaa sijoitustiliä tai ostettavia asunto-osakkeita ja talletusvakuutta.

Edunvalvoja on vaatinut hallinto-oikeudessa, että maistraatin päätös on kumottava siltä osin kuin lupaa ei ole myönnetty. K:lla on Osuuspankissa 55 000 euron talletus määräaikaistilillä, johon on saatu neuvoteltua 2,70 prosentin tuotto. Talletus on sidottu vuodeksi kerrallaan. Vuotuinen korko on voitu liittää pääomaan, koska K:n saama eläke on riittänyt hänen elantomenoihinsa ja tulee riittämään kasvaviin menoihin myös asunnon ostamisen jälkeen.

Jos K:n hyvätuottoinen talletus turvallisella määräaikaistilillä joudutaan nostamaan asunnon ostoa varten, menetetään samalla lähes vuoden ajalta saatavissa oleva korkohyöty. Lisäksi menetetään enemmänkin kuin laskennallinen korkotuotto, koska suuremmalle sijoitukselle on yleensä saatavissa aina hieman parempi tuotto. Pankin laskelman mukaan korkotappio olisi vähintään 660 euroa ja enintään 960 euroa. Talletus myös kasvaa vuosittain, jos korko voidaan lisätä pääomaan, kuten tässä tilanteessa voidaan tehdä. Talletukselle on siten saatavissa kumulatiivinen laskennallinen tuotto, joka esimerkiksi kymmenen vuoden aikana muodostaa hyvin merkittävän pääoman lisäyksen. Mahdollinen laina sen sijaan vähenisi kuukausittain automaattiveloituksena ilman lisäkustannuksia. Verotuksellista etua ei ole laskettu, koska talletuksen lähdevero ja korkovähennyksen alijäämähyvitys ovat nykyisin samansuuruiset.

Jos asuntolainan korko myöhemmin nousisi selvästi suhteessa talletuksesta saatavaan tuottoon, voidaan loput lainasta maksaa kokonaan pois koska tahansa talletuksen vapauduttua käyttöön esimerkiksi vuosittain tai muutaman vuoden välein.

HALLINTO-OIKEUDEN RATKAISU

Hallinto-oikeus hylkää valituksen.

Perustelut

Holhustoimesta annetun lain mukaan edunvalvojalla ei ole ilman holhousviranomaisen lupaa päämiehensä puolesta luovuttaa pantiksi omaisuutta, ottaa muuta lainaa kuin valtion takaamaa opintolainaa eikä vastiketta antamalla hankkia osakkeita tai osuuksia, jotka oikeuttavat hallitsemaan huoneistoa. Holhousviranomainen voi myöntää edellä tarkoitettun luvan, jos oikeustoimi tai toimenpide, johon lupaa haetaan, on päämiehen edun mukainen. Tällöin on otettava huomioon, mitä holhustoimesta annetussa laissa säädetään omaisuuden hoitamisesta.

Edunvalvojan on edellä mainitun lain mukaan hoidettava päämiehensä omaisuutta sillä tavoin, että omaisuus ja sen tuotto voidaan käyttää päämiehen hyödyksi ja tyydyttämään hänen henkilökohtaisia tarpeitaan. Tässä tehtävässään edunvalvojan tulee tunnollisesti pitää huolta päämiehen oikeuksista ja edistää hänen parastaan.

Maistraatti on myöntänyt K:n edunvalvojalle luvan ostaa K:n nimiin 24.7.2003 allekirjoitetusta luonnoskauppakirjasta ilmenevät Asunto Oy:n 39,50 neliömetrin suuruisen huoneiston hallintaan oikeuttavat osakkeet 38 500 euron kauppahinnasta. Kauppa on ollut tarkoitus rahoittaa Osuuspankista 10 vuodeksi otettavalla 35 000 euron suuruisella lainalla, jonka korko olisi Euribor 12 kk + 1,00 ja todellinen vuosikorko 3,37 prosenttia. Lainan maksuerä olisi 343 euroa kuukaudessa ja lainan järjestelypalkkio sekä toimitusmaksu yhteensä 100 euroa. Vakuudeksi pankki on edellyttänyt annettavan talletusvakuuden tai ostettavat asunto-osakkeet ja osittaisen talletusvakuuden.

Maistraatin hallinto-oikeudelle antaman lausunnon mukaan maistraatti ei ole pitänyt lainanottoa asunto-osakkeen ostamiseksi perusteltuna, koska K:lla on ollut olemassa kauppaan tarvittavat rahavarat. Esitettyjen laskelmien perusteella maistraatti on todennut talletuksen ja lainan korkoeron olevan 0,67 prosenttia, jonka lisäksi velan hintaa lisäävät lainan järjestelypalkkio ja toimitusmaksu. Lainan korko on sidottu Euriboriin ja on mahdollista, että korkoero tulevaisuudessa kasvaa huomattavastikin. Talletuksen korkohyödystä esitetty laskelma ei ole sinällään vertailukelpoinen lainan kustannuksista esitetyn laskelman kanssa, koska korkolaskelma on laadittu 55 000 euron pääomalle velan pääoman ollessa 35 000 euroa. Vaikka kauppa rahoitettaisiin talletusvaroilla, päämies saisi edelleen korkotuoton 20 000 euron suuruiselle talletukselle. Talletus erääntyy jo tammikuussa 2004 ja kun päämiehellä on vuositilin mukaan muitakin varoja, talletuksen mahdollisen ennaikaisen nostamisen taloudelliset vaikutukset ovat suhteellisen vähäisiä. Sen sijaan päämiehen sitominen 10 vuotta kestävään velkasuhteeseen ei ole päämiehen edun mukaista.

Maistraatti on lisäksi todennut, että edunvalvoja ei ole toimittanut pyydettyjä tulo- ja menolaskelmia, joista voitaisiin arvioida päämiehen maksukykyä ja reaalista maksuvaraa. Päämiehen taloudellista tilannetta on arvioitu vuoden 2002 vuositilin perusteella. Vuositilistä on voitu todeta, ettei K:n asuessaan kasvattiäitinsä luona J:n kunnassa ole tarvinnut varsinaisesti osallistua asumiskuluihin ja että hänen elinkustannuksensa ovat olleet pienet. Kun K siirtyy uuteen asuntoon A:n kuntaan, hänen menonsa kasvavat joka tapauksessa huomattavasti aiempaan verrattuna ilman lainanhoito-kustannuksiakin.

Vastaselityksen mukaan K:n tarkoituksena ei ole muuttaa ostamaansa asuntoon vakituisesti asumaan, vaan hän käyttää asuntoa vain tilapäisesti yöpyessään K:n kunnassa. K:lla on kunnassa sosiaalitoimen järjestämä työpaikka, joten hän tulee edelleen asumaan vakituisesti J:n kunnassa kasvattiäitinsä luona. Näin ollen asumiskustannuksetkaan eivät välttämättä nouse merkittävästi. Oma asunto A:n kunnassa on kuitenkin tärkeä K:n itsenäistymisen kannalta ja myös siksi, että hänellä on A:n kunnassa tuttavuuksia. A:n kunnassa sijaitsevaa A:n asuntoa on kalustettu viemällä osa K:n kalusteista J:n kunnasta

A:n kuntaan. K:n kasvattiäiti on myös osallistunut sisustustöihin, joten kustannukset ovat olleet hyvin kohtuulliset.

Vastaselityksessä todetaan edelleen, että velan korkomenot on mahdollista kattaa talletuksesta saatavalla korkotulolla. Toisaalta menojen lisääntyminen pakottaa K:n säästämään sellaisissa menoissa, joihin hän nyt käyttäisi rahaa turhankin paljon ellei käyttövarojen määrää rajoitettaisi. K:n nettotulot verojen jälkeen ovat 1 487,32 euroa kuukaudessa. Lainanhoitomenot olisivat 343 euroa ja asunnon vastike 43,50 euroa kuukaudessa, joten K:n kaikkiin muihin menoihin jäisi kuukausittain käytettäväksi noin 1 100 euroa.

Hallinto-oikeuden johtopäätökset

K voi rahoittaa asunto-osakkeiden oston määräaikaistilillä olevilla varoillaan. Kaupan jälkeen tilille jää vielä noin 20 000 euroa, jotka voidaan sijoittaa tuloa tuottavasti. Talletuksen ja lainan korkoero on asiakirjoissa olevan selvityksen mukaan vähäinen. Toisaalta korkoero voi 10 vuoden laina-aikana suurentua huomattavastikin lainakorkojen mahdollisesti noustessa. K:n määräaikaistilillä oleva talletus on sidottu vain vuodeksi kerrallaan, joten talletuksen ennaikaisen nostamisen taloudelliset vaikutukset eivät ole kovin suuria.

Vastaselityksessä esitetyn selvityksen mukaan K pystyy kuukausituloillaan maksamaan lainan hoitomenot ja asunnon vastikkeen niin, että hänelle jää varoja vielä muihinkin menoihin.

Edellä kerrottuja seikkoja toisiinsa verrattaessa ja niiden merkittävyyttä arvioitaessa on otettava huomioon, että holhustoimesta annetun lain mukaan edunvalvojan on hoidettava päämiehensä omaisuutta sillä tavoin, että omaisuus ja sen tuotto voidaan käyttää päämiehen hyödyksi ja tyydyttämään hänen henkilökohtaisia tarpeitaan. Rahoittamalla asunto-osakkeiden kauppa määräaikaistilillä olevilla varoilla ja sijoittamalla yli jäävät varat tuloa tuottavasti turvataan K:n edut ja tarpeet paremmin kuin sitomalla K enimmillään jopa 10 vuoden velkasuhteeseen. Jälkimmäisessä vaihtoehdossa K:n henkilökohtaiseen käyttöön jää varoja enemmän kuin ensimmäisessä, mutta tällöin on myös otettava huomioon se vastaselityksessä esitetty seikka, että K:n käyttövarojen määrää on nykyiselläänkin rajoitettava. Luvan antaminen lainanottoon ei näin ollen ole K:n edun mukaista. Maistraatti on voinut hylätä hakemuksen valituksessa tarkoitetuilta osilta.

Sovelletut oikeusohjeet

Laki holhustoimesta 34 § 1 mom 2, 4 ja 10 kohdat, 37 § 1 mom, 38 § 1 mom sekä 39 § 1 ja 2 mom

Turun HaO

Antopäivä: 28.11.2002

Diaarinro: 01814/02/5900

Taltio: 02/0680/2

LUPA-ASIA – ASUNNON MYYNTI -VALITUSOIKEUS

Asianajaja A on X:n edunvalvojana pyytänyt holhousviranomaisen lupaa päämiehensä puolesta myydä tämän omistamat Asunto Oy -nimisen yhtiön osakkeet nrot 1279-1296, jotka oikeuttavat huoneiston B 56 hallintaan osoitteessa K-katu 16 b, B:lle ja C:lle 41 200 euron kauppahinnalla ja muutoin hakemuksen liitteenä olevan allekirjoittamattoman kauppakirjan mukaisin ehdoin.

Maistraatti on myöntänyt asianajaja A:lle X:n edunvalvojana luvan myydä Asunto Oy -nimisen yhtiön osakkeet nrot 1279-1296, jotka oikeuttavat huoneiston hallintaan osoitteessa K-katu 16 D 56, hakemuksen liitteenä olleen kauppakirjan ehtojen mukaisesti.

K on vaatinut, että maistraatin päätös on kumottava. Asunnon mahdollinen myyntisopimus on peruutettava tai sitä on muutoin siirrettävä, kunnes asia on kaikkien osapuolten kannalta hyväksytty ja nykyiselle vuokralaiselle osoitettu toinen asumisvaihtoehto.

Maistraatti on antanut luvan myydä Asunto Oy -nimisen yhtiön osakkeet, jotka oikeuttavat huoneiston hallintaan osoitteessa K-katu 16 D 56. Myyntikohteesta on epäselvyyttä, minkä vuoksi asian käsittelyyn on saatava lisäaikaa.

Mikäli kaupan kohteena on osoitteessa K-katu B b 56 sijaitseva huoneisto, niin tämän huoneiston asunnon omistaja X on vuokrannut. Vuokralainen ei ole saanut minkäänlaista irtisanomisilmoitusta vuokrasopimuksen purkamiseksi.

K on saanut valtuudet myydä X:n asunto-osakkeen jo ennen edunvalvojan mukaantuloa muiden asioiden hoitoa varten.

HALLINTO-OIKEUDEN RATKAISU

Hallinto-oikeus ei tutki K:n valitusta

Ratkaisun perustelut

Holhoustoimesta annetun lain mukaan holhousviranomaisen päätökseen haetaan muutosta hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallintolainkäyttölain mukaan päätöksestä saa valittaa se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa.

Maistraatti on antanut X:n edunvalvojalle luvan myydä X:n omistamat asunto-osakeyhtiön osakkeet. Maistraatin päätös on siten kohdistettu vain X:ään, eikä päätös sillä perusteella, että K mahdollisesti asuu myyntiluvassa tarkoitettussa huoneistossa, vaikuta K:n oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun siten välittömästi, että hänellä olisi oikeus omissa nimissään valittaa päätöksestä. K ei myös-

kään ole esittänyt valtakirjaa tai muuta selvitystä mahdollisesta oikeudestaan edustaa X:ää. K:lla ei näin ollen ole oikeutta valittaa maistraatin päätöksestä.

Sovelletut oikeusohjeet

Laki holhustoimesta 87 § 1 mom

Hallintolainkäyttölaki 6 § ja 51 § 2 mom

Turun hallinto-oikeus

Antopäivä: 19.12.2001

Taltio 01/0727/2

Diaarinro: 02208/00/5900

LUPA-ASIA – ASUNNON OSTAMINEN – LAPSEN ELATUS

Y on poikansa P:n edunvalvojana pyytänyt holhousviranomaisen lupaa Asunto Oy -osakkeiden nrot 123-156 ostoon. P:n omistusosuus olisi 52,5 prosenttia ja Y:n 47,5 prosenttia

Maistraatti ei ole myöntänyt lupaa asunto-osakkeiden ostoon P:n omistusosuuden osalta. P:n osuus rahoitettaisiin hänen isänsä jälkeen saamallaan 105 100 markan vakuutuskorvauksella. Y kattaisi oman osuutensa lainavaroin, jolloin osakekirjat jouduttaisiin antamaan pankille lainan maksun vakuudeksi. P:n edun mukaista ei ole sitoa hänen rahojaan yhteisomistussuhteeseen, koska omaisuuden realisointi tulevaisuudessa saattaisi olla hankalaa. Myöskään osakekirjojen panttausta lainan vakuudeksi ei ole pidettävä hänen etunsa mukaisena. Lisäksi maistraatti on todennut, että edunvalvojan on huoltajana ja elatusvelvollisena hankittava alaikäiselle lapselleen koti, ja että päämies ei ole velvollinen rahoittamaan omaa asumistaan. Hänellä oleva varallisuus on sijoitettava johonkin muuhun turvalliseen ja tuottoa tuovaan kohteeseen.

Y on vaatinut, että maistraatin päätös on kumottava ja lupa asunto-osakkeiden ostoon myönnettävä.

P:n saama vakuutuskorvaus on asunto-osakkeisiin sijoitettuna paremmassa tallessa kuin vapailla rahamarkkinoilla, joihin sisältyy aina riski pääoman menettämisestä. Y on valmis allekirjoittamaan minkä tahansa asiakirjan, jolla hän luopuu omasta osuudestaan asuntoon P:n tullessa täysi-ikäiseksi.

HALLINTO-OIKEUDEN RATKAISU

Hallinto-oikeus hylkää valituksen.

Ratkaisun perustelut

Holhoustoimesta annetun lain mukaan edunvalvojalla ei muun muassa ole oikeutta ilman holhousviranomaisen lupaa päämiehensä puolesta luovuttaa tai vastiketta antamalla hankkia osakkeita tai osuuksia, jotka oikeuttavat hallitsemaan huoneistoa. Holhousviranomainen voi myöntää luvan, jos oikeustoimi tai toimenpide, johon lupaa haetaan, on päämiehen edun mukainen.

Mainitun lain mukaan edunvalvojan on hoidettava päämiehensä omaisuutta sillä tavoin, että omaisuus ja sen tuotto voidaan käyttää päämiehen hyödyksi ja tyydyttämään hänen henkilökohtaisia tarpeitaan. Edunvalvojan on säilytettävä omaisuus, jota päämies edun valvonnan kestäessä tai myöhemmin tarvitsee asumista tai elinkeinon harjoittamista varten tai jolla muutoin on päämiehelle erityistä arvoa. Muu omaisuus, jota ei ole käytettävä elatukseen tai muihin päämiehen tarpeisiin, on sijoitettava siten, että sen säilymisestä on riittävä varmuus ja että sille saadaan kohtuullinen tuotto.

Lapsen elatuksesta annetun lain mukaan lapsella on oikeus riittävään elatukseen. Se käsittää lapsen kehitystason mukaisten aineellisten ja henkisten tarpeiden tyydyttämisen, lapsen tarvitseman hoidon ja koulutuksen sekä tästä aiheutuvat kustannukset. Vanhemmat vastaavat lapsen elatuksesta kykyn-

sä mukaan. Vanhempien elatuskykyä arvioitaessa otetaan huomioon heidän ikänsä, työkykynsä ja mahdollisuutensa osallistua ansiotyöhön, käytettävissä olevien varojen määrä sekä heidän lakiin perustuva muu elatusvastuunsa. Vanhempien elatusvastuun laajuutta arvioitaessa otetaan huomioon myös lapsen kyky ja mahdollisuudet itse vastata elatuksestaan sekä seikat, joiden johdosta vanhemmille ei aiheudu lapsen elatuksesta kustannuksia tai ne ovat vähäiset.

P:n isä on kuollut 7.8.2000. Henkivakuutusyhtiön 8.11.2000 tekemän korvauspäätöksen mukaan P:lle maksetaan työntekijäin ryhmähenkivakuutuksen vakuutusehtojen mukaisesti isänsä edunsaajana vakuutussumma 105 100 markkaa.

P ei ole saamallaan vakuutuskorvauksella velvollinen osallistumaan oman asumisensa rahoittamiseen. Vakuutuskorvauksen sijoittamista päämiehen ja hänen edunvalvojansa yhteiseksi kodiksi tarkoitettuun asuntoon ei ole myöskään pidettävä päämiehen edun mukaisena, koska päämiehen rahavarojen säilymisestä ei ole riittävää varmuutta eikä niille saada kohtuullista tuottoa. Maistraatti on päätöksessään mainitsemillaan perusteilla voinut hylätä P:n hakemuksen.

Sovelletut oikeusohjeet

Laki holhoustoimesta 34 § 1 mom 10 kohta, 3S §. 37 § 1 mom ja 39 §

Laki lapsen elatuksesta 1 ja 2 §

Vaasan HAO

Antopäivä 9.6.2010

Nro 10/0314/3

Dnro 00253/08/1207

Lupa perinnöstä luopumiseen

Muutoksenhakija:

X edunvalvojanaan edunvalvojan sijainen yleinen edunvalvoja Y

Päätös, johon on haettu muutosta:

Viranomaisen Kokkolan maistraatti Päivämäärä 11.1.2008

Kokkolan maistraatti on hylännyt X:n yleisen edunvalvojan hakemuksen, jolla hakija on pyytänyt lupaa luopua päämiehensä, Y:n puolesta perinnöstä tämän puolison jälkeen siten, että päämies luopuu puolisoitten keskinäisestä omistusoikeustestamentista ja ottaa sen vastaan hallintaoikeustestamenttina.

Perusteluinaan maistraatti on lausunut seuraavaa:

Päämiehen puoliso A on kuollut 18.7.2007. Puolisoilla on 19.8.1976 allekirjoitettu keskinäinen omistusoikeustestamentti, ja testamentissa on toissijais määräys, jonka mukaan omaisuus molempien kuoltua jaetaan puolisoitten yhteisille rintaperillisille lain mukaan. Pesän säästö on perukirjan mukaan 190.986,36 euroa ja lesken säästö 191.450,37 euroa. Puolisoilla on avio-oikeus kaikkeen toistensa omaisuuteen. Päämiehenä oleva leski asuu palvelutalossa ja hänen oma omaisuutensa koostuu rahavaroista. Lesken puolesta on vedottu avioliittolain 103 §:n 2 momentin mukaiseen oikeuteen olla luovuttamatta omaisuuttaan tasinkona vainajan perillisille. Tämän perusteella tasinkoa ei tule luovutettavaksi, kun lesken omaisuuden säästö ainakin perukirja-arvojen perusteella on N:ää suurempi. A:n jäämistöön kuuluu omaisuutta rahavaroina velkojen ja poistojen jälkeen noin 106.000 euroa, puolison kuoltua tyhjillään oleva yhteisenä kotina käytetty asuinkiinteistö, rakentamaton tila sekä henkilöauto ja vähäinen määrä muuta irtainta omaisuutta.

Sovellettavat säännökset

Holhustoimesta annetun lain 34 §:n 1 momentin 7 kohdan mukaan edunvalvojalla ei, jollei laissa toisin säädetä, ole oikeutta ilman holhousviranomaisen lupaa päämiehensä puolesta luopua perinnöstä tai luovuttaa päämiehensä perintöosuutta. Testamentista luopuminen rinnastetaan perinnöstä luopumiseen ja edellyttää siten maistraatin lupaa. Holhustoimesta annetun lain 35 §:n mukaan lupa voidaan myöntää, jos oikeustoimi tai toimenpide, johon lupaa haetaan, on päämiehen edun mukainen. Tällöin on otettava huomioon, mitä 37-41 §:ssä säädetään omaisuuden hoitamisesta. Lain 37 §:n 1 momentin mukaan edunvalvojan on hoidettava päämiehensä omaisuutta sillä tavoin, että omaisuus ja sen tuotto voidaan käyttää päämiehen hyödyksi ja tyydyttämään hänen henkilökohtaisia tarpeitaan. Tässä tehtävässään edunvalvojan on tunnollisesti pidettävä huolta päämiehen oikeuksista sekä edistettävä hänen parastaan. Säännöskohta ilmaisee edunvalvojan huolellisuusvelvoitteen ja korostaa myös sitä, että edunvalvonnassa on kyse päämiehen eikä esimerkiksi hänen perillistensä etujen valvomisesta. Edunvalvojan on 39 §:n mukaan säilytettävä omaisuus, jota päämies tarvitsee asumista tai elinkeinon harjoittamista varten taikka jolla on päämiehelle erityistä arvoa. Muu omaisuus, jota ei ole käytettävä päämiehen elatukseen tai muihin tarpeisiin, on sijoitettava turvallisesti ja kohtuullisen tuottavasti.

Hallituksen esityksessä 34 §:n 1 momentin 9 kohdan perusteluissa on todettu, ettei lupaa yleensä voida myöntää perittävän eläessä, jolloin perintöosuuden varallisuusarvosta ei ole tietoa. Luopumista ei silloin voida pitää niiden periaatteiden mukaisena, joita on noudatettava päämiehen omaisuutta hoidettaessa. Oikeuskäytännössä perinnöstä luopumista koskevien asioiden perusteluissa luopumista on todettu pidettävän mahdollisena lähinnä ylivelkaisissa pesissä taikka jos päämies on jo saanut osuutensa ennakkoon.

Luvan myöntämistä puoltavia näkökohtia

Päämies ei voi käyttää tai muulla tavoin hyödyntää jäämistöön kuuluvaa omaisuutta. Päämiehen omat varat riittävät turvaamaan hänelle parhaan mahdollisen hoidon ja huolenpidon, eikä testamenttisaannolla ole merkitystä hänen henkilökohtaisten tarpeidensa ja hyvinvointinsa kannalta. Hakemuksen mukaisesti toimittaessa päämies saisi jäämistöomaisuuden tuoton holhoustoimesta annetun lain 39 § 2 momenttia vastaavalla tavalla. Hallintaoikeuden haltija vastaavasti vastaa perintökaaren 12 luvun mukaan sellaisista omaisuudesta menevistä kustannuksista, jotka ovat sen laatuksia, että ne tulee suorittaa hänen hallinta-aikansa tuotolla. Perilliset eivät ilman hallintaoikeuden haltijan suostumusta voi luovuttaa tai pantata hallintaoikeuden kohteena olevaa omaisuutta.

Kun testamentinsaaja hallintaoikeustestamentin nojalla saa hyväkseen omaisuuden tuoton, luopuminen oikeastaan kohdistuu omistajan määräysvaltaan. Luopumisella ei sen vuoksi tässä tapauksessa ole vaikutusta päämiehen tosiasialliseen oikeusasemaan. Päämies ei terveydentilansa ja kuolemanvaraistoimien osalta lisäksi testamentin toissijaismääräyksen vuoksi voisi käyttää luovutuskompetenssiaan. Puolisoiden tahto joka tapauksessa toteutuu, kun omaisuus molempien kuoltua testamentin toissijaismääräyksen mukaisesti jaetaan heidän perillisilleen.

Hakemusta vastaan puhuvia perusteita

Päämiehelle ei tule suoranaista hyötyä omistusoikeudesta luopumisesta eikä luopuminen ole päämiehen kannalta muutoinkaan tarpeen. Luopumisella ei voida edistää päämiehen henkilökohtaisten tarpeiden tyydyttämistä. Taloudelliselta kannalta testamentin vastaanottaminen lisää päämiehen varallisuutta. Holhousoikeudellisia lupa-asioita koskevassa oikeuskäytännössä ratkaisujen perusteena ei ole annettu merkitystä sille, onko päämiehellä tarvetta lisäomaisuuden saamiselle.

Päämiehen maksettavaksi ei tule perintöveroa, jos testamentti otetaan vastaan hallintaoikeustestamenttina. On kuitenkin kyseenalaista, voidaanko verosäästöä pitää päämiehelle koituvana taloudellisena hyötynä. Perintövero ja omaisuuden hoitamisesta aiheutuvat kustannukset voidaan maksaa päämiehelle perintönä tulevista varoista. Toki rahavarat ja niille kertyvä tuotto ovat ilman veroa kaiken kaikkiaan suuremmat, mutta tosiasiallinen hyöty perintöverojen vähenemisestä koituu vasta perillisille,

Päämies ei voi ottaa kantaa testamentin vastaanottamista koskevaan asiaan.

Johtopäätös ja päämiehen edun arviointi

Päämiehen henkilökohtaisten tarpeiden vuoksi ei ole tarvetta ottaa vastaan omaisuutta. Oikeuskäytännössä tälle ei kuitenkaan ole annettu merkitystä ratkaisun perusteena. Luopumisen tueksi esitetyt perusteet vaikuttavat tosin yleisen elämäkokemuksen mukaan ihmisten harkintaan. Kun päämies itse ei voi ottaa asiaan kantaa, ei kuitenkaan ole saatavissa mitään selvitystä siitä, että

päämies itse olisi luopumisen kannalla. Päämiehen varallisuusarvoisista eduista luopumisen tulisi perustua asian merkityksen ymmärtävän päämiehen omaan tahdonilmaisuuun, jotta voisi olla varmuus siitä, ettei toimella loukata päämiehen itsemääräämisoikeutta ja omaisuuden suojaa. Jos luopumiseen ryhdytään muiden aloitteesta ilman päämiehen myötävaikutusta, on riski, että päämiehen yksilöllinen suhtautuminen sivuutetaan. Vaikka keskinäinen testamentti onkin tehty kauan sitten, ei voida päätellä, ettei se enää vastaisi päämiehen tahtoa. Maistraatin käsityksen mukaan holhoustoimilain periaatteiden ja päämiehen edun mukaisena ei voida pitää puolisoiden keskinäisessä testamentissa määräämään järjestelyyn puuttumista, kun luopumisella ei voida edistää päämiehen hyvinvointia.

Näillä perustein maistraatti katsoo, ettei hakemuksessa tarkoitettua perinnöstä luopumista voida pitää päämiehen edun mukaisena.

VAATIMUKSET HALLINTO-OIKEUDESSA

X edunvalvojanaan edunvalvojan sijainen yleinen edunvalvoja Y on vaatinut päätöksen kumoamista ja hakemuksen hyväksymistä. Perusteluinaan muutoksenhakija on muun ohella esittänyt, että X on miehensä A:n kanssa tehnyt keskinäisen omistusoikeustestamentin vuonna 1976. He olivat tehneet omistusoikeustestamentin turvatakseen kodin säilymisen toisella osapuolella siltä varalta, että toinen kuolisi nuorena. Tänä päivänä X viettää viimeisiä vuosiaan vanhainkodissa. Hänellä on itsellään varallisuutta niin paljon, että hänen paras mahdollinen hoitonsa on sillä turvattu loppuelämäksi. Miehensä nimissä olevaa omakotitaloa, rakentamatonta kiinteistöä, autoa ym. hän ei enää tarvitse omistukseensa, koska ei kykene niitä käyttämään tai edes hallitsemaan. Sitä syytä, minkä vuoksi testamentti yli 30 vuotta sitten on tehty omistusoikeudella, ei enää ole olemassa.

Jokaiselle vastaavassa tilanteessa olevalle asiantuntijat antavat neuvon luopua omistusoikeustestamentista ja ottaa vastaan testamentti hallintaoikeudella. Jokainen järkevä leski myös toimii niin. Kyse on siis puhtaasti verosuunnittelusta. Jos leski ottaa omistusoikeuden vastaan, hänelle tulee maksettavaksi noin 28.300 euron perintövero omaisuudesta, josta hänelle on vain velvollisuuksia. Sen maksaminen ei mitenkään voi olla lesken edun mukaista. Se, että leski on siinä tilassa, ettei itse pysty enää asiaa sanomaan ääneen, ei saa olla perusteena sille, ettei hänen puolestaan voisi toimia siten, kuin ihmiset vastaavassa tilanteessa yleensä toimisivat. Koska päämies ei tarvitse kiinteää eikä muutakaan omaisuutta, olisi järkevintä myydä se tarpeettomana pois. Kun varat talletettaisiin pitkäaikaistilille, leski saisi joka tapauksessa niiden tuoton hallintaoikeustestamentin nojalla hyväkseen. Lisäksi hän saisi tuoton myös siitä rahasta, joka omistusoikeustestamentin nojalla menisi veroihin. Omaisuuden lisääntyminen aiheuttaisi velvollisuuksia ja menoja huomattavasti enemmän, kuin odotettavissa oleva tuotto olisi. Tämä ei mitenkään edistäisi lain edellyttämää päämiehen hyötyä tai hänen parastaan. Kyseessä ei myöskään ole edunvalvojan huolellisuusvelvoitteen laiminlyönti, jos tehdyllä toimenpiteellä säästetään rahaa.

Edunvalvojan huolellisuusvelvoite ja päämiehen edun valvominen täyttyvät parhaiten sillä, ettei omistusoikeutta oteta vastaan.

Holhouslain 39 §:n mukaisesti ei ole syytä toimia, koska päämies ei tarvitse omaisuutta asumistaan varten, eikä perittävällä kiinteällä, kuluja tuottavalla omaisuudella ole hänelle myöskään mitään erityistä arvoa. Kaikki omaisuus, jota ei siis missään tapauksessa tarvita päämiehen elatuksen tai muihin tarpeisiin, tullaan joka tapauksessa sijoittamaan lain edellyttämällä tavalla turvallisesti ja kohtuullisen tuottavasti.

Päämiehelle tulee suoranaista ja jatkuvaa rahallista hyötyä omistusoikeudesta luopumisesta. Päämiehen henkilökohtaisia tarpeita ei voi enää nykyistä paremmin millään tavalla tyydyttää. Ei ole kyseenalaista, etteikö verosäästöä voitaisi pitää päämiehelle koituvana taloudellisena hyötynä.

ASIAN KÄSITTELY HALLINTO-OIKEUDESSA

Kokkolan maistraatti on valituksen johdosta antamassaan lausunnossa muun ohella todennut, että tapauksessa on kyse verosuunnittelusta. Oikeuskäytännössä perinnöstä luopumista koskevien asioiden perusteluissa luopumista on todettu pidettävän mahdollisena lähinnä ylivelkaisissa pesissä taikka jos päämies on jo saanut osuutensa ennakkoon. Päämiehen etu on holhousoikeudellisissa lupa-asioissa ylin harkintakriteeri, eikä muille henkilöille aiheutuva hyöty tai yleinen käytäntö voi oikeuttaa päämiehen edun vastaista lopputulosta. Päätöksessä esitetyin perusteluin ei ole voitu päätyä pitämään selvitettyinä sitä, että oikeustoimi olisi päämiehen edun mukainen. edunvalvojana edunvalvojan sijainen yleinen edunvalvoja on antanut lausunnon johdosta vastineen.

HALLINTO-OIKEUDEN RATKAISU

Hallinto-oikeus hylkää valituksen.

Perustelut

Asiakirjoista saatavan selvityksen perusteella hallinto-oikeus katsoo, että asiassa ei ole osoitettu, että kysymyksessä oleva oikeustoimi olisi X:n edun mukainen. Asiassa saatu selvitys ja maistraatin päätöksen perustelut huomioon ottaen hallinto-oikeus katsoo, ettei maistraatin päätöstä ole syytä muuttaa.

Sovelletut oikeusohjeet

Laki holhoustoimesta 1 § 1 mom, 34 § 1 mom 7 kohta ja 35 §

Vaasan HAO

Antopäivä 17.5.2010

Nro 10/0261/3

Dnro 00102/091127

ALAIKÄISEN EDUNVALVONTA – HOLHOUSASIOIDEN REKISTERI

Alaikäisen edunvalvonnan merkitseminen holhousasioiden rekisteriin

Päätös, johon on haettu muutosta

Maistraatti on päättänyt, että alaikäisen X:n edunvalvonta merkitään holhousasioiden rekisteriin. A:n ja B:n on viimeistään 7.4.2009 annettava maistraatille luettelo hoidettavanaan olevasta X:n omaisuudesta. Samoin edunvalvojien tulee vuosittain antaa tili holhousviranomaisena toimivalle maistraatille. Ensimmäinen tili tulee antaa ajalta 7.1.-31.12.2009. Perusteluinaan maistraatti on todennut, että maistraatille toimitetun vakuutusyhtiön korvausilmoituksen mukaan edunvalvojilla on hoidettavanaan alaikäisen omaisuutta, jonka määrä ei ole vähäinen.

Vaatimukset hallinto-oikeudessa

A ja B ovat vaatineet, että maistraatin päätös kumotaan tilivelvollisuuden osalta ja että kerralla takautuvasti maksettu hoitoraha valtuutetaan A:n ja B:n käytettäväksi ilman että he olisivat tilivelvolliset maistraatille. A ja B ovat valituksen perusteluina muun ohella esittäneet, että X on ollut liikenneonnettomuudessa 1.8.2002. A:n ja B:n olisi kuulunut saada hoitotukea 16.9.2002 alkaen kuukausittain, jotta he olisivat voineet ostaa kodin ulkopuolista apua hoitamiseen. Vakuutusyhtiö on kuitenkin vasta joulukuussa 2008 maksanut kuukausittain maksettavan hoitotuen takautuvasti koko ajalta. Hoitotukea maksetaan edelleen kuukausittain. A:n ja B:n mielestä hoitoraha on heidän palkkansa. Olisi väärin, jos he menettäisivät X:lle heille kuuluvan hoitotuen, joka on heidän palkkansa pojan hoitamisesta itse ilman ulkopuolista apua.

HALLINTO-OIKEUDEN RATKAISU

Hallinto-oikeus hylkää valituksen.

Perustelut

Holhoustoimesta annetun lain 66 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan edunvalvonta on merkittävä holhousasioiden rekisteriin, kun holhousviranomaisella on tiedon siitä, että alaikäisellä on edunvalvojan hoidettavana olevaa omaisuutta, jonka määrä ei ole vähäinen.

Holhoustoimesta annetun asetuksen 4 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan alaikäisen edunvalvonta merkitään holhoustoimesta annetun lain 66 §:n nojalla holhousasioiden rekisteriin, jos edunvalvojan hoidettavana olevan alaikäisen omaisuuden arvo, alaikäisen velkoja siitä vähentämättä, on suurempi kuin 15.000 euroa.

Holhoustoimesta annetun lain 48 §:n 1 momentin mukaan edunvalvojan on kolmen kuukauden kuluessa tehtävänsä alkamisesta annettava holhousviranomaiselle luettelo niistä päämiehen varoista

ja veloista, joiden tulee olla edunvalvojan hoidettavana. Luettelossa on ilmoitettava myös se omaisuus, joka on 38 §:n 1 momentin nojalla jätetty päämiehen vallittavaksi. Jos päämies myöhemmin saa omaisuutta, jonka tulee olla edunvalvojan hoidettavana, luettelo saadusta omaisuudesta on annettava kuukauden kuluessa saannosta. Velvollisuus antaa luettelo ei kuitenkaan koske sellaista toistuvaa suoritusta, jonka päämies saa luetteloon merkityn oikeuden nojalla.

Holhustoimesta annetun lain 51 §:n 1 momentin mukaan edunvalvojan, jonka tehtäviin kuuluu omaisuuden hoitamista, tulee vuosittain antaa holhousviranomaiselle tili (vuositili). Saman pykälän 4 momentin mukaan edunvalvoja ei ole velvollinen antamaan vuositiliä sellaisesta alaikäisen edunvalvonnasta, jota ei ole ollut merkittävä holhousasioiden rekisteriin.

Vakuutusyhtiö on 2.12.2008 ilmoittanut maistraatille X:lle suoritettavasta korvauksesta 20.284,31 euroa, joka perustuu liikennevahinkoon 1.8.2002. Vakuutusyhtiön 15.12.2008 antamasta liikennevakuutuksen hoitotukea koskevasta lisäselvityksestä ilmenee, että X:lle suoritettava hoitotuki kuuluu vammautuneelle itselleen.

Koska X:n omaisuus on ylittänyt edellä mainitun 15.000 euron rajan, on maistraatin tullut merkitä edunvalvonta holhousasioiden rekisteriin. Näin ollen edunvalvojat ovat olleet velvollisia antamaan holhustoimesta annetun lain 48 §:n 1 momentin mukaisen luettelon päämiehen varoista ja veloista sekä 51 §:n mukaisen vuositilin. Sillä seikalla, että vakuutusyhtiön vuonna 2008 maksama runsaan 20.000 euron kertasuoritus perustuu pitkältä ajalta maksettuihin kuukausittaisiin hoitotukiin, ei ole merkitystä asiassa. Maistraatin päätöstä ei siten ole syytä muuttaa

Vaasan HAO

Antopäivä: 13.2.2003

Diaarinumero 00607/02/5900

Taltio: 03/0056/I

EDUNVALVOJAN PALKKIO

Maistraatti on 18.1.2002 tarkastanut kaupungin yleisen edunvalvojan antamat vuositilit vuodelta 2000 koskien A:ta, B:tä, C:tä D:tä, E:tä ja F:ää sekä hyväksynyt tällöin palkkioksi A:n omaisuusluettelon laatimisesta 500 markkaa edunvalvojan määräämän 1.000 markan sijasta sekä lisämaksuna vuositilin laatimisesta B:n, C:n, D:n, E:n ja F:n osalta 500 markkaa edunvalvojan määräämän 1.000 markan sijasta.

Maistraatti on edunvalvojan oikaisuvaatimuksen johdosta 21.3.2002 antamassaan päätöksessä edellä mainituilta osin hylännyt oikaisuvaatimuksen.

Kaupunki edunvalvontapalvelun tuottajana on vaatinut, että vuositilien tekemisistä ja A:n omaisuusluettelon laatimisesta on hyväksyttävä edunvalvojan määräämät lisämaksut.

Oikeusministeriön palkkio-ohjeiden mukaan voidaan omaisuusluettelon taikka vuosi- tai päätöstitilin antamisesta periä lisämaksua 200 - 2.000 markkaa omaisuuden määrästä ja tilin laajuudesta riippuen.

Laaditut tilit ja omaisuusluettelo edustavat kaupungin hoidettavana olevien tilien joukossa vaikeudeltaan keskitasoa. Kaupungin tulkinnan mukaan keskivertaisesta tilistä tai omaisuusluettelosta voidaan periä noin 1.000 markkaa, kun haarukkana on käytetty 200 - 2.000 markkaa.

Oikeusministeriön ohjeiden 6 §:n mukaan holhousviranomaisen voi olla hyväksymättä näiden ohjeiden mukaisesti laskettua edunvalvojan palkkiota, jos palkkion suuruus on edunvalvojan työ määrään ja tehtävän vaativuuteen nähden kohtuuttoman suuri.

Päätöksessään maistraatti vain kiistää kaupungin näkemyksen tilien vaikeudesta ja työvaltaisuudesta.

Näkemyksissä on periaatteellinen ero palkkioiden kohtuullisuudesta, mutta muutoin ei erikseen osoiteta, että palkkiot olisivat sillä tavoin kohtuuttoman suuria, kuten oikeusministeriön ohjeissa tarkoitetaan.

Mitä enemmän tapahtumia tilissä on, sitä vaikeampi tiliä on koostaa. Aina on kuitenkin myös katsottava, minkä laatuista tilitapahtumat ovat ja määrättävä tilin palkkio suhteessa siihen. Holhousvoimilain perusteluista ei saa selkeää vastausta sille, miten kulut ja palkkio määräytyvät. Selkeänä linjana kuitenkin näyttää olevan se, että kaikki kustannukset korvataan ja tehdystä työstä maksetaan kohtuullinen palkkio. Kohtuullisuuden arviointiin ei anneta yksityiskohtaisempia ohjeita kuin mitä on kirjattu ministeriön ohjeisiin.

HALLINTO-OIKEUDEN RATKAISU

Hallinto-oikeus hylkää valituksen.

Perustelut

Holhoustoimesta annetun lain 44 §:n 2 momentin mukaan edunvalvojalla on oikeus saada päämiehen varoista korvaus tarpeellisista kuluistaan sekä tehtävänsä laatuun ja laajuuteen nähden ja päämiehen varoihin nähden kohtuullinen palkkio.

Saman pykälän 3 momentin mukaan oikeusministeriö voi antaa tarkempia ohjeita palkkion määräytymisen perusteista.

Oikeusministeriön ohjeen OM0151:00/06/01/1999 2 §:n mukaan lisämaksua saadaan periä omaisuusluettelon taikka vuositilin antamisesta 200 - 2.000 markkaa omaisuuden määrästä ja tilin laajuudesta riippuen.

Päämiesten omaisuuden määrästä ja tilien laajuudesta on asiakirjoista saatavan selvityksen perusteella ilmennyt seuraavaa:

A:n omaisuus on koostunut luettelon mukaan asunto-osakkeesta, pankkitalletuksista, puhelinosakkeesta, 13 taulusta ja tavallisesta koti-irtaimistosta. Tulot ovat muodostuneet kolmesta eläkkeestä.

B:llä on ollut edunvalvojan hoidettavana olevaa omaisuutta koostuen obligaatioista ja vähäisistä pankkitalletuksista. Tulot ovat muodostuneet kahdesta eläkkeestä. Tavanomaiset laskut on maksettu käyttötililtä. Tilitapahtumien lukumäärä on ajalla 1.1.2000 - 31.12.2000 ollut 123 kappaletta.

C:n omaisuus on koostunut obligaatioista ja pankkitalletuksista. Tulot ovat muodostuneet kahdesta eläkkeestä. Tavanomaiset laskut on maksettu käyttötililtä. Tilitapahtumien lukumäärä on ajalla 1.1.2000 - 31.12.2000 ollut 133 kappaletta.

D:llä ei ole ollut edunvalvojan hoidettavana sanottavasti omaisuutta eikä velkoja. Tulot ovat muodostuneet eläkkeestä ja pienestä palkasta. Tavanomaiset laskut on maksettu käyttötililtä. Tilitapahtumien lukumäärä on ajalta 1.1.2000 -31.12.2000 ollut 171 kappaletta.

E:llä ei ole ollut sanottavasti edunvalvojan hoidettavaa omaisuutta eikä velkoja. Tulot ovat muodostuneet kahdesta eläkkeestä. Tavanomaiset laskut on maksettu käyttötililtä. Tilitapahtumien lukumäärä on ajalta 1.1.2000 - 31.12.2000 ollut 111 kappaletta.

F:llä on ollut edunvalvojan hoidettavaa omaisuutta koostuen lähinnä obligaatioista ja pankkitalletuksista. Tulot ovat muodostuneet kahdesta eläkkeestä. Tavanomaiset laskut on maksettu käyttötililtä. Tilitapahtumien lukumäärä on ajalla 1.1.2000 - 31.12.2000 ollut 147 kappaletta.

Saadun selvityksen mukaan A:n varat ja velat ovat olleet omaisuusluettelon laatimista varten selvitetävissä erityisittä toimenpiteittä. Kohtuullisena palkkiona omaisuusluettelon laatimisesta on siten pidettävä 500 markkaa.

B:n, C:n, D:n E:n ja F:n omaisuuden määrästä ja tilien laajuudesta saadun selvityksen perusteella maistraatti on voinut katsoa laadittujen vuositilien edustavan maistraatin toimialueen kaikkiin

tileihin verrattuna keskitasoa suppeampia tilejä ja hyväksyä siten tilien antamisesta lisämaksuksi kunkin osalta 500 markkaa.

Sovelletut oikeusohjeet

Laki holhustoimesta 44 § 2 ja 3 mom.